

Onsdagen den 26 januari

Kl. 09.00–15.25
16.00–16.11

§ 1 EU-politisk debatt

EU-politisk debatt

Anf. 1 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Herr ålderspresident! Europeiska unionen var från början ett fredsprojekt – ett svar på andra världskrigets fasor och övergrepp. Tanken var att ett nytt krig skulle förhindras genom att man flätade starka band mellan medborgarna på vår kontinent.

Här har EU varit en verklig framgång. Det är ett unikt exempel på fredligt samarbete mellan självständiga stater. Ett krig mellan EU:s medlemsstater betraktar vi i dag som otänkbart.

Just i dag är också EU:s betydelse som säkerhetspolitiskt fotfäste tydligare än på länge. Våra egna säkerhetspolitiska vägval gör vi nationellt och suveränt, men för att vi ska uppnå våra mål om frihet, demokrati och oberoende är gemenskapen inom EU omistlig. Unionen är Sveriges viktigaste utrikes- och säkerhetspolitiska arena.

Den senaste tidens oacceptabla ryska krav och ultimatum har mötts med europeisk och transatlantisk enighet och principfasthet. Här finns beredskap till omfattande och kännbara sanktioner om Ryssland skulle skärpa situationen ytterligare. Sådana sanktioner är som mest effektiva om de genomförs gemensamt på EU-nivå.

Herr ålderspresident! EU-samarbetet ger oss i Sverige oerhört mycket. Det ger en marknad där företag och vi alla fritt kan köpa och sälja varor och tjänster, vilket skapar jobb och välbefinnande. Det är ett demokratiskt verktyg för att påverka vårt närområde och en plattform för att förstärka den svenska rösten i världen.

Det hävdas ibland att EU snarare begränsar än berikar. Många nationalisterna påstår att det på något sätt skulle gå att ta tillbaka kontrollen, som de säger, genom att lämna unionen.

Verkligheten är precis tvärtom. Ett aktivt deltagande i det europeiska samarbetet ger ett land som Sverige de bästa möjligheterna att påverka sitt eget öde och få kontroll över tillvaron. Det är den bästa vägen att säkerställa de principer om demokrati, mänskliga rättigheter och öppenhet mot omvärlden som tjänat Europa och Sverige så väl.

När Sverige är ordförande i EU:s ministerråd under första halvåret 2023 kommer de här principerna att präglade arbetet. Detta är ett viktigt åtagande som handlar om att driva rådets dagordning framåt och bidra till att unionen kan fatta beslut som är till gagn för medborgarna i Europa.

Herr ålderspresident! Regeringen har tre tydliga prioriteringar för sitt arbete: att bryta segregationen och bekämpa brottsligheten, att öka takten i klimatomställningen och att ta tillbaka den demokratiska kontrollen över välfärden. Det här gäller inte bara den nationella politiken, utan vi arbetar med dessa frågor också på EU-nivå. Det finns goda möjligheter att genom en aktiv EU-politik nå resultat på alla dessa tre områden.

Den första prioriteringen rör segregationen och brottsligheten.

Det skjuts och sprängs på Sveriges gator, och detta är fullständigt förfärligt. Hela samhällets kraft ska nu mobiliseras för att knäcka gängen.

Den organiserade brottsligheten är gränsöverskridande till sin natur, och därför krävs det också lösningar som är gränsöverskridande. Genom Europeiska unionen kan Sverige med betydligt större kraft bekämpa de kriminella gängen.

Under året som gått har samarbeten mellan polismyndigheter runt om i Europa gång på gång levererat konkreta resultat i kampen mot brottsligheten, och viktiga steg har tagits för att fördjupa existerande polissamarbeten.

Det ska dock göras mer. Det handlar om utökade samarbeten mellan åklagare och polis men också om lagstiftning så att de brottsbekämpande myndigheterna får de verktyg som behövs.

Också migration är en viktig säkerhetsfråga. Det handlar om kontroll över våra gränser och kunskap om vilka som befinner sig i våra länder. Det behövs fungerande verktyg för återvändande och återtagande.

Vi ska dock inte glömma att migration handlar om människor och mänsklig säkerhet. Därför måste förutsättningarna för en långsiktigt hållbar, human och rättssäker migrationspolitik inom EU förbättras. En viktig del är att komma till rätta med att bara några få länder tar ansvar för de människor som kommer till vår union. Detta är inte rimligt. Nu pågår förhandlingar om ett gemensamt regelverk som måste leda till ordning och reda i EU:s migrationshantering.

Herr ålderspresident! Den andra prioriteringen gäller klimatet.

Vi är mitt uppe i en klimatomställning, och den måste snabbas upp. Klimatkrisen är vår tids existentiella fråga – på sikt handlar detta om överlevnaden på vår planet. Vi måste stoppa klimatkrisen, och EU ska visa vägen med en ambitiös klimatpolitik. EU:s medlemsstater har satt upp målet att minska utsläppen med minst 55 procent till år 2030. Regeringen kommer att verka för att EU når klimatneutralitet senast 2050 i enlighet med den europeiska klimatlagen.

Målen är ju en sak. Nu ska de genomföras i konkret politik. Kommissionen presenterade i somras det omfattande paket med lagförslag som kallas Fit for 55. Ambitionerna där är helt riktiga, men regeringen ställer sig inte bakom kommissionens inriktning i alla delar av paketet. Det är vi också tydliga med i förhandlingarna.

Kraven på utsläppsminskningar är förstas det mest prioriterade – inte att detaljreglera vårt skogsbruk eller betala massiva subventioner. Samtidigt är det klart att vi måste vara medvetna om att det kommer att krävas en långtgående kompromissvilja hos alla inblandande för att vi ska nå resultat.

Gemensamma lösningar inom EU är avgörande. Inte minst utsläppshandeln har under de senaste åren verkligen bidragit till en snabbare utfas-

ning av kolförbränning. Sverige driver nu på för att systemet med utsläpps-handel ska byggas ut och skärpas ytterligare.

Herr ålderspresident! Klimatet är vår tids ödesfråga, men det är också en möjlighet. Runt om i Europa uppmärksammas nu vad som händer i Sverige. Den gröna nyindustrialiseringen här, med koldioxidfri stålframställning och storskalig batteriproduktion, visar vägen mot ett hållbart samhälle. Den vägen leder dessutom till nya jobb.

Den gröna industriella revolutionen ställer också krav på politiken. Den uppdaterade industristrategi för EU som presenterades under fjolåret lägger fram flera förslag i denna riktning. Vi tror inte att det är politiker som ska peka ut morgondagens teknik och lösningar. Men de europeiska samarbetena i särskilt viktiga sektorer kan ändå ibland vara nödvändiga för att ge skjuts åt omställningen.

Skogen har en central roll i klimatarbetet. Regeringen slår vakt om skogens klimatnytta, både som kolsänka och som en källa till hållbart producerade råmaterial som ersätter fossilbaserade produkter. Det svenska skogsbruket ska inte detaljregleras i Bryssel.

När Europas ekonomier nu återstartar efter pandemin ska ekonomisk tillväxt och klimatomställning gå hand i hand. Det kräver nya gröna investeringar i hela EU. Men vi tror inte att dessa investeringar ska finansieras genom ytterligare gemensam skuldsättning på EU-nivå. Sunda offentliga finanser är fortfarande avgörande för hela Europa. Det skulle också stärka den europeiska motståndskraften mot framtida kriser.

Herr ålderspresident! Den tredje prioriteringen gäller välfärden. Pandemin är det största hotet mot vår välfärd på mycket länge. De dramatiskt ökande smittotalen har återigen ansträngt vården till det yttersta runt om i Europa. Men mitt i denna hälsokris finns det skäl att uppmärksamma den framgång som EU-ländernas gemensamma upphandling av vaccin mot covid-19 är. Den har bidragit till en exempellöst snabb utveckling av säkra och effektiva vacciner, som har räddat många liv runt om i världen.

Kriser möter vi bäst med gemensamma krafter. När gränser har stängts och sjukvårdsmateriel inte har kunnat komma fram har det drabbat alla. Därför ska vi fortsätta att värna de grundläggande principerna om fri rörlighet. Men vi behöver samtidigt utveckla och förstärka EU:s egen krishanteringsförmåga inom civilskyddsområdet. Här finns flera goda exempel. Jag kan nämna de brandsläckande flygplanen, som också är stationerade i Sverige och som i somras hjälpte till att bekämpa bränder i Grekland. Ett annat exempel är de EU-gemensamma lagren med sjukvårdsutrustning. Ett av dem finns som bekant i Kristinehamn.

Grunden till en fungerande välfärd är en stark och livskraftig ekonomi i vårt samhälle. Det kräver i sin tur ett starkt och livskraftigt EU. Styrkan i Europeiska unionen och dess ekonomi är dess öppenhet – öppenhet mellan medlemsstaterna men också mot omvärlden, så att man kan utbyta varor, tjänster och idéer även utanför unionen. Detta är en stark motor för tillväxt och nya jobb och bidrar till minskad sårbarhet för Europas ekonomi.

Det finns nu strömningar i unionen som går i en delvis annorlunda riktning, mot mer av slutenhet och protektionism. Detta är fel väg att gå. Regeringen är benhård i sin strävan att värna EU:s öppenhet mot omvärlden. Vi ska slå vakt om den modell som gjort svenska exportföretag så framgångsrika och som skapat så pass många jobb i Sverige. Därmed värnar vi

också jobb och välfärd. Öppenheten är dessutom en grundbult i samarbetet för gemensam säkerhet över Atlanten och med andra partner.

Få kopplingar är så tydliga som den mellan medborgarnas välfärd och tillgången till sjysta jobb. Men mer behöver också göras för att stärka arbetstagarnas ställning i vår union. Ingen ska behöva oroa sig för att skadas eller bli sjuk på jobbet. Ingen ska riskera att dö av sitt jobb. Genom att skärpa reglerna kring farliga ämnen på arbetsplatser kan en bra – eller i alla fall bättre – arbetsmiljö möjliggöras i hela EU. Samtidigt ska den nationella kompetensen på det här området fortsatt värnas, inte minst när det gäller lönebildning.

Herr ålderspresident! Jag har talat om hur regeringens tre prioriteringar kan kanaliseras även i EU-politiken. Men jag vill också resonera kring ytterligare ett angeläget område.

Samarbetet i vår union bygger på att alla medlemsstater har utfäst sig att respektera våra grundläggande värderingar: frihet och demokrati, respekt för mänskliga rättigheter, jämlikhet, jämställdhet och tolerans, rättvisa och mångfald samt ett oberoende rättsväsen. Detta är inte några exklusivt europeiska värderingar. Men det är Europeiska unionens värderingar, och dem har vi alla som medlemmar lovat att hålla fast vid.

Därför är det mycket allvarligt när respekten för dessa värderingar sviktar i flera medlemsstater – när hbtqi-personer trakasseras, när kvinnors rätt till abort begränsas, när journalister skräms till tystnad och särskilt när respekten för rättsstatens principer utmanas genom att domare avsätts och det till och med ifrågasätts om EU-domstolens utslag över huvud taget behöver åtlydas.

Att komma till rätta med detta är en angelägenhet för alla medlemsstater. Regeringen kommer att driva på för att EU-kommissionen ska fortsätta att ta initiativ för att bryta utvecklingen. Den nya konditionalitetsmekanismen, som villkorar medel ur EU:s budget med stöd för rättsstatens principer, måste bli ett effektivt verktyg.

Värderingarna är som sagt grunden för hela EU-samarbetet. Men de ger dessutom tyngd till unionens röst på den globala arenan. EU:s röst i utrikespolitiken behöver bli starkare – för att skapa gemensam säkerhet tillsammans med andra och för att tydligt stå upp mot antidemokratiska krafter utanför unionens gränser.

Samtidigt förblir EU en union av självständiga nationer, inte en federal stat. Det finns saker som vi bäst bestämmer över själva här i Sverige och ska bestämma över, som vårt militära försvar, vår lönebildningsmodell och vårt skogsbruk. Så ska det förstås förbli. Men i grunden ger oss EU mer inflytande och större makt över vår egen framtid.

Herr ålderspresident! Sällan har argumenten varit starkare för det svenska EU-medlemskapet. Sällan har behovet av ett livskraftigt europeiskt samarbete varit så stort. Och sällan har en aktiv svensk röst behövts så mycket i vår union. Därför kommer regeringen att outtröttligt fortsätta arbetet för ett EU som hjälper oss att knäcka gängen, som driver på klimatomställningen och som stärker välfärden – dessutom för att värna våra värderingar. Det är precis det som Sverige behöver.

(Applåder)

Anf. 2 JESSIKA ROSWALL (M):

Herr ålderspresident! EU-samarbetet garanterar fred och stabilitet mellan medlemsstaterna. Med det svenska EU-medlemskapet är vi med och förankrar just denna stabilitet. Vikten av detta grundläggande fundament kan inte nog understrykas. I dag gör historien sig påmind med Rysslands aggressiva agerande mot Ukraina. Ett sådant agerande måste mötas av en stark och enad europeisk röst i mycket nära samspel med våra transatlantiska partner.

Utöver detta skaffar Kina sig ökat globalt inflytande medan Europa tappar i konkurrenskraft. Inom unionen ser vi en ökad gränsöverskridande brottslighet, ett fortsatt högt migrationstryck mot EU:s yttre gränser och EU-interna slitningar i arbetet med att sänka våra utsläpp.

EU-samarbetet har inte alla lösningar och ska inte heller ha alla lösningar. Men Europasamarbetet är den främsta arenan för att hitta gemensamma lösningar på problem som Sverige inte kan lösa på egen hand. Det handlar om att vi med vårt EU-medlemskap får ta del av friheter och möjligheter som vi annars inte hade haft. Det är just detta, det vill säga förmågan att lösa gränsöverskridande problem och friheten för människor och företag att fullfölja sin potential utan onödiga hinder, som är EU:s styrkor och som ska vara EU:s fokus.

Det är uppenbart att mycket kan göras för att EU ska fungera bättre. Sårbarheter som coronapandemin har blottlagt behöver adresseras. Våra ekonomier behöver så fort som möjligt öppnas upp igen. EU:s fyra friheter måste återigen gälla, även i praktiken: fri rörlighet för personer, för varor, för tjänster och för kapital.

Herr ålderspresident! Om knappt ett år tar Sverige över EU:s ordförandesklubba. Det ger en stor möjlighet att stärka Sveriges inflytande i det europeiska samarbetet, och tro mig, behovet är minst sagt stort efter snart åtta år av de S-ledda regeringarnas misskötsel av EU-politiken.

När andra medlemsländer har sökt Sveriges stöd har regeringen valt att inte agera, trots att det har handlat om för Sverige helt avgörande frågor, såsom den svenska skogen. Sverige behöver bli mycket bättre på att bygga allianser med likasinnade medlemsländer.

När de S-ledda regeringarna väl har visat engagemang har det varit i fel frågor. Med den sociala pelaren har regeringen satt Sveriges arbetsmarknadsmodell på spel. Det är mycket allvarligt.

Sverige behöver en regering med högre ambitioner för EU-arbetet och genomtänkta prioriteringar.

Moderaterna anser att fem områden ska prioriteras.

För det första: ökad tillväxt och mer frihandel.

EU:s inre marknad är själva kärnan i det europeiska samarbetet. Nästan tre fjärdedelar av Sveriges export går till den inre marknaden, och den utgör en språngbräda för svenska företag ut i världen. Därför är det oroande att vissa länder vill se ökad protektionism och överstatlig detaljreglering. Tvärtom behövs reformer för en friare handel och minskad regelbörda, inte minst vad gäller tjänster och digitala produkter.

Sverige ska vara pådrivande för att EU etablerar fler internationella handelsavtal. Om vi lyckas med detta stärker vi Europas och Sveriges motståndskraft.

För det andra: Gör Sverige tryggare genom ett effektivare brottsbekämpande samarbete.

Enligt EU:s polismyndighet Europol har den organiserade brottsligheten inom EU aldrig tidigare varit ett så stort hot såväl mot medborgare som mot våra samhällen. Den är systemhotande. Det ser vi inte minst här hemma i Sverige.

Moderaterna har ett omfattande kriminalpolitiskt program även för den europeiska nivån. Det handlar bland annat om att stärka Europol genom att ge det större befogenheter och göra det mer operativt. Även informationsutbytet mellan nationella polismyndigheter och EU:s informationssystem behöver stärkas.

För det tredje: en mer effektiv och modern klimat- och energipolitik.

Sverige har en unik möjlighet att bli Europas gröna kraft och tillsammans med övriga EU visa omvärlden att det går att kombinera fler jobb och ökat ekonomiskt välbefinnande med minskade utsläpp. Smutsigt kol och rysk gas måste fasas ut till förmån för fossilfria energislag som kärnkraft och förnybart. Sätt pris på utsläppen och satsa på grön teknik och innovation.

Den svenska skogen ska inte detaljstyras från Bryssel. I stället måste man förstå dess potentiella kraft i klimatomställningen.

För det fjärde: Stärk utrikes- och säkerhetssamarbetet.

I tider av kris prövas EU:s styrka och sammanhållning. Ryssland ska inte tillåtas underminera suveräna nationers rätt att forma sin egen framtid. EU måste stå upp för den europeiska säkerhetsordningen. EU är inte Nato, men EU har andra muskler. Om sanktionsverktyget används tillräckligt kraftfullt behöver även Putin lyssna.

Det är i syfte att stärka EU:s motståndskraft i just sådana här kriser som den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken behöver stärkas ytterligare. Det handlar bland annat om att slopa enskilda länders möjlighet att blockera EU-gemensamma säkerhetsstrategier.

EU-länderna blir starkare när de talar med en och samma röst i stället för var och en för sig.

Slutligen och för det femte: få på plats en fungerande migrationspolitik.

Det här är en ödesfråga för EU och Sverige. Vi behöver få bättre koll på invandringen. 60 procent av dem som söker asyl i EU i dag saknar asylskäl, och endast 30 procent av dem som har fått ett utvisningsbeslut återvänder.

Invandringen till Sverige måste minska, inte minst för att vi ska kunna bryta segregationen och stoppa framväxten av skuggsamhällen.

De pågående förhandlingarna om en ny europeisk migrationspolitik måste landa i ett system där tidigare stora mottagare som Sverige får rabatt i ansvarsfördelningen.

Herr ålderspresident! På EU-nivå är det ofta de länder som vågar gå före, ta plats och ställa krav som får inflytande. Sverige måste bli bättre på att använda Europasamarbetet för att få genomslag för svenska intressen. Det kräver genomtänkta prioriteringar och högre ambitioner. Den svenska regeringen saknar båda.

När vi går till valurnorna om åtta månader är det inte bara för att välja en ny inriktning för Sverige utan också för att välja hur Sverige som land ska påverka på den europeiska nivån. Sverige behöver en borgerlig regering som på riktigt tar arbetet i EU på allvar.

(Applåder)

Anf. 3 MARTIN KINNUNEN (SD):

Herr ålderspresident! Europa befinner sig i ett allvarligt säkerhetsläge på grund av situationen i Ukraina. EU:s roll i detta läge måste vara att visa enighet för alla självständiga staters rätt till sitt territorium och rätt att välja sin egen säkerhetspolitik. Det måste vara glasklart för Ryssland att Europa inte accepterar att man genom hot och väpnat våld kan bestämma över andra länder.

Herr ålderspresident! Det finns många sätt att se på Rysslands imperialistiska världssyn utifrån ett europeiskt perspektiv. Samtidigt som man kan glädjas över en hög grad av enighet inom EU är det uppenbart att det beroende som många länder har av Ryssland påverkar. Europeisk energipolitik har havererat på grund av beroendet av rysk gas, vilket riskerar att hämma ländernas möjligheter till slagkraftiga åtgärder. Det får till följd att sanktionsvapnet tappar i styrka, vilket i sin tur ökar risken för konflikt.

Europeisk energipolitik är byggd på ett slags from förhoppning att man kan göra sig av med kärnkraften och att väderberoende energi någon gång ska kunna bli basen i energiförsörjningen. Samtidigt hoppas man att det ska vara fullt möjligt att vid behov köpa gas från Ryssland på spotmarknaden utan att teckna långsiktiga kontrakt.

Vi har nu sett att detta inte är kompatibelt med verkligheten. Vi står fortfarande inför risken, även utan sanktioner, att gasförråden i Europa tar slut, att priserna chockhöjs för hela Europa och Sverige och att vi går mot en energikris av en helt annan dignitet än vi tidigare upplevt.

Detta visar oss att vi behöver ökade incitament för investeringar i planerbar fossilfri energi och inte fler nedstängda reaktorer och att det behövs en strategi i Europa för hur man på kort och medellång sikt hanterar beroendet av naturgas samtidigt som naturgasproduktionen inom EU minskar.

Herr ålderspresident! Covid och klimatpolitiken har kommit att dominera initiativen från kommissionen de senaste åren. Gemensamt för alla initiativ på dessa områden är att makten hos kommissionen i Bryssel ökar på bekostnad av Sveriges och andra enskilda länders inflytande.

Covidkrisen ledde fram till att EU förvandlades till en skuldunion som tar upp lån. För att få ta del av dessa pengar tvingas länderna gå till kommissionen med mössan i hand och be vackert.

Återhämtningsfonden transformerar EU-samarbetet, till en svensk kostnad på närmare 150 miljarder kronor. Detta är något som Sverigedemokraterna varit ganska ensamma i kammaren om att bestämt avvisa.

Vi kan också notera att skattebetalarnas initiativ Slöseriombudsmanen efter en omröstning givit coronafonden pris som årets största slöseri. Valförtjänt, säger jag. Och fler slöserifonder lär det bli.

Herr ålderspresident! Nu ska kommissionens gröna giv, Fit for 55, gå genom EU-maskineriet med en uppsjö av betydelsefulla rättsakter. Det handlar om beslut som kommer att få avgörande betydelse för hur vi brukar vår skog, hur våra företag handlar med omvärlden och vad det ska kosta att resa oavsett om det sker på väg, till sjöss eller i luften.

Fit for 55 kommer precis som återhämtningsfonden att bli transformerrande. Det handlar exempelvis om den svenska skogspolitiken, där EU ser Sverige som en exotisk kolsänka där uppe i norr. Går förslaget om krav på ökade upptag av koldioxid igenom kan vi få se minskade avverkningar i Sverige på upp till 16 procent. Det skulle innebära att investeringarna i skogsindustrin fullständigt bromsas in.

Fit for 55 innehåller även en ny EU-fond, den sociala klimatfonden. Över 72 miljarder euro ska denna gång spridas över EU:s medlemsstater för att kompensera för de ökade kostnader som Fit for 55 för med sig. I korthet betyder förslaget att en genomsnittlig bulgar får 400 euro per år medan en svensk får nöja sig med 43 euro per år – och samtidigt betala 100 euro eller mer för detta.

Herr ålderspresident! EU-kommissionen har länge talat om behovet av skatter på EU-nivå. Nu talar man om nya egna medel. Det är precis vad som nu händer. Kommissionen ska plocka in pengar såväl från koldioxidtullar som från utsläppshandelsystemet. Pengarna ska gå till att stärka EU:s budget med tillhörande fonder så att andra länders medborgare ska kompenseras för de höjda kostnaderna.

Vi närmar oss en federalistisk dröm där människor blir beroende av Bryssels välvilja för att få privatekonomin att gå ihop. För svensk del innebär detta ökade kostnader oavsett om det blir genom egna medel eller höjda avgifter. Vad vi ser är en maktapparat i Bryssel som använder covid och klimatet som medel för att koncentrera alltmer makt till Bryssel. Här måste Sverige och andra likasinnade stater vara beredda att göra motstånd.

Anf. 4 MAGNUS EK (C):

Herr ålderspresident! Jag tror att vi alla är eniga om att bara ett starkt och enat EU kan stå emot de gemensamma hot vi möter och ta fram effektiva svar på gemensamma utmaningar. EU är Sveriges viktigaste samarbetspartner, och Sverige måste börja ta en mer aktiv roll i att utforma EU:s politik.

För oss i Centerpartiet är det en självklarhet att EU ska fokusera på de områden som gör mest skillnad. Därför vill vi samarbeta ännu mer om gränsöverskridande utmaningar som klimat och miljö, säkerhet och försvar, migration, handel och organiserad brottslighet. Samtidigt vill vi att EU ska kunna ta en lite mindre roll i det som är och ska vara nationell kompetens.

Herr ålderspresident! Vi ser med stort allvar på det som nu händer i Europa och det försämrade säkerhetsläget. Det är inte EU som är orsak till det försämrade läget, och det är heller inte något av våra demokratiska grannländer i östra Europa. Skulden ligger helt och fullt hos Vladimir Putin och hans medlöpare och hejdukar i den regim som för tillfället styr Ryssland.

Det är ett starkt och enat EU som kan stå upp mot stormakter som vill diktera regler, oavsett om det handlar om internationell handel eller om politiken för deras fria grannländer. Här kan EU göra mer och agera snabbare och mer resolut.

Det är Sveriges ansvar att med en klar och tydlig röst stå upp för de värden som vi tycker är viktiga och för det samarbete som vi vill se i Europa och det samarbete som vi vill att EU ska vara.

Vi anser att EU måste ge starkt stöd till Ukraina i detta svåra läge och betona enigheten med USA, med Nato och inom EU. Vi noterar att vissa länder sänder försvarsmateriel och att andra säljer detsamma till Ukraina. EU bör kunna ställa resurser till förfogande så att Ukraina kan stärka sig där de själva ser att det är nödvändigt, som del av sitt självbestämmande.

Vi står starkt bakom den europeiska säkerhetsordningen. Varje land ska ha samma värde och oberoende, oavsett sin storlek. Sverige bör ta en

mer aktiv roll för att vara med och utforma vilket framtida försvars- och säkerhetssamarbete vi vill se i EU, inte minst nu när frågan kommer att stå högt upp på den politiska dagordningen. Detta samarbete måste vara ett komplement till Nato, inte ett alternativ.

Det är också av stor vikt att EU stärker den gemensamma och transatlantiska rösten, tillsammans med Storbritannien. Vi behöver mer samarbete, herr ålderspresident, inte mer protektionism.

Jag vill även nämna en kris som är nära kopplad till det kritiska säkerhetsläget, nämligen energikrisen. Flera olika händelser har bidragit till de ökade kostnaderna. Det handlar om de höga priserna på kontinenten, som är helt importberoende. Det handlar om det ökade priset på utsläppsätter, vilket i grunden är något positivt. Det handlar om pandemin och om den kalla vintern, men det handlar också återigen om Putinregimens agerande.

När man skruvar åt gasleveranserna minskar lagren och priset går upp. Den självklara slutsatsen är att vi måste minska EU:s beroende av rysk gas. Vi får inte fortsätta att göra oss beroende av Kremls energivapen. Som ett led i detta anser vi i Centerpartiet att byggandet av Nord Stream 2 måste stoppas.

EU måste också minska sitt fossilberoende. Detta skulle sänka elpriserna, stärka motståndskraften och minska utsläppen. Vi måste satsa på att energieffektivisera, bygga ut den fossilfria produktionen och öka sammankopplingen mellan länderna. För Sveriges del är det en vinst för ekonomin, men framför allt är det en vinst för klimatet.

Det är ett stort ansvar för EU att lösa inte bara energikrisen utan också klimatkrisen. Vi ser att vi som politiker och de politiska partierna i Europa har ett uppdrag att visa att det finns en koppling mellan vetenskapens budskap – att det inte finns något annat alternativ än att sänka utsläppen – och de lösningar som vi presenterar. Detta har vi inte klarat av tillräckligt väl historiskt sett, men det blir inte mindre akut för varje år som går.

Med ett pris på koldioxid ökar incitamenten för samhället att ställa om. Det främsta verktyget för att uppnå en effektiv prissättning på koldioxid och också minska utsläppen är EU:s system för handel med utsläppsätter. Vi vill se att detta system utvidgas till fler sektorer så att vi får ett tak för hur stora utsläppen kan bli årligen i EU. Att vi får mer av en gemensam prissättning kan också vara en fördel för Sverige, där vi i dag beskattar koldioxidutsläpp allra högst. Men framför allt är detta viktigt för klimatarbetet och för att klara Parisavtalet.

Herr ålderspresident! Jag kommer tillbaka såväl till lantbruk och handel som till klimatarbetet senare, men frihet, säkerhet, samarbete och hållbarhet bör vara ledorden för EU och för Sverige när vi axlar ordförandeskapet.

Anf. 5 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Herr ålderspresident! ”Nu måste vi återigen bestämma vilket Europa vi ska vara. Mitt Europa tar emot människor som flyr från krig, solidariskt och gemensamt. Mitt Europa bygger inte murar, vi hjälps åt när nöden är stor.” Så sa den dåvarande statsministern, herr ålderspresident, i sitt tal på manifestationen för flyktingar 2015. Sedan dess har EU:s murar mot omvärlden byggts allt högre, med Sveriges goda minne.

Människor dör när de försöker ta sig till Europa, vid gränserna, på Medelhavet och på den farliga vägen till Kanarieöarna. Fler än 2 700 rappor-

terades döda fram till december, och därutöver kommer rapporter om försvunna båtar och upphittade vrak där antalet döda är okänt.

Medan människor dör på sin flykt till Europa lägger EU mer och mer resurser på gränsvakter och avtal med grannländer för att hålla flyktingar borta. Medan människor dör på sin flykt diskuterar EU hur man ska kunna tvinga andra länder att ta emot dem, och medan människor dör på sin flykt diskuterar EU:s länder nya migrationsöverenskommelser utan att garantera människors rätt att få sina asylskäl prövade.

EU har outsourcat gränskontrollen till Turkiet och Libyen. Det har lett till att flyktingar utsätts för slavarbete, våldtäkter och våld. Det är dags att EU hittar tillbaka till en mänsklig migrationspolitik där människor har rätt att få sina asylskäl prövade.

Ett av problemen med EU:s flyktingpolitik är avtalet med Turkiet, som innebär att EU:s beroendeställning legitimerar Turkiets förtryckspolitik. Situationen för kurder och andra oppositionella i Turkiet är ohållbar, och EU:s protester faller platt när beroendet är stort. Sverige måste driva på för att stoppa allt ekonomiskt stöd till Turkiet och frysa Turkiets ansökan om EU-medlemskap.

Herr ålderspresident! I två år nu har vi levt i en pandemi. Pandemin har fått stora och negativa konsekvenser för Europas ekonomier. EU och dess medlemsländer har tagit stora lån som minskar det framtida reformutrymmet. Klyftorna mellan rik och fattig har ökat.

Nedskärningar och ekonomiska åtstramningar har försvagat vår motståndskraft mot kriser.

Men för att vi ska kunna ta oss ur pandemin måste hela världen få tillgång till vaccin. FN:s statistik visar att lika många har dött på grund av restriktionerna som av själva sjukdomen. Och de flesta som har dött har varit barn och unga människor i fattigare delar av världen.

Vaccinet är dyrt, och de rika länderna, som EU:s medlemsländer, köper upp mer än vad som förbrukas. Det räcker inte att Sverige och EU ger ekonomiskt stöd och skänker överblivet vaccin till fattigare länder. Vaccin måste distribueras jämnare och patentet avskaffas så att mer vaccin kan produceras.

Herr ålderspresident! Vi behöver enorma offentliga investeringar för att klara klimatomställningen. Vi måste satsa på en hållbar infrastruktur, förnybar energi och bättre boenden. Vänsterpartiet vill se satsningar på jobb, välfärd och minskade utsläpp. Klimatomställningen måste vara rättvis, så att de rika som släpper ut mest också är de som betalar mest.

Europeiska unionen har visserligen skärpt sina klimatmål, men det är långt ifrån tillräckligt. Vi måste minska utsläppen med minst 70 procent för att nå klimatmålen i klimatavtalet. 55 procent räcker absolut inte.

Taxonomin, som identifierar vilka områden som är gröna och hållbara, är ett steg på vägen för att minska utsläppen. Men förslaget om att även fossil gas och kärnkraft ska kunna ingå i taxonomin och betraktas som gröna är fel väg att gå. Kärnkraften är dyr och försvårar omställningen till en hundra procent förnybar energiproduktion. Brytningen av uran medför stor miljöpåverkan, och frågan om förvaring av det livsfarliga avfallet är inte löst. Med kärnkraften som en del av den gröna taxonomin finns det en uppenbar risk att investeringar görs i kärnkraft i stället för i förnybar och hållbar energi.

De höga elpriserna i Europa måste åtgärdas genom att fler länder går över till förnybar energi i stället för att vara beroende av Ryssland. Framtiden ligger varken i fossilt eller i kärnkraft. Den ligger i riktiga satsningar på förnybart.
(Applåder)

Prot. 2021/22:59

26 januari

EU-politisk debatt

Anf. 6 SOFIA DAMM (KD):

Herr ålderspresident! Jag tycker att det är bra att vi har en EU-politisk debatt här i Sveriges riksdag. Det är kanske särskilt viktigt just i år, ett valår då EU-frågorna brukar lysa med sin frånvaro i journalisternas frågor, i politikernas tal och i debattartiklar. EU hanteras många gånger styvmoderligt av såväl politiker som journalister om inte ett EU-val närmar sig och behandlas alltför ofta som utrikespolitik när det i själva verket framför allt är inrikespolitik.

Varför är det egentligen så? Varför ser vi fortfarande EU-frågorna som någonting ”där nere i EU” när vi i själva verket befinner oss just i EU?

Enligt SKR, Sveriges Kommuner och Regioner, påverkas ungefär hälften av dagordningspunkterna på en fullmäktigeagenda direkt eller indirekt av EU-beslut. Och här i riksdagen stiftas lag efter lag som grundats på EU-beslut.

Herr ålderspresident! Jag tror inte att svenska folket är ointresserat. Men jag tror att hanteringen av EU-frågorna måste bli annorlunda. Vi behöver auktorisera EU. Det innebär att vi inte kan ta EU som en syndabock för det som svenska politiker inte förmår. Det är helt nödvändigt att de som leder Sveriges EU-arbete kommer in tidigt i processer, så tidigt att de själva är med och sätter agendan. Att Sverige ska säga nej till dåliga förslag är självklart. Men för att kunna säga ja till riktigt bra förslag, till politik som är bra för Sverige och för resten av EU, måste vi ha egna visioner och egna målsättningar. Vem som sitter i regering och leder EU-arbetet spelar roll.

I tider som dessa och i skuggan av krigshot kan det likt en historiektion vara värt att påminna om unionens tre viktigaste fäder, alla kristdemokrater dessutom: Tysklands Konrad Adenauer, Italiens Alcide De Gasperi och Frankrikes Robert Schuman. Det var deras vision och deras modiga ställningstagande som gjorde EU till världens mest framgångsrika fredsprojekt. Alla tre kände sin historia, och de trodde på sin framtid. De betonade människovärdet i kontrast till nazismen och kommunismen som plågat och alltjämt plågade Europa.

Herr ålderspresident! Utifrån EU:s gemensamma värden har frihandel och fri rörlighet vuxit fram, med välstånd som följd. För att känna vår historia, låt oss påminna oss om vad som följde efter andra världskriget.

Efterkrigstiden innebar olika öden och förutsättningar för Europas länder – järnridån var en säkerhetspolitisk och geopolitisk delning – men också en välståndsklyvning. Demokrati, marknadsekonomi och handel kom att präglade i väst och diktatur, planekonomi och förtryck i öst. Vid tiden för Berlinmurens fall hade Västeuropas välstånd ökat kraftigt och var tre till fyra gånger större än Östeuropas. Det dröjde därför inte särskilt länge förrän ett antal begynnande demokratier i östra Europa såg att framtiden låg i ett närmande till Europeiska unionen. Genom olika samarbets- och frihandelsavtal, och till slut fullvärdiga EU-medlemskap, tog ekonomin fart.

EU:s inre marknad och den gemensamma handelsunionen har generellt och över hela Europa bidragit till ökad välfärd och stärker vår välfärd än i dag. Fortsatt består utmaningen i att försvara det som har skapat välståndet.

EU har en roll i välfärden. Men det handlar om att skapa välfärd, herr ålderspresident, inte om att styra över densamma. Den sociala pelaren blev inget annat än ett politiskt självsmål för svensk arbetsmarknad.

Tänk ändå om EU-toppmötet i Göteborg hade handlat om ökad konkurrenskraft, nedmontering av hinder som i dag motverkar utförande av tjänster inom hela unionen och fler handelsavtal. Tänk om vi hade kunnat ha ambitionen att göra EU till centrum för en global världshandel och bli världsledande på elektrifiering av vägar och transporter i stället för att öka vårt beroende av rysk gas.

Herr ålderspresident! Avslutningsvis: Det är som sagt valår, och de partier som kommer i regeringsställning när väljarna har sagt sitt är de som ska sitta vid förhandlingsbordet i Europeiska rådet. Då spelar det roll vilka visioner och vilket driv man har. Regeringen har dessvärre haft passivitet som sitt signum. I närtid har vi ministrar som uteblivit från möten avgörande för svenskt skogsbruk. Vi har haft statsministrar som inte tydligt har kunnat stå upp för kärnkraften utan ägnat sig åt minst sagt svängig retorik. Det är helt enkelt en regering som är sen på bollen och alltför ofta agerar röstboskap i stället för spjutspets.

Vi måste känna vår historia och tro på vår framtid.
(Applåder)

Anf. 7 MARIA NILSSON (L):

Herr ålderspresident! I julas tillbringade jag två veckor i Ukraina. Det var sannerligen en tillvaro i skuggan av kriget. Men det som slog mig var hur närvarande EU-flaggan är i Kiev. Utanför det ukrainska utrikesministeriet vajar den. Detsamma gäller för nästan alla ministerier i Kiev.

Detta är ingen utveckling som är påtvingad utifrån. Det kommer av en utveckling av människor som vill leva ett liv som präglas av tolerans, demokrati, frihet, marknadsekonomi och öppenhet, och där exempel på det motsatta finns i den omedelbara närheten. Detta visar på EU:s stora dragningskraft.

Men det har slagit mig många gånger om det inte är så att länder som står utanför EU men som vill tillhöra EU på många sätt är stoltare och mer positiva till EU än de länder som är medlemmar och som verkar ha råd att vara så där ljumma i relationen, för det handlar inte om liv eller död.

Herr ålderspresident! Det betyder inte att vi reservationslöst ska säga ja till allt som EU förespråkar. Men jag och Liberalerna anser att Sverige kan bättre i fråga om att bejaka de möjligheter som EU ger.

Låt mig ge ett sådant exempel: I år fyller Erasmus 30 år. Erasmus har givit hundratusentals studenter – inklusive mig – möjlighet att göra en utbytestermi n på ett universitet i ett annat land, knyta band och skapa förståelse. Utan EU hade Erasmus inte existerat. Lika ofta som den offentliga debatten har kommit att handla om EU:s klåfingrighet och administrativa överbyggnad, lika ofta måste vi lyfta fram de fördelar och möjligheter som finns – till exempel Erasmus och möjligheten att resa och bosätta sig runt om i EU.

När det gäller att vara öppen mot omvärlden och att värna handel, fred och rörlighet är EU framgångsrikt, men vi kan mer och bättre. Och självklart kommer Liberalerna att ta upp eurosamarbetet i ett tal som handlar om Europeiska unionen, herr ålderspresident. För någon månad sedan skrev de tidigare ambassadörerna Sven-Olof Petersson och Mats Ringborg en artikel på DN Debatt med titeln "Sverige bör ta nya steg för att införa euron", och det tycker Liberalerna också.

Vill vi verkligen vara i sällskap av Ungern och Polen, som har valt att stå utanför och inte är villiga att ta några steg mot ett eurosamarbete? De styrande i dessa länder är ju direkt EU-fientliga. Är det detta sällskap vi ska vara i? Sverige behöver vara en helhjärtad partner i EU-samarbetet och en del av EU:s kärna. I dag riskerar vi dock att tappa inflytande genom att stå utanför euron, bankunionen och EU:s åklagarmyndighet. Vi står utanför centrala delar av samarbetet.

Herr ålderspresident! Jag inledde med att tala om Ukraina, den ryska aggressionen och hotet mot den europeiska säkerhetsordningen, den illegitima belarusiska regimen och så vidare. EU behöver mer av gemensam försvarspolitik och mer av en tydlig utrikespolitik. Vi tillför aspekter och perspektiv som FN, Nato och USA inte kan ge – vår geografiska närhet förbinder oss att vara aktiva. I dag är det den ryska regimen som utgör det omedelbara hotet, men EU måste inta en betydligt tydligare position gentemot diktaturens Kina. Nu är tiden för EU att på allvar ta plats.

Herr ålderspresident! Jag skulle önska att debatten gick från att handla om att EU är för mycket, att vi behöver ett lagom EU och att EU lägger sig i för mycket till att handla om varför vi behöver EU och hur vi ska ta vara på de många möjligheter som följer med ett EU-medlemskap.

Anf. 8 MARIA FERM (MP):

Herr ålderspresident! Som många har varit inne på befinner vi oss i ett säkerhetsmässigt allvarligare läge än på mycket länge i Europa. Ryssland uppvisar ett alltmer aggressivt agerande, med truppförflyttningar till Ukrainas gräns och orimliga krav på att Nato inte ska expandera.

EU har en mycket viktig roll att spela, dels i dialogen mellan Nato och Ryssland, dels för att vid behov ställa krav på sanktioner mot Ryssland – men också för att stötta Ukraina. Det är viktigt att Sverige är aktivt för att EU ska arbeta för dialog, för respekt för den europeiska säkerhetsordningen och för att deeskalera säkerhetsläget, som blir allt skarpare.

Denna fråga kantrar lätt till att handla om ett svenskt medlemskap i Nato när fokus i stället bör ligga på hur situationen mellan Ukraina och Ryssland kan hanteras bäst. Hur som helst sätter det fokus på det faktum att EU verkligen behövs för att hantera gränsöverskridande utmaningar. EU behövs för freds- och säkerhetspolitik, för mänskliga rättigheter och för respekten för rättsstatens principer – och inte minst för att hejda klimatförändringarna, vår tids ödesfråga.

På Netflix visas just nu en dokumentär som heter *Don't Look Up* och som metaforiskt beskriver världens hantering av klimatförändringarna. I filmen är en meteorit på väg rakt mot jorden, vilket symboliserar klimat-hotet. Forskarna försöker få människor att förstå allvaret och politiker att agera, för om vi bara agerar i tid kommer vi att kunna undvika katastrofen och ha en chans att oskadliggöra meteoriten. Men i filmen lyckas inte mänskligheten samlas för att samarbeta och undvika det katastrofala fram-

tidsscenariet, utan storföretagens girighet och politikernas självupptagenhet vinner kampen mot klockan.

Miljöpartiet kämpar i Sverige och i EU för att vi inte ska hamna där utan för att vi ska ta vår generations stora utmaning på allra största allvar och göra det vi kan för en mer hållbar framtid där vi inte riskerar mänsklighetens själva existens. Vi kämpar för en solidarisk och rättvis omställning där politiken ligger i linje med vad vetenskapen kräver. Vi vet att det krävs ett skärpt skydd av natur och hav för att rädda den biologiska mångfalden, och vi måste göra det enklare att åka tåg i Europa. EU:s energipolitik måste också ställas om radikalt om vi inte ska svika kommande generationer.

Därför är flera saker nedslående i den svenska debatten. För det första går Ebba Busch i detta läge, alltså mitt under brinnande klimatkris, ut och kräver sänkt skatt på diesel. Man undrar ju om det är ett skämt. För det andra tar nu den socialdemokratiska regeringen ett kliv tillbaka och vill klassa kärnkraft som en hållbar energikälla under förhandlingarna om taxonomin. Sverige kan bättre än så här.

Demokratin med dess yttrandefrihet och organisationsfrihet, pressfrihet och rättsstat ska försvaras. Aldrig förr har så många människor varit på flykt. De allra flesta befinner sig i fattiga grannländer i krigets närområden och har få möjligheter att ta sig till EU. Det finns inga lagliga vägar för asylsökande, utan människor tvingas fortfarande ut på livsfarliga resor för att ansöka om skydd undan krig och förföljelse.

När EU har prövats har det visat sig att man inte klarat av att ta ett solidariskt ansvar för människor på flykt. Hamnar och gränser har stängts för människor i nöd. Miljöpartiet kämpar för en mer medmänsklig politik, för att stärka människors grundläggande rättigheter, för en rättssäker asylprocess och för att värna asylrätten och rörelsefriheten. Vi vill se en värld där alla människor kan flytta men där ingen tvingas fly.

Inte heller i EU finns viljan att solidariskt hantera flyktingmottagandet och ge människor på flykt en rättssäker prövning och ett bra mottagande. Det är en skam att EU inte har kunnat stå upp för mänskliga rättigheter i en tid då allt fler människor tvingas ut på dessa resor. EU behövs ju just för frågor som är gränsöverskridande och som inget land kan hantera eller lösa självt men som vi kan hantera tillsammans om vi samarbetar. Därför vill Miljöpartiet att EU ska ha en mer progressiv, hållbar politik som tar sig an vår tids utmaningar med öppna ögon och mod att förändra. Titta upp!

Anf. 9 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Herr ålderspresident! Om mindre än ett år blir Sverige ordförande i EU:s ministerråd. Det är ett betydelsefullt åtagande. Det gäller att så effektivt som möjligt föra rådets dagordning framåt men också att lyssna till alla medlemsstater på ett sätt som gör att alla kan komma till tals.

Våren 2023 pågår den mest intensiva delen av unionens lagstiftningsperiod, med en lång rad slutförhandlingar mellan rådet och Europaparlamentet. Där kan finnas flera stora, komplicerade frågor, som klimatpaketet eller asyl- och migrationspakten. Detta kommer att kräva stora ansträngningar, men samtidigt ger det oss i Sverige en fantastisk möjlighet att leverera det ledarskap som krävs.

Därför gläds jag verkligen åt det breda stöd som hittills finns här i riksdagen för den övergripande inriktningen i förberedelsearbetet. Min ambition är verkligen att här söka största möjliga uppslutning även kring hur regeringen ska arbeta vidare med ordförandeskapet.

Som ordförandeland ska man inte i första hand kämpa för sina egna positioner även om det självklart också finns möjlighet att främja svenska intressen, utan arbetet handlar mycket om att försöka jämka ihop ståndpunkter på ett sätt som leder till resultat. Men på en punkt går det inte att vara neutral ens som ordförande, herr ålderspresident, och det gäller unionens grundidéer och våra värderingar – demokrati och frihet, jämlikhet och rättvisa, alla människors lika värde och oberoende domstolar. Detta är unionens själ. Den ska vi värna och vårda, särskilt nu när de gemensamma idéerna ifrågasätts på olika håll.

Som socialdemokrat kan jag inte föreställa mig något annat än att också vi från Sverige under vårt ordförandeskap kommer att behållit stå upp för de värderingarna.

(Applåder)

I detta anförande instämde Markus Selin (S).

Anf. 10 JESSIKA ROSWALL (M) replik:

Herr ålderspresident! Taxonomin har varit vida omdiskuterad denna höst och vinter, inte minst på grund av Socialdemokraternas fenomenala oförmåga att leverera ett tydligt svar när det gäller en för Sveriges invånare så viktig fråga: energiförsörjningen.

Fram till för bara några veckor sedan var Socialdemokraterna motståndare till kärnkraft. Man vägrade att lyssna på EU-nämndens beslut och lyfta fram det i Bryssel. När Miljöpartiet lämnade regeringen hittade man på en nödlösning för att kunna ta sig ur den sits man försatt sig i; man säger nu att kärnkraften behövs för att den är långsiktigt hållbar men att vi inte kommer att behöva den under lång tid.

Jag vill fråga EU-ministern: Har regeringen nu helt och hållet lämnat det tidigare motståndet mot kärnkraften, eller gäller det bara tills nästa gång ni behöver Miljöpartiets stöd?

Anf. 11 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik:

Herr ålderspresident! Jag tackar för frågan.

Jag känner inte riktigt igen beskrivningen. Jag har själv suttit i EU-nämnden – jag tror att Jessika Roswall var med på samma sammanträde – och talat tydligt om vilken betydelse kärnkraften har just nu för att vi ska klara den klimatomställning som är absolut nödvändig för att kunna föra vår miljöpolitik framåt.

Det som den här regeringen hela tiden har sagt är dessutom att alla fossilfria tekniker som kan bidra till klimatomställningen behövs, givet förstås att de uppfyller stränga säkerhets- och miljökrav, och de ska därför kunna ingå i taxonomin. Det gäller också kärnkraften. Regeringen har därför arbetat för att den ska inkluderas i taxonomin.

Det förslag som nu ligger på bordet inkluderar kärnkraft. Det tycker jag är bra. Det tycker nog Jessika Roswall också. Varför ska vi då ha en diskussion om detta när vi i stället kan ta gemensamma tag för att rädda klimatet?

Anf. 12 JESSIKA ROSWALL (M) replik:

Herr ålderspresident! Tack för svaret, statsrådet! Men det statsrådet säger är inte sant.

Vad Moderaterna tycker tror jag att alla här inne vet. Alla som har följt EU-nämndens sammanträden vet vad vi tycker. Men vad Socialdemokraterna tycker är inte riktigt lika tydligt. Det går att följa att de har svängt. Men det är tydligt att Sverige de senaste åtta åren har anammat Tysklands strategi, det vill säga att kärnkraften ska läggas ned. Reaktor efter reaktor har lagts ned för att ersättas med andra energikällor som inte ger den robusthet som vi behöver.

Samtidigt som Socialdemokraterna har en förändrad linje i Sverige ser vi att de svenska socialdemokratiska Europaparlamentarikerna Heléne Fritzon och Erik Bergkvist håller fast vid den gamla socialdemokratiska linjen från för några veckor sedan.

Min fråga till statsrådet är igen: Har Socialdemokraterna ens *en* linje när det gäller kärnkraften?

Anf. 13 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik:

Herr ålderspresident! Ja, Sverige har en linje. Det är den som Sveriges regering har uttalat och som vi just har förmedlat till kommissionen i Bryssel, som svar på det förslag som lades fram strax före nyårsafton när det gäller att inkludera kärnkraften i taxonomin.

Jag svarar också på det sätt som jag redogjorde för i min första replik.

Anf. 14 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Herr ålderspresident! Kommissionen använde först covid och använder nu klimatet som en murbräcka för att öka makten och de finansiella musklerna i EU-maskineriet. Först fick vi med den svenska regeringens stöd en slöserifond som har skuldsatt kommande generationer. Nu är vi i snabb takt på väg mot nya nederlag. Vi har en ny klimatfond som svenska folket kommer att gå back på och som öppnar upp för att EU bedriver direkt välfärdspolitik i medlemsstaterna. Regeringen klagar, men man vill inte säga nej.

Det finns förslag från kommissionen om LULUCF, alltså markupptag av CO₂, som berör skogen. Det ska öka med 310 megaton, vilket med nuvarande fördelning skulle riskera att minska den svenska skogsproduktionen med hisnande 16 procent. Men regeringen säger inte nej.

Min fråga till statsrådet är: Hur ska Sverige ha någon usp i förhandlingarna i EU om man aldrig vågar säga nej?

Anf. 15 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik:

Herr ålderspresident! Vi har inga svårigheter att säga nej, Martin Kinnunen. Jag har själv varit i Bryssel och talat med flera kommissionärens medarbetare om det groteska förslaget att vi i Sverige ska få en så enormt stor börda, att vi ska ställa upp med en kolsänka som ska ta hand om utsläppen från andra länder runt om i Europa. Vi säger nej till detta. Vi vill inte ha det på det sättet. Vi vill framför allt inte ha den typen av detaljreglering som de förslagen innebär.

Den sociala klimatfonden, som jag förstår att Martin Kinnunen hänvisar till, är också något som vi inte accepterar. Det är inte heller bara vi som

tycker att den är galen. Det finns så pass mycket resurser i återhämtningsplanerna för olika länder som kan ta hand om klimatomställningen.

Och någon välfärdspolitik, av det slag som Martin Kinnunen beskriver, har vi inte heller accepterat.

Prot. 2021/22:59

26 januari

EU-politisk debatt

Anf. 16 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Herr ålderspresident! Det låter ofta bra när Hans Dahlgren talar om vad den svenska regeringen tycker. Problemet är att det regeringen gör är att åka ned och klaga, men när det kommer till kritan säger man inte ifrån. När det kommer till den sociala klimatfonden är det uppenbart att regeringen är skeptisk och kritisk. Men det är också tydligt att man inte vill få in i den svenska ståndpunkten att man avvisar förslaget, utan man säger att man vill kunna vara med och påverka detaljerna. Men man vågar inte säga nej.

Det är samma sak när det kommer till kolsänkor. Nu vill man försöka ändra fördelningen. Men grundproblemet är den groteska siffran 310 megaton. Vi kommer inte att kunna transferera tillräckligt mycket av de upptagen till andra länder, utan med den siffran kommer vi att få se en påverkan på svenskt skogsbruk. Det är jag övertygad om.

Varför säger vi inte ifrån? Varför säger vi inte att 310 är orimligt?

Anf. 17 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik:

Herr ålderspresident! Det är klart att vi måste säga ifrån när det gäller de förslag som vi ogillar. Det gör vi också. Vilka ord vi använder kan man diskutera. Men jag tror inte att någon i Bryssel är överraskad längre över att vi har en annan uppfattning än kommissionen när det gäller kolsänkan.

Det är klart att vi måste se till helheten. Klimatpaketet måste hanteras på ett sätt som för unionens klimatambitioner framåt, sammantaget sett. Vi måste vara öppna för konstruktiva förhandlingar för att kunna nå de klimatmål som vi har satt fast. Men i det ska vi naturligtvis värna och skydda de svenska intressena.

Anf. 18 MAGNUS EK (C) replik:

Herr ålderspresident! Även jag vill uppehålla mig vid taxonomin, men ur ett annat perspektiv. Jag vill inte prata om kärnkraften, även om jag tycker att det är underligt att den kan klassas som hållbar hur som helst.

Min fråga till statsrådet rör hur regeringen avser att vända det bisarra förslaget om att fossil gas ska klassas som hållbar samtidigt som svensk skogsråvara ska klassas som ohållbar. Jag tror inte att vi och regeringen har väsensskilda uppfattningar. Men man kan konstatera att Sverige hittills har misslyckats. Sverige har, helt rimligt, drivit på för att svensk skogsråvara ska ses som det den är: nyckeln till att bygga en hållbar svensk ekonomi. Tyvärr förlorar vi just nu.

När jag kollar på förslagen från de tekniska arbetsgrupperna till de delar av taxonomin som fortfarande väntar på att presenteras blir jag rent ut sagt mörkrädd. Där finns förslag, som ännu inte är politiska utan är tjänstemannaförslag, som går stick i stäv med hela grundsatsen för hur vi bedriver jord- och skogsbruk i det här landet.

Anf. 19 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik:

Herr ålderspresident! Magnus Ek frågar hur vi gör för att få genomslag för vår syn på att till exempel våra skogsprodukter verkligen tillhör det hållbara. Svaret på frågan är att vi måste lägga större kraft på att visa kommissionen och övriga beslutsfattare – det gäller framför allt kommissionen eftersom det här är en delegerad akt – vad det här egentligen handlar om.

Vi har flera gånger framfört vår syn på detta i Bryssel. Vi har dessutom sagt att kommissionärerna själva bör komma hit och titta på vad svenskt skogsbruk innebär för att se med egna ögon och få egna erfarenheter av att detta är en verksamhet som verkligen har den hållbarhetsstämpel som vi båda efterlyser.

Anf. 20 MAGNUS EK (C) replik:

Herr ålderspresident! Frågan är hur man för dessa samtal. När ansvarig kommissionär var här tog Hans Dahlgrens kollega i den förra regeringen med honom till naturreservat och inte till exempelvis en svensk familjeskogsbrukare som både ekonomiskt och ekologiskt faktiskt tar ansvar för det hållbara skogsbruket. Sådana nitar får vi inte gå på.

Här i kammaren och i EU-nämnden har vi många gånger diskuterat hur vi bygger koalitioner med andra som helt rimligt inser att det är uppåt väggarna fel att klassa fossil gas men inte svenska skogsråvaror som hållbart. Det är att vika ned sig för fossillobbyn. Tyvärr är det precis vad EU hittills har gjort.

Det här är ett krisläge, och inte bara för svenskt jord- och skogsbruk utan också för den svenska ekonomin och den svenska gröna omställningen. Jag skulle gärna vilja höra mer om hur Hans Dahlgren under den tid som kvarstår av mandatperioden ämnar bygga allianser med dem som inser att vi kan vända på det här. Det gäller inte minst nu när vi går vidare med nya förslag som riskerar att leda till en riktig smäll för svenskt jord- och skogsbruk men också för jord- och skogsbruket i andra europeiska länder. Här finns det en öppning. Hur ska vi ta oss an den?

Anf. 21 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik:

Herr ålderspresident! Vi ska naturligtvis försöka använda den öppningen. Jag är helt med på det. Det första vi gör är förstås att tala med våra vänner i Finland, vilket vi gjort många gånger hittills eftersom vi har gemensamma intressen på området. Jag har tillsammans med en finsk kollega själv talat med flera kommissionärer om detta under hösten.

Detta är som sagt en delegerad akt, och som bekant krävs ett mycket starkt motstånd från en lång rad medlemsstater för att den ska stoppas. Vi ska jobba för det, för vi accepterar inte heller att naturgas ska klassas som hållbar. Det faktum att det ser svårt ut ska inte hindra oss från att göra allt vi kan för att klara uppgiften.

Anf. 22 ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik:

Herr ålderspresident! Nyligen pekades Sverige och Tyskland ut som de starkaste motståndarna till att lämna ut officiella handlingar om EU-arbetet mot skatteflykt. Den socialdemokratiska regeringen har tidigare dessutom röstat emot att skatteflykt ska stoppas, och nu mörkar man det arbete som görs.

Sverige har skrivit under ett uttalande för ökad öppenhet och transparens i EU, och statsrådet sa då att det för regeringen är självklart att fortsätta arbeta för ett öppet och transparent Europa, ett EU med dialog och delaktighet för unionens alla medborgare. Statsrådet sa i sitt inledningsanförande att regeringen är benhård när det gäller öppenhet.

Offentligt arbetar Sverige alltså för ett öppet och transparent EU, men bakom stängda dörrar gör man det motsatta. Varför motarbetar Sverige förslag om skatteflykt? Varför mörklägger man det arbete som ändå görs?

Anf. 23 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik:

Herr ålderspresident! Jag är inte säker på att jag kan ge ett tillfredsställande svar till Ilona Szatmari Waldau. Jag är inte så bekant med själva sakfrågan som hanteras. Men principiellt är vi naturligtvis för öppenhet. Det har vi varit i många år, och vi har brett stöd för det här i riksdagen. Vi vill dessutom lägga mer resurser på att bekämpa skatteflykt, vilket den nye finansmarknadsministern har betonat även gäller i det europeiska samarbetet. Just den här konkreta frågan ber jag dock att få återkomma till.

Anf. 24 ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik:

Herr ålderspresident! Jag ser fram emot att statsrådet återkommer i frågan.

Statsrådet nämnde att det är en prioriterad fråga för den nya statsministern. Jag vill påminna om att statsministern då var ansvarig för det departement som valde att mörka detta. Hon var också ansvarig för att den socialdemokratiska regeringen försökte stoppa alla förslag som har handlat om att tvinga storföretag att offentligt redogöra för hur mycket skatt de betalar i olika länder.

För mig är det obegripligt att en socialdemokratisk regering hemligstämplar arbetet mot skatteflykt och dessutom begär att vissa uppgifter inte ska protokollföras för att Sveriges åsikt inte ska bli känd, vilket DN rapporterade för ett par månader sedan.

Om EU-ministern vill att EU ska bli mer transparent och öppet undrar jag hur han planerar att få Sverige att verkligen följa den linjen och inte mörka något.

Anf. 25 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik:

Herr ålderspresident! Jag är inte bekant med exakt vad som har hänt i ärendet. Jag är säker på att det finns goda skäl för det beslut som regeringen har fattat. Jag är inte alls säker på att det handlar om att mörka, men jag ber som sagt att få återkomma till Ilona Szatmari Waldau med ett mer utförligt svar när jag har satt mig in i situationen.

Anf. 26 SOFIA DAMM (KD) replik:

Herr ålderspresident! Det är ägarna och inte politiker som ska besluta om vilka som sitter eller inte sitter i bolagsstyrelser. Jämställdhet kan heller inte sägas vara betjänt av att kvinnor reduceras till sitt kön. Allra minst är väl detta en fråga för EU. Sverige har därför gjort klokt i att utgöra en del i en blockerande minoritet i ministerrådet för att stoppa EU-kommisionens förslag om det så kallade Women on Boards-direktivet, som är ett förslag om att genom EU-lagstiftning kvotera bolagsstyrelser. Sedan

EU-ministerns partikamrater har tagit över regeringsstyret i Tyskland ser det eventuellt nu ut att för första gången finnas en majoritet för förslaget.

Regeringens position har varit svävande, inte minst när man ser hur de svenska socialdemokraterna agerar i Europaparlamentet. Jag vill därför be om ett klagörande från EU-ministern om regeringens position i frågan. Är regeringen för eller emot att genom ett EU-direktiv reglera sammansättningen av svenska bolagsstyrelser?

Anf. 27 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik:

Herr ålderspresident! Såvitt jag kan erinra mig har Socialdemokraterna liksom flera andra partier här i riksdagen haft en majoritet som varit mycket skeptisk till dessa förslag. Någon ändring i denna position är jag inte varse.

Anf. 28 SOFIA DAMM (KD) replik:

Herr ålderspresident! Tack för svaret! Låt oss vara ärliga med att anledningen till att frågan fortfarande finns på agendan – den lades första gången fram 2012 – beror på att kommissionen arbetar för att uppfylla den sociala pelarens punkt om ny lagstiftning på jämställdhetsområdet. Jag anser att regeringen bär viss skuld för den.

Om EU-ministern frågar de svenska socialdemokraterna i Europaparlamentet om deras uppfattning kommer han inte att få ett eko av den position som precis lades fram. Jag tackar för regeringens svar på frågan, men vad som är regeringspartiets position verkar ännu vara något oklart.

Anf. 29 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik:

Herr ålderspresident! Om frågan skulle aktualiseras på nytt och om det kommer ett nytt förslag på bordet i resonemangen med medlemsstaterna ska vi naturligtvis ta upp det på sedvanligt sätt i EU-nämnden innan det blir dags att gå till ministerrådet.

Anf. 30 MARIA NILSSON (L) replik:

Herr ålderspresident! Jag vill börja med att tacka statsrådet Dahlgren.

Låt mig återvända till det säkerhetspolitiska läget i Europa. Jag vill uppmana det socialdemokratiska statsrådet att vara tuffare mot sina kollegor i Tyskland – i detta fall sina partikollegor – vad gäller inte minst Nord Stream 2, som ytterligare äventyrar den situation som vi befinner oss i. Det tyska velandet kring Nord Stream 2 och bristen på förmåga att säga att det här inte ska tas i bruk skapar en oerhörd osäkerhet.

Nu är tiden inne att stå upp mot den ryska regimen för Ukraina och inte bara Ukraina utan även för Baltikum, Polen och så vidare.

Kommer statsrådet att ta upp detta vid sitt nästa samtal med sin tyska kollega?

Anf. 31 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik:

Herr ålderspresident! Jag inte utesluta att det kommer upp i kommande samtal med tyska kolleger. Självklart är den situation som nu föreligger i Europa extremt allvarlig. Inte minst för vår egen del har vi nu sett väldigt negativt på den typ av förslag som har kommit från Ryska federationen.

Tyskland spelar i dag en viktig roll i de samtal som förs tillsammans med Frankrike, Ukraina och Ryssland i Paris i det så kallade Normandieformatet. Jag hoppas att detta ska leda till möjligheter till en fortsatt dialog i stället för att ha en upptrappning. Det gäller framför allt att vi kan undvika en militär invasion av Ukraina på det sätt som många har befarat.

Vilka medel som unionen sedan kan tillgripa och vilka medel som olika medlemsstater kan tillgripa är en senare fråga där vi inte vill vara särskilt utförliga just nu. Det är ingenting som man i Ryska federationen ska kunna räkna med och därefter kalibrera sitt agerande efter.

Anf. 32 MARIA NILSSON (L) replik:

Herr ålderspresident! Tack, statsrådet! Jag får nästan definiera det som ett klassiskt politikersvar. Det var inte särskilt mycket innehåll.

Jag får också poängtera att Normandieformatet inte är ett nytt format. Det är ett format som har funnits sedan länge. Det har heller tyvärr inte kommit särskilt långt. Det visar dagens situation på.

Det gäller just vad det tyska agerandet skapar, även om det är aktivt i ett Normandieformat och inte särskilt framgångsrikt. Samtidigt är man inte tydlig gentemot den ryska regimen i fråga om Nord Stream 2, som är avgörande för hur man kan påverka europeisk energitillförsel.

Det är nu som det är på sin plats att ta ett sådant ställningstagande. Jag skulle önska att statsrådet hade givit ett tydligare svar om hur man avser att agera gentemot sina tyska kollegor.

Anf. 33 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik:

Herr ålderspresident! Jag uppfattade det tydliga budskapet från Maria Nilsson. Lyssnar man på vad man säger i Tyskland i den här frågan är det också där en ganska omfattande intern debatt. Man har ännu inte bestämt sig för på vilket sätt man ska hantera frågan hur man slutligen från den tyska regeringen ska ställa sig till tillståndet för Nord Stream 2 att komma i funktion.

Anf. 34 MARIA FERM (MP) replik:

Herr ålderspresident! Jag skulle vilja ställa en fråga till statsrådet Dahlgren om synen på kärnkraft.

Dahlgren kanske inte ser sig själv som väldigt ung. Men med tanke på att Homo sapiens har existerat på den här planeten i minst 200 000 år är hans ålder en försvinnande liten del av mänsklighetens historia.

Det var först för 30 000–60 000 år sedan som människan gjorde det stora evolutionära språnget. Innan dess var vi väsentligt som andra djur. Vi kunde använda enkla redskap, men vi förfinade inte en pinne, sparade inte en sten och surrade inte ihop det till ett spjut.

Vad vill jag då ha sagt med detta? Jo, att världen och människan har förändrats otroligt mycket de senaste 100 000 åren. Vi kommer att göra minst lika stora förändringar de kommande 100 000 åren.

Ändå har Socialdemokraterna i förhandlingarna om taxonomin gått med på att kärnkraften ska betraktas som hållbar trots att det kommer att vara farligt för allt levande och ska slutförvaras i 100 000 år.

Jag vill fråga statsrådet varför man har gjort det.

Anf. 35 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik:

Herr ålderspresident! Mitt svar är som i ett tidigare replikskifte. Vi har från regeringens sida sett att kärnkraften behövs just nu för att klara den klimatomställning som är absolut nödvändig för att också på mer än 100 000 års sikt klara den här planetens överlevnad.

Det är nödvändigt. Vi kan inte stänga av kärnkraften nu. Det skulle skapa stora svårigheter för den klimatomställning som vi är mitt uppe i. Därför har vi motiverat att vi tycker att den ska inkluderas i taxonomin, givet förstås att den uppfyller stränga säkerhets- och miljökrav. Den ståndpunkten är den som fortsatt gäller.

Anf. 36 MARIA FERM (MP) replik:

Herr ålderspresident! Det finns ingen del av kärnkraften som inte dras med hållbarhetsproblem. Det är farligt att bryta uran, det är farligt att använda det som energikälla och det är farligt att slutförvara det i 100 000 år.

Det är dessutom i strid med riksdagens antagna mål om 100 procent förnybar elproduktion till 2040. Sedan finns det också säkerhetsaspekter kopplat till det. År 2021 var det 43 procent av Sveriges import av anrikat uran som kom från Ryssland.

Min sista fråga till statsrådet är: Hur hållbart är det?

Anf. 37 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik:

Herr ålderspresident! Hur hållbar kärnkraften är på sikt kan bara framtiden utvisa. Oberoende av hur gammal man är tror jag att man måste inse att den klimatomställning som är absolut nödvändig för vår fortsatta överlevnad på den här planeten kräver insatser också i dag av kärnkraften. Därför har vi gjort det ställningstagande som vi gjort.

Anf. 38 JESSIKA ROSWALL (M):

Herr ålderspresident! Europasamarbetet är i dag helt avgörande i många av de frågor som väljarna anser är viktigast. Trots detta har de S-ledda regeringarna valt att inte prioritera det europeiska samarbetet. Det finns flera exempel på hur passiviteten drabbar centrala svenska intressen.

Sverige behöver en regering som tar EU-samarbetet på allvar. Till och med när andra medlemsländer har sökt Sveriges stöd, till exempel när det gäller den svenska skogen eller kärnkraftens roll i taxonomin, och därmed erbjudit draghjälp till Sverige har regeringen valt att inte agera. Detta trots att det alltså handlat om avgörande frågor för vårt land.

Resultatet av regeringens passivitet och ogenomtänkta prioriteringar är inte bara svikna allierade runt om i Europa, utan det är också att mer makt har getts till Bryssel över svenskt skogsbruk, svensk arbetsmarknad och energiförsörjning.

Sverige har inte råd att fortsätta att sitta tyst vid förhandlingsbordet nu när EU genomgår ett så omfattande reformarbete inom en lång rad områden. Sverige behöver bli mer strategiskt i sitt arbete i EU.

Herr ålderspresident! Valet i höst är inte bara en möjlighet för väljarna att se till att det blir nödvändiga förändringar av det politiska styret i Sverige, utan det avgör även vilken inriktning Sveriges EU-politik ska ha. EU

kan bättre när Sverige är bättre. Det är dags för en nystart för svenskt EU-engagemang.
(Applåder)

Prot. 2021/22:59
26 januari

EU-politisk debatt

Anf. 39 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik:

Herr ålderspresident! Jag förstår att Jessica Roswall vill ha en ny regering. Men jag måste ändå säga att jag blir lite brydd när jag hör hennes inledande ord här.

Skulle det bli så i höst att Moderaterna ska bilda regering ska det göras tillsammans med Sverigedemokraterna. Det är ett parti som har en partiledare som på direkt fråga valde Ungerns Viktor Orbán före Tysklands Angela Merkel och som inte kunde välja mellan president Macron och Vladimir Putin. Det är ett parti som har företrädare som påstår att samer inte är svenskar. Det är ett parti som ställer sig skeptiskt till Parisavtalet och så vidare.

Vad jag skulle vilja veta är: Hur mycket är nu Moderaterna beredda att kompromissa i EU-politiken när de ska forma en gemensam plattform med ett nationalistiskt parti som Sverigedemokraterna?

Anf. 40 JESSIKA ROSWALL (M) replik:

Herr ålderspresident! Varje parti får svara för sig och sin egen politik, som statsrådet väl hade svarat om jag hade ställt motsatt fråga. Det är dock sant, som statsrådet säger, att jag vill ha en ny regering på plats.

Moderaterna har en idé om vad vi vill prioritera i EU-arbetet och hur vi vill forma det. Socialdemokraterna å sin sida har inte haft en plan för sitt engagemang. I början av mandatperioden, förra omgången eller vilken omgång det nu blir, hade man mer fokus på FN och missade EU. Vi har också sett – flera andra här har tagit upp det i dag – att man till exempel inte har varit på plats när viktiga frågor för Sverige har behövt diskuteras.

Det är det som är skillnaden mellan en moderatledd regering och en socialdemokratiskt ledd regering. Vi kommer att bilda en ny borgerlig regering som har en tydlig europeisk agenda.

(Applåder)

Anf. 41 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik:

Herr ålderspresident! Det var ju inte alls svar på frågan om vilket inflytande Sverigedemokraterna ska få i den uppgörelse ni ska träffa med dem om hur EU-politiken ska se ut i en eventuell ny regering.

Sedan vill jag verkligen tillbakavisa att den nu sittande regeringen inte skulle ha någon plan för sitt arbete och inte söka stöd från eller bistå andra länder. Vi har jobbat ganska hårt ihop med flera viktiga nettobetalare för att få ett ordentligt och rimligt slut på budgetförhandlingarna. Detta gav resultat i form av historiskt höga rabatter just för Sverige, som gör att Sverige betalar en mindre andel av sin bruttonationalinkomst till unionen än något annat land.

Vi har dragit fram klimatfrågan tillsammans med Frankrike och flera andra. Ihop med dem har vi tagit ledningen för att få beslutet om minst 55 procents minskning av utsläppen. Vi har också tagit initiativ på det sociala området. Det är ett område som vi gillar men som ni inte gillar, men att vi har tagit initiativ tror jag inte att Jessica Roswall kan förneka.

Anf. 42 JESSIKA ROSWALL (M) replik:

Herr ålderspresident! Vi är ju flera här inne som har varit kritiska på flera områden där regeringen har misslyckats i för Sverige viktiga frågor. Det har varit skogen. Det har varit kärnkraften. Vi må tycka olika i våra partier, men ni har ju regerat tillsammans med Miljöpartiet och därmed inte fått saker och ting gjorda. Ni har också haft Vänsterpartiet med i ert underlag, ett parti som inte heller är för EU-samarbete i samma mått som Moderaterna och våra vänner.

Sedan spelar det faktiskt ingen roll hur många gånger ett socialdemokratiskt statsråd här säger att man har varit aktiv när vi ser att man inte har varit aktiv. Vi har ju protokoll på att ni inte har varit aktiva.

Jag säger återigen: Med en borgerlig regering skulle det vara en tydlig skillnad i hur en svensk regering för en europeisk politik.
(Applåder)

Anf. 43 ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik:

Herr ålderspresident! Minst 80 miljoner människor är på flykt. De allra flesta är internflyktingar eller har flytt till ett grannland. Nu lägger Moderaterna i EU fram ett förslag om att migranter ska få hjälp på plats, vilket alltså de flesta flyktingar redan får.

Att arbeta för demokrati och fattigdomsbekämpning samt stödja klimatomställning, hälso- och sjukvård och en långsiktigt positiv utveckling är vedertagna principer för biståndspolitiken och leder till minskad migration. I EU vill dock M villkora biståndet med att mottagarländerna samarbetar vad gäller migrationskontroll. Att villkora biståndet på det sättet är allvarligt och bryter mot de grundläggande internationella principer som måste styra biståndet.

Min fråga till Jessika Roswall är: Är det viktigare för M att förhindra migranter än att förebygga migration?

Anf. 44 JESSIKA ROSWALL (M) replik:

Herr ålderspresident! Jag tog i mitt inledningsanförande upp några prioriteringar, bland annat på migrationsområdet. Vi har i Europa under lång tid haft en okontrollerbar och oförutsägbar invandring, och det är otroligt viktigt att få ordning på den situation som har varit. Det är vi många partier här i Sveriges riksdag som är överens om. Därför är det väldigt viktigt och bra att EU har tagit steg framåt och arbetat med en migrationspakt. Min förhoppning är att det arbetet kommer att gå i lås någon gång, för det har inte lyckats hittills.

För Moderaterna är det viktigt att detta fungerar på ett rättssäkert sätt, att vi har migrationspassager som är rättssäkra och att vi har en organiserad och strukturerad kontroll av våra gränser.

Själva retorikfrågan som Ilona Szatmari Waldau ställde till mig på slutet tappade jag bort, så den har jag inget exakt svar på nu. Detta är dock en viktig och prioriterad fråga för Moderaterna.

Anf. 45 ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik:

Herr ålderspresident! Min följdfråga blir då: Anser Jessika Roswall att man ska villkora bistånd för att mottagarländerna ska samarbeta vad gäller migrationskontroll? Är det då viktigare för M att förhindra migranter än att förebygga migration?

I EU har Moderaterna även släppt kravet på att man ska fördela ansvaret för människor som anländer till EU på de olika länderna. Vi vet ju att det finns flera länder i EU som inte har tagit emot särskilt många migranter eller flyktingar, om ens några. Att se till att EU-länder samarbetar och delar på ansvaret för att ta emot flyktingar borde vara huvuduppgiften, inte att gå flyktingnegativa länder som Ungern till mötes.

Anf. 46 JESSIKA ROSWALL (M) replik:

Herr ålderspresident! Jag tackar för frågorna.

Ja på första frågan. Vi tycker att det är rimligt att man villkorar biståndet. Ja, vi tycker att det är rimligt att man frångår den fastlåsnings som har funnits kring att ha en tvingande omfördelning. Vi vill hellre se en överenskommelse som är hållbar och som fungerar. I de förslag som nu ligger på bordet finns det saker som Moderaterna inte ställer sig bakom, men vi ser ändå att det är en framkomlig väg. I politiken handlar det alltid om att våga fatta beslut och balansera olika delar mot varandra, och vi tycker att de två förslag som ligger på bordet är en rimlig väg framåt.

Det viktiga är dock, herr ålderspresident, att vi faktiskt kommer att få ordning på migrationspolitiken i Europa.

(Applåder)

Anf. 47 MARTIN KINNUNEN (SD):

Herr ålderspresident! Det är nu något år sedan kommissionen presenterade sitt förslag till ny migrationspakt för att lösa EU:s långvariga problem på migrationsområdet. Flera av rättsakterna går ur sverigedemokratiskt perspektiv i positiv riktning, men helheten får fortfarande betecknas som negativ. Grunden är fortfarande synen på migration som en unionsgemensam börda som ska delas genom olika former av omfördelningsmekanismer, som man kan definiera som tvingande eller inte.

Utgångspunkten ur vårt perspektiv är att detta aldrig har fungerat. Det var tydligt redan för tre decennier sedan när den första Dublinkonventionen kom till, det var tydligt när den förra Dublinförordningen kom till 2003 och det fortsatte att vara tydligt när dagens förordning kom på plats 2013: Det funkar inte. Omfördelning, solidaritet och andra liknande modeord är inte och kommer aldrig att vara en lösning på migrationsproblemen i Europa eller i Sverige. Det krävs skarpare åtgärder och ett fokus på våra gränser, både inom unionen och utåt.

Kommissionen vill till exempel stoppa asylhoppning, men konsekvensen av kommissionens förslag är att Sverige kan bli ansvarigt asylland i fler fall, exempelvis vid familjeband till personer i Sverige, vilket är negativt för länder som haft stor migration. Avsikten påstås vara att stoppa asylhoppning, men i praktiken kan resultatet bli samma typ av förflyttningar men att svenska skattemedel går till att flyga hit asylsökande i stället för att de vandrar själva.

Vår tidigare statsminister Löfven sa en gång: Mitt Europa bygger inga murar. Men i Europa i dag ser vi att det byggs murar. Spanien bygger murar. Bulgarien bygger murar. Serbien, Kroatien, Ungern, Polen, Litauen och Lettland bygger murar. Italien bygger metaforiska murar till havs; Grekland bygger bokstavligen sådana. Vårt Europa bygger murar. Sverige måste också vara berett att skydda sina gränser och arbeta för en självständig migrationspolitik.

Anf. 48 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik:

Herr ålderspresident! Det är alltid intressant att lyssna på Martin Kinnunen, för det blir så tydligt när han tar till orda att Sverigedemokraterna står för en helt annan syn på vad vi kan och vill göra i det europeiska samarbetet. Detta märks också i Europaparlamentet, där SD till exempel inte vill kritisera den motbjudande ungerska hbtq-lagen och inte heller den polska regeringens begränsningar av aborträtten.

Men jag skulle vilja fortsätta med det som jag inte fick något svar på från den moderata företrädaren. Om Moderaterna nu ska bilda regering med stöd av Sverigedemokraterna kommer det stödet uppenbarligen från ett parti som kräver något helt annat, både när det gäller EU-samarbetet och i de viktiga värderingsfrågorna. Sverigedemokraterna tänker väl inte vika ned sig. Då undrar jag: Vilken EU-politik kommer Sverigedemokraterna att kräva för att ge en moderatledd regering sitt stöd?

Anf. 49 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Herr ålderspresident! Ungern och Polen tycks vara den viktigaste frågan för många socialdemokrater i dag. Jag skulle vilja säga att det viktigaste ur svenskt perspektiv är att vi kan stoppa alla former av omfördelade stöd till dessa länder. Vi ska inte finansiera motorvägar, tunnelbanor och annat i vare sig Ungern eller Polen. Detta är Sverigedemokraternas perspektiv.

När det gäller EU-samarbetet är Sverigedemokraternas perspektiv givetvis att verka för svenska intressen i förhandlingarna kring skogen, energipolitiken och långtidsbudgeten. Där ser jag att Sverigedemokraterna tillsammans med exempelvis Moderaterna har möjlighet att vara mer konstruktiva än vad Miljöpartiet har varit när man har saboterat Socialdemokraternas möjligheter att stå upp för svenska intressen.

Anf. 50 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik:

Herr ålderspresident! Ungern och Polen är viktiga därför att vi i dessa länder ser flagranta brott mot det som är grundläggande för hela det europeiska samarbetet – brott mot våra grundläggande värderingar.

Det är inte så konstigt – det är till och med väldigt bra – att kommissionen nu på stort allvar tar itu med detta genom att se till att man börjar använda den princip som vi lyckades åstadkomma med hjälp av de förhandlingar som fördes under Stefan Löfvens ledning under 2020 för att hejda tillflöde av ytterligare EU-medel till länder som inte står upp för rättsstatens principer. Detta är jag väldigt stolt över och har ingen anledning att be om ursäkt för.

Anf. 51 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Herr ålderspresident! Från Sverigedemokraternas sida välkomnar vi den uppgörelse som man slöt i samband med långtidsbudgeten, där man i stället för en politiserad process nu har en process där ECJ ska försöka värdera vad som ska vara de rättsstatliga principerna i dessa länder och när budgetmekanismen ska kunna användas. Detta välkomnar vi.

Men återigen – situationen i dag är att vi har utbredd korruption och problem gällande rättsstatens principer i en lång rad EU-länder. Ska vi minska risken för att svenska skattemedel hamnar i dessa länder måste vi skära ned på EU-budgeten. Vi måste sätta stopp för bidragsfinansieringen

Anf. 52 MAGNUS EK (C) replik:

Herr ålderspresident! Jag nämnde i mitt anförande att kampen mot klimatförändringarna och samarbetet för säkerhet i Europa är för Centerpartiets del två av de viktigaste sakerna för EU att hantera och komma överens om. Det är också dessa två saker jag skulle vilja uppehålla mig vid nu.

Herr ålderspresident! Sverigedemokraterna är det enda svenska parti som har röstat emot Parisavtalet. Företrädare för partiet har kallat varningar från klimatforskare för domedagsprofetior. Martin Kinnunen har i denna kammare varit emot snart sagt vartenda klimatpolitiskt förslag som funnits. Motiveringen är ofta att åtgärder behöver vidtas någon annanstans.

Min fråga till Martin Kinnunen är varför Sverigedemokraterna ständigt krokar arm med vänner från populistiska och nationalistiska partier i Europa för att stoppa förslag som innebär att fler länder i EU skulle ta sitt ansvar och sänka sina utsläpp och att vi faktiskt skulle se till att klimatarbetet sker inom hela unionen.

Anf. 53 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Herr ålderspresident! Klimatpolitik och säkerhetspolitik kopplas samman genom energipolitiken. EU:s stora problem i dag, som hämmar EU:s möjligheter på säkerhetsområdet, är bristen på planerbar fossilfri energi. Här är Centerpartiet en del av problemet – en del av en politisk gruppering i Europa som vill stänga ned kärnkraften och hämma nyinvesteringar i kärnkraft. Det är att gå Rysslands ärenden.

När det gäller Parisavtalet har Sverigedemokraterna ställt sig bakom det mål om att begränsa klimatpåverkan som direkt speglar klimatavtalet från Paris. Vi har alltså inget problem med detta. Vi har däremot problem med ineffektiv svensk klimatpolitik. Vi har problem med ett klåfingrigt EU som ser Sverige som en exotisk kolsänka i norr, som ska se till att andra länder kan undvika att ta sitt ansvar. Det motsätter vi oss bestämt.

Anf. 54 MAGNUS EK (C) replik:

Herr ålderspresident! Martin Kinnunen vet mycket väl att Centerpartiet både är för att vi ökar vår energiproduktion och har varit öppna för att tala om villkoren för den planerbara kraften, senast häromdagen när vi föreslog en ny energiöverenskommelse. Detta är snarare ett sätt att flytta fokus från det som var frågan: Varför säger Martin Kinnunen och Sverigedemokraterna en sak till sina väljare, nämligen att fler länder måste ta sitt ansvar för klimatet, för att sedan kroka arm med sina populist- och nationalistvänner i Europaparlamentet för att se till att fler länder slipper undan sitt ansvar?

Detta har även en parallell till säkerhetspolitiken. Jag tyckte att Martin Kinnunen sa mycket bra i sitt anförande från talarstolen om vikten av att värna den europeiska säkerhetsordningen och av att stå upp mot auktoritära ledare och för demokrati, frihet och självbestämmande. Samtidigt vet vi att Sverigedemokraterna länge har drivit linjen att man måste respektera balansen mellan stormakterna. Detta ströks faktiskt inte från partiets program förrän min partiledare tog upp det här i kammaren.

Så, Martin Kinnunen, hur ska svenska folket kunna lita på dig när du säger detta i talarstolen, samtidigt som ditt parti uppenbarligen har stora problem med att ta avstånd från auktoritära ledare och stå upp för frihet och demokrati?

Anf. 55 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Herr ålderspresident! Samtidigt som Magnus Eks parti talat om försvaret som ett särintresse och skurit ned försvarsbudgetarna har Sverigedemokraterna ända sedan riksdagsinträdet alltid lagt fram budgetförslag med förstärkningar. Vi har haft tydliga skrivningar om säkerhetsläget och hotet från Ryssland. Vi har varit konsekventa. Från Magnus Eks parti har man inte varit konsekventa. Man har oansvarigt skurit ned på försvaret och benämnde det som ett särintresse i den regering man då var representerad i.

Sverigedemokraterna bedriver en självständig politik i Europaparlamentet, exempelvis. Man kan se att flera partier här i kammaren röstar mer likt det polska regeringspartiet än vad Sverigedemokraterna gör. Vi har alltid stått upp för Europas säkerhet och självständiga nationers rätt att bestämma själva.

Anf. 56 ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik:

Herr ålderspresident! EU-parlamentet röstade för en tid sedan för en resolution där man kritiserar den polska författningsdomstolens dom som slår fast att landet inte behöver följa EU-rätten på vissa områden. SD röstade emot resolutionen och har röstat nej i flera omröstningar som rört Ungern och Polen.

Sverigedemokraterna röstade också som enda svenskt parti nej till EU-parlamentets förslag om att göra könsrelaterat nätvåld till ett EU-brott. Enligt SD bygger förslaget på vänsterideologiska spekulationer om nätvåldets orsaker.

Även parlamentets resolution som fördömer Ungerns hbtq-lag som hbtq-fientlig, diskriminerande och odemokratisk röstade SD som enda svenska parti emot.

Min fråga är: Ser Sverigedemokraterna EU-rätten, rättsstatens principer, hbtq-personers rättigheter och könsrelaterat våld som ointressanta frågor för EU att arbeta med?

Anf. 57 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Herr ålderspresident! Det är ju det vanliga surret i debatter. Man tar upp några av alla de resolutioner som läggs fram i Europaparlamentet och säger att vi röstade si eller så eller att vi kanske avstod.

Det handlar om resolutioner som läggs fram av vänsterkrafter eller liberala krafter där man väver in en väldigt massa olika skrivningar. Ofta är det skrivningar som vi inte kan ställa upp på. Samtidigt kan vi tydligt deklarera att vi står upp för alla människors rättigheter, oavsett vilken sexuell läggning de har.

Det är väl lättare om vi har den diskussionen, alltså om vad vi tycker. Annars kan vi sitta här och gå igenom omfattande resolutioner och se vilka skrivelser i dem som man ställer upp på eller inte och vad man tycker att EU ska göra eller inte, för EU ska inte göra allt. EU ska inte in på sjukvårds- eller utbildningsområdet, till exempel, för då kan vi helt plötsligt få

en situation där det är Polen och Ungern som dikterar vad vi ska göra i vårt land. Dit vill vi inte komma.

Prot. 2021/22:59
26 januari

EU-politisk debatt

Anf. 58 ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik:

Herr ålderspresident! Det är väl ganska talande att Martin Kinnunen väljer att kalla vår kritik mot att Sverigedemokraterna röstar nej – nej till fördömande av Ungern och Polen, nej till att stå upp för hbtq-personers rättigheter och nej till att stå upp för kvinnors rätt att slippa våld – för ”det vanliga surret”. Det vi gör är att vi kritiserar den politik eller snarare den brist på politik som Sverigedemokraterna för i EU-parlamentet.

Jag kan konstatera att EU länge var en union för företagens rättigheter. Nu har steg tagits även mot människors rättigheter, mänskliga rättigheter, men Sverigedemokraterna väljer då att passa och inte vara med i Europaparlamentets arbete för mänskliga rättigheter. Det är någonting som jag verkligen beklagar. Det är inte ett ”surr”.

Anf. 59 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Herr ålderspresident! På samtliga av de parlamentariska arenor och församlingar där vi är med arbetar vi sverigedemokrater för mänskliga rättigheter, givetvis. Men vi kan ju konstatera faktum: Sverigedemokraterna har inga förslag om att inskränka rättigheterna för hbtq-personer på något vis. Vi står upp för dem, och det är så det är.

Sedan kan vi diskutera olika ordalydelser i resolutionen, vad EU ska diktera och vad EU inte ska diktera. Men vi kan i alla fall vara rättvisa och ärliga med att Sverigedemokraterna står upp för hbtq-personers rättigheter.

Anf. 60 MARIA NILSSON (L) replik:

Herr ålderspresident! Jag skulle vilja fråga ledamoten vad som egentligen är Sverigedemokraternas visioner för EU-samarbetet.

Vi hör hela tiden att EU lägger sig i för mycket, att EU är för klåfingrigt, att EU dikterar och så vidare. Eller är det så att ni inte öppet vill säga att ni egentligen vill göra slut med EU, och därför säger ni nej i stället?

Därför är min fråga till Martin Kinnunen: Vilka är visionerna, eller är det så att ni vill göra slut med EU i stället?

Anf. 61 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Herr ålderspresident! Vad är Sverigedemokraternas vision för EU? frågar Maria Nilsson. Jag tycker att det återspeglas ganska tydligt i en svensk valrörelse. Partierna förstår ju vad väljarna bryr sig om. Väljarna i Sverige vill inte lämna Europeiska unionen, men om man frågar väljarna om de tycker att vi i Sverige ska ha mindre att säga till om själva här i riksdagen kommer en enorm majoritet att svara: Nej, det tycker vi absolut inte. Vi vill inte lämna ifrån oss mer makt till Bryssel.

Frågar man väljarna om de vill ha mer makt tillbaka kommer de flesta också att svara samma sak. Det är väl detta som är budskapet från Sverigedemokraterna också. EU-samarbetet behövs framför allt inom handeln, och det behövs inom brottsbekämpning. Men tyvärr är utvecklingen negativ. EU lägger sig i alltför mycket som påverkar människors vardag. Beslut som borde fattas här fattas i Bryssel.

Anf. 62 MARIA NILSSON (L) replik:

Herr ålderspresident! Tack så mycket, Martin Kinnunen, för den opinionsanalysen!

Jag måste nog förtydliga. Martin Kinnunen menar alltså att EU lägger sig i för mycket, och det EU ska göra handlar om brottsbekämpning. Jag gissar att man även vill att EU ska hantera flyktingströmmar. Då är ju frågan hur Martin Kinnunen ser på EU:s möjligheter. Hur ser Martin Kinnunen på Erasmus, till exempel? Ska vi ta bort det? Vilka konkreta prioriteringar vill Sverigedemokraterna se under det svenska ordförandeskapet?

Anf. 63 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Herr ålderspresident! Man måste kunna hålla flera bollar i luften. För Liberalerna är det ju enkelt, för de vill alltid att EU ska ha mer att säga till om. Det tycker inte Sverigedemokraterna.

När man presenterade olika visioner för framtiden var det tre olika alternativ som presenterades, tror jag. Där fanns ju ett alternativ med ett mer slimmat EU, ett smalare EU som fokuserar på exempelvis handel och säkerhetsfrågor. Det är en positiv vision för oss. Ett sådant EU skulle vi vilja ha.

Men man måste vara tydlig med att det är mycket som EU inte ska göra. EU ska inte lägga sig i vår skogspolitik, exempelvis. Men jag förstår att det ter sig märkligt från Liberalernas synpunkt, då de alltid vill lämna ifrån sig mer makt och mer pengar till byråkraterna i Bryssel. Från SD:s sida ser vi gärna ett EU-samarbete, men mer makt till riksdagen.

Anf. 64 MARIA FERM (MP) replik:

Herr ålderspresident! Jag har också en fråga som rör både temat mänskliga rättigheter och temat makt och vad EU ska besluta om.

I mars 2021 röstade EU-parlamentet om att utropa EU till en frizon för hbtqi-personer. Resolutionen markerar att det har gått två år sedan den första polska resolutionen mot vad man kallar hbtqi-ideologin infördes. Sverigedemokraterna valde att avstå i slutomröstningen om den resolutionen.

Jag vill fråga ledamoten om Sverigedemokraterna tycker att EU ska ha som uppgift att skydda hbtqi-personers grundläggande fri- och rättigheter.

Anf. 65 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Herr ålderspresident! EU bör ha som uppgift att skydda alla medborgares rättigheter. Det bör vara utgångspunkten. Om sedan partier i Europaparlamentet skriver resolutioner som innehåller enbart bra saker eller kanske vissa bra saker och vissa dåliga saker som vi avstår från att stötta är ju det en helt annan diskussion som blir väldigt svår att föra.

De här resolutionerna har vi heller inte behandlat här i Sveriges riksdag, så jag har givetvis inte detaljkunskap om dem. I Sveriges riksdag är vi extremt tydliga med att vi står upp för hbtqi-personers rättigheter, men det betyder inte att vi kommer att rösta för varenda liberal resolution i Europaparlamentet som nämner den bokstavskombinationen, för så fungerar det inte.

Anf. 66 MARIA FERM (MP) replik:

Herr ålderspresident! Jag har en till fråga som berör EU:s medel och också detta med rättigheter.

EU ska ju vara en plats där hbtqi-personer kan leva fritt och utan förtryck. Ingen ska diskrimineras, hotas, misshandlas eller dödas på grund av vem man är. Det som pågår i bland annat Ungern och Polen står i klar motsats till vad vi enats om i EU-fördragen, nämligen att de grundläggande fri- och rättigheterna ska gälla för alla våra medborgare.

Miljöpartiet och den gröna gruppen har varit drivande i frågan om att stoppa utbetalningarna från EU:s budget till de regioner som har antagit så kallade anti-hbtqi-resolutioner. Vi har haft viss framgång med det, men jag skulle vilja fråga Martin Kinnunen om vi kan få stöd från Sverigedemokraterna. Backar de upp oss i vår ambition att stoppa utbetalningarna till de hbtq-fientliga regionerna?

Anf. 67 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Herr ålderspresident! Från Sverigedemokraternas sida ställer vi upp på alla förslag som stoppar alla utbetalningar till Polen. Vi tycker inte att de behöver bidrag, liksom övriga länder i EU inte heller behöver bidrag.

Om man ska se till vad som har skapat hot mot minoriteter i Sverige, exempelvis homosexuella och judar, har förmodligen massinvandringen varit ett betydligt större problem än Polen och Ungern, Polen och Ungern, Polen och Ungern.

Det är bara att titta på Malmö och de varningar som Israel har sänt ut, vad den israeliska ambassaden säger och så vidare. Man har skapat en hotbild mot minoriteter i Sverige genom en expansiv massinvandringspolitik, som Miljöpartiet står upp för. Den är ett betydligt större problem för minoriteter i Sverige än vad Polen och Ungern, Polen och Ungern, är.

Anf. 68 MAGNUS EK (C):

Herr ålderspresident! Det var spännande att höra i det tidigare replikskiftet att till och med Polens hbtq-politik nu är invandrarnas fel.

Jag ska nu gå tillbaka till taxonomin, som jag har varit inne på tidigare i denna debatt. Det är flera förslag som går stick i stäv med ett grönt Europa. Att fossil gas ska klassas som hållbar är helt uppåt väggarna, och det försvårar för oss att nå klimatmålen.

Vi behöver ny energi till Europa, energi som är klimatsmart, fossilfri och grön. Då håller det inte att kommissionen ger grönt ljus för och subventioner till fossil gas samtidigt som den anser att energi och råvara från den svenska skogen knappt är hållbara. Som sagt: EU håller på att vika ned sig totalt för gaslobbyn och fossillobbyn. Så kan vi inte ha det.

Hela processen har varit förföljd av klimatvänliga förslag, och beslutsfattandet har tyvärr skett bakom lyckta dörrar hos EU-kommissionen. Nu behöver vi agera för att försöka få till förändring.

Vi har heller inte råd att tro att kampen slutar med de förslag som just nu ligger på bordet. Taxonomin ska kompletteras och utvidgas, till exempel med inriktning på biodiversitet och social hållbarhet. De förslag som presenterats av de tekniska arbetsgrupperna är om möjligt än mer skadliga för svenskt jordbruk, svenskt skogsbruk och vår gröna omställning. Jag kan som svensk lantbrukare säga: Om kommissionen tar ens några av de förslagen, till exempel att man inte ska få släppa ut djur på bete vid vatten-

drag eller att man inte ska få avverka skog äldre än 60 år, är risken överhängande att jag och flera med mig får sälja gårdarna som vi förvaltar. Här måste Sverige i tid stämma i bäcken.

Jag vill också komma in just på jordbruket. Vi är beroende av importvaror även för vår livsmedelsförsörjning. Det gäller inte minst fossila drivmedel men också andra insatsvaror som proteingrödor och mineralgödsel. Det är en sårbarhet som blir tydlig när priserna på detta har rakat i höjden. Vi måste försöka minska vårt beroende av fossila drivmedel och insatsvaror och stärka produktionen och konkurrenskraften. Det är bra för säkerheten, för klimatet och för Sverige.

Anf. 69 ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik:

Fru talman! Förra året framkom det att tyska energibolaget RWE stämmer Nederländerna på 1,4 miljarder euro för landets beslut att avveckla sin kolkraft. Tidigare har bolaget Aura Energy hotat med en miljardstämning mot Sverige för att Sveriges riksdag röstat igenom ett förbud mot uranbrytning.

Dessa stämningar görs med stöd i det internationella energistadgefördragets investeringsklausul. Enligt en granskning av Investigate Europe skyddar energistadgefördraget fossila investeringar, såsom kolkraftverk, oljeledningar och gasterminaler, till ett värde av 340 miljarder euro.

Kinesiska Huawei stämmer svenska staten på över 5 miljarder kronor med hänvisning till investeringskyddsavtalet mellan Sverige och Kina. Bolaget har redan förlorat i svensk domstol. Varför ska de kunna stämma Sverige en extra gång i en tribunal utan insyn? Varför stöder Centerpartiet att bolag ska kunna stämma stater i privata tribunaler?

Anf. 70 MAGNUS EK (C) replik:

Fru talman! Det gör Centerpartiet för att det är en fördel om vi har en internationell rätt som även omfattar företag. Det bör inte vara en nyhet för den som är samhällsengagerad och som är politiskt engagerad att man har rätt att driva även dumma rättsprocesser. Jag ska inte kalla enskilda processer för dumma eller enskilda företag för dumma, men hade jag varit benägen att göra det som riksdagsledamot i denna kammare hade det lämpat sig mycket väl för de rättsprocesser som räknades upp här.

Vi kan notera att ingen av dem har fått rätt. Jag förstår att man kan ha en oro. Men jag tror att motsatsen är sämre: att man inte har möjlighet att driva rättsprocesser och att få sina tvister avgjorda i domstol. Detta bidrar trots allt, framför allt över tid när vi bygger upp en praxis som gör att man slutar med denna typ av omotiverade stämningar, till att vi bygger upp en förutsägbarhet i systemet som är av godo för världsekonomin.

Anf. 71 ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik:

Fru talman! Ett problem när det gäller dessa handels- och investeringskyddsavtal är att det inte avgörs i nationella domstolar utan i särskilda tribunaler. Magnus Ek och Centerpartiet har pratat väldigt mycket om miljön och vad vi kan göra för att få ett bättre klimat och en bättre miljö. Ändå vet vi att energistadgefördraget skyddar fossila investeringar, till exempel kolkraftverk, oljeledningar och gasterminaler, till ett värde av 340 miljarder euro.

Man kan fråga sig hur mycket av detta som fortsätter att rulla på bara för att staterna är rädda för att bli stämnda. Måste inte klimatet vara viktigare i detta fall?

Prot. 2021/22:59

26 januari

EU-politisk debatt

Anf. 72 MAGNUS EK (C) replik:

Fru talman! Jag håller helt med Ilona Szatmari Waldau om att vi som politiker, som stater och som regeringar inte ska vara rädda för att bli stämnda ibland. Det blir man. Vi har till exempel gått till domstol i EU när det gäller vargjakten. Det var viktigt för oss att få ett avgörande där. Man ska inte vara rädd för att få upp saker i domstol. Det ger också en klarhet i hur landet ligger, och hittills har det ofta fallit väl ut för Sverige. Man måste alltså våga vara lite frimodig även om man ibland hamnar i rätten.

Om vi kommer till grunden här tror jag inte att detta handlar så mycket om att Vänsterpartiet är emot att man driver rättsprocesser som att de är emot handelsavtal. Vi i Centerpartiet har en helt annan syn på detta. Centerpartiet är ett liberalt parti som tycker att det är bra att vi handlar och som ser att vi har lyft hundratals miljoner människor ur fattigdom de senaste decennierna just för att vi har haft en ökad handel och just för att vi har haft en växande och mer integrerad global ekonomi. Denna typ av avtal är en del i att få detta att öka men också fungera förutsägbart. Då har man också möjlighet att dra varandra till rätten. Det ska man inte vara rädd för. Det, liksom tillväxten, är en av förutsättningarna för och en av de goda följderna av internationell handel.

Anf. 73 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Fru talman! Säkerheten i Sverige och vår omvärld utmanas på många sätt. Rysslands aggression mot Ukraina är allvarlig. Även för ryska hbtq-personer, feminister, urfolksföreträdare, miljörörelsen och vänsteraktivister är den egna regimen ett dagligt säkerhetsshot.

Geopolitik, stormakternas upprustning och civila hot behöver mötas med politik som främjar avspänning, nedrustning och fred.

Inom EU kan Ungern inte längre betraktas som en demokrati, menar flera bedömare. Det handlar om kontroll av domstol och medier, antisemitism och homofobi och lagändringar som försvårar för oppositionen. Korruptionen anses vara utbredd. Släkt och vänner till premiärministern har berikat sig. Ungern har vid upprepade tillfällen kritiserats av EU, FN, Europarådet, OSSE och en rad enskilda organisationer när det gäller rättsstatens principer och demokratiska värden men också efterlevnaden av mänskliga rättigheter.

Demokratin är också på tillbakagång i Polen, som vägrar att acceptera EU-domstolens utslag och som infört hbtq-fria zoner och förbjudit abort. Om Polen fortsätter på den inslagna vägen bedöms landet inom ett till två år inte längre räknas som demokratiskt.

Respekten för rättsstatens principer och demokrati borde vara en förutsättning för att ett medlemsland ska kunna få stöd från EU:s olika fonder. EU måste ta mänskliga rättigheter, jämställdhet och demokrati på allvar och inte betala ut stöd till länder som brister. Det är dags att sluta kompromissa. Mänskliga rättigheter och demokratiska värden måste prioriteras i hela EU.

Anf. 74 JESSIKA ROSWALL (M) replik:

Fru talman! Europa befinner sig nu i den allvarligaste säkerhetspolitiska krisen på mycket länge. Ryssland ställer långtgående krav på att länder i Europa inte ska få göra egna säkerhetspolitiska vägval. Det är uppenbart att EU inte ensamt har musklerna att kunna stå upp mot Ryssland. I stället får Sverige och Europa förlita sig på att Nato gör jobbet.

Trots detta vill Vänsterpartiet att vi ska avbryta samarbetet med Nato. Vänsterpartiet vill heller inte att Sverige ska bidra till EU:s stridsgrupper. Jag vill därför fråga Ilona Szatmari Waldau om Vänsterpartiet tror att Sverige och Europa skulle vara säkrare inför ryska hot utan samarbetet med Nato och de militära resurser som EU har till sitt förfogande.

Anf. 75 ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik:

Fru talman! Tack, Jessika Roswall, för frågan!

Jag konstaterar att det som händer nu är att Rysslands agerande riskerar att tvinga in Sverige i Nato, vilket innebär att Rysslands agerande påverkar Sverige i väldigt hög grad.

Från Vänsterpartiet ser vi att vägen framåt är att främja avspänning, nedrustning och fred för att komma bort från risken för ett nytt kallt krig. Vi behöver bevara vår militära alliansfrihet. Vi behöver utveckla civilförsvaret och betona folkrätten och behovet av nedrustning. Vi ser FN som den viktigaste globala arenan för fredprocesser och dialog.

Vi ser också att det är suveräna stater inom EU som ska samarbeta om militära insatser eller det militära. Det är inte EU i sig som ska bygga upp en militär apparat.

Anf. 76 JESSIKA ROSWALL (M) replik:

Fru talman! Jag noterar vad Vänsterpartiet säger, och jag har kunnat läsa det i ett antal debattartiklar från olika talespersoner den senaste tiden och även tidigare. Det gör mig dock inte särskilt mycket tryggare utan snarare mer osäker. Naiviteten tycks vara total inför historien och vår egen säkerhet. Som alla andra här säkert gör följer jag medierna, och helt ärligt är ju inte FN synligt i den kris som vi befinner oss i just nu.

Säkerheten byggs av olika beståndsdelar, bland annat diplomati och militära medel. Jag vill därför fråga Ilona Szatmari Waldau vilken typ av händelseutveckling som skulle krävas för att Vänsterpartiet ens skulle kunna tänka sig en annan linje.

Anf. 77 ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik:

Fru talman! Det Vänsterpartiet ser är att vi behöver gå en annan väg för att minska hoten i världen och i Europa. Vi tror på att militär alliansfrihet är viktigt för säkerhet och avspänning. Det har inneburit att vi har kunnat åtnjuta fred i över hundra år, och en av våra främsta styrkor är att Sveriges försvars- och säkerhetspolitik beslutas av oss själva.

Det innebär inte att vi inte kan samarbeta med till exempel FN, men det innebär att vi inte vill bygga upp en egen militär inom EU. Ett stort problem är också att EU blandar ihop den militära utvecklingen och de militära satsningarna med frågor om säkerhet i stället för att skilja på dessa frågor.

För oss är det otroligt viktigt att Europa behåller sin fred, och vi tror inte att kapprustning är den rätta vägen.

Anf. 78 MAGNUS EK (C) replik:

Fru talman! Eftersom vi i ett tidigare replikskifte har avhandlat säkerhetsfrågorna och tryckt på dem lite särskilt tänker jag unna mig att prata lite om andra långsiktiga frågor och komma tillbaka till diskussionen om global handelspolitik och välståndsutveckling. Här tror jag nämligen att EU har en oerhört viktig roll.

Vi vet att vi under de senaste dryga tjugo åren har lyft hundratals miljoner människor ur fattigdom världen över. Det här har inte kommit så mycket tack vare aktiva insatser eller det bistånd som Sverige och EU ger, utan det har att göra med att den ekonomiska friheten och det ekonomiska utbytet i världen har ökat. Allt fler människor som tidigare inte hade dessa möjligheter har kunnat bli en del av ett globalt ekonomiskt system och ta del av den globala ekonomiska tillväxten.

Tyvär är det här hotat av coronapandemin. Min fråga till Ilona Szatmari Waldau är: Hur ska vi kunna komma tillbaka med kraft till den öppna och fria handeln globalt sett efter pandemin? Ni i Vänsterpartiet är ju emot att vi bygger ut frihandelsavtal och river ned handelsmurarna.

Anf. 79 ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik:

Fru talman! Jag tror att det föreligger ett ganska stort missförstånd när det gäller Vänsterpartiets syn på handelsavtal. Vi har ingenting emot handelsavtal. Vi har ingenting emot att EU idkar handel och att vi i Sverige har lättare att få avsättning för våra produkter som vi producerar. Vi ser Sverige som en industrination som behöver befästa sin roll som en sådan, precis som vi också behöver ha möjlighet att importera varor.

Vi är alltså positiva till handelsavtal. Däremot är vi kritiska till de frihandelsavtal som bygger på att företag ska kunna stämma länder i tribunaler, alltså inte i nationella domstolar. Det är där vår kritik mot EU:s handelsavtal ligger, inte mot handelsavtalen i sig. Vi är väldigt positiva till handel, och vi tror också att det är ett sätt att komma ur pandemin och den ekonomiska nedgång som har varit.

Anf. 80 MAGNUS EK (C) replik:

Fru talman! Det är gött att höra, och det säger jag faktiskt helt utan ironi!

I Sverige är Vänsterpartiet det parti som kanske är mest kritiskt mot handelsavtal och systemen för att främja internationell handel, men det kan vara ett av de mest handelsvänliga vänsterpartierna i den europeiska unionen. Det ska vi ändå vara glada för.

Jag tror ändå att det är viktigt att borra just i det där, för som vi talade om innan handlar den typen av mekanismer också om att bygga den förutsägbarhet som i sin tur möjliggör handelsavtal och handelsutbyte. Det måste finnas möjlighet till tvistemålslösning även gentemot stater. Vi är också en aktör i det internationella handelssystemet.

Säger man nej till detta missar man inte bara handeln som skapar välståndet och som vi verkligen behöver nu när vi har utmaningen att se till att hundratals miljoner människor i världen inte halkar tillbaka ned i absolut fattigdom utan också möjligheten för oss att ställa krav på dem vi ingår avtal med, till exempel vad gäller mänskliga rättigheter och klimatåtaganden. Ska vi verkligen undanbe oss den chansen?

Anf. 81 ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik:

Fru talman! Jag får väl tacka Magnus Ek för att han tyckte att det var gött!

Jag vill ändå tillägga att frihandelsavtalen ger så mycket negativt, till exempel när det gäller att man ska kunna stämma länder i en tribunal. Jag tog tidigare upp att vi kan se att det finns väldigt mycket miljöskadlig verksamhet som kan fortgå för att inte företagen ska stämma länder i tribunaler. Man har till exempel stämt Sverige när vi avslutade uranbrytningen, och man stämmer Nederländerna för att de stänger sina kolgruvor. Det finns många nackdelar med dessa frihandelsavtal.

Vi kan också se att de sällan gynnar urbefolkning och fattiga länder. Man ställer inte krav på mänskliga rättigheter i handelsavtal. Det finns mycket att göra för att utveckla EU:s handelsavtal.

Anf. 82 SOFIA DAMM (KD):

Fru talman! För att EU ska klara av att agera samlat i en minst sagt orolig tid krävs reformer. Många aspekter av utrikesfrågorna innehåller i dag krav på enhällighet bland medlemsländerna, vilket begränsar EU:s möjligheter att agera. Det finns ett förslag från EU-kommissionen om att minska möjligheten för enskilda länder att lägga in sitt veto bland annat när det gäller frågan om mänskliga rättigheter. Kristdemokraterna vill att Sverige agerar för att ett sådant förslag genomförs.

De ryska aggressionerna mot Ukraina och krav på en rysk intressesfär är inte bara ett hot mot det ukrainska folkets frihet, utan det är också ett hot mot den europeiska säkerhetsordningen och trovärdigheten i vår säkerhetspolitiska förmåga.

Därför är det svårt att förstå att det inte är en någon större diskussion om den så kallade strategiska autonomi från USA:s sida, som framför allt Frankrike driver på för att uppnå. Är det verkligen strategisk autonomi som är det centrala just nu? Är det inte en stark union med en gemensam försvars- och säkerhetspolitik värd namnet och som snarare har en strategisk kapacitet, som vilar på strategiskt samarbete, som kompletterar Nato och i viss mån avlastar USA? Vi kristdemokrater vill se just detta och därutöver ett EU som inte heller vänder sig bort från våra brittiska vänner. Brittisk delaktighet i europeisk säkerhet kommer att vara central också i framtiden. Det är en insikt som regeringen borde försöka nå fram med till både Bryssel och Paris.

Vi befinner oss i en tid av ökad instabilitet i Europa, inte bara i öster utan också på Balkan. Vi ser tilltagande nationalistiska strömningar. Det finns länder såsom Ryssland och Kina som inte alls har något emot att befolkningen känner frustration och vänder EU ryggen. Tvärtom är det viktigt att vi knyter länderna på västra Balkan närmare oss. Den plats som vi inte tar kommer någon annan att ta. Det uppstår aldrig vakuum.

Anf. 83 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik:

Fru talman! Låt mig först bekräfta att den svenska regeringen såväl i Bryssel som i Paris verkligen har varit tydlig med vår syn på den strategiska autonomi. Vi behöver i den här unionen visa en öppenhet mot omvärlden, inte bara öppenhet inom vår inre marknad utan också öppenhet i kontakter med andra länder på handelsområdet, i säkerhetspolitiken och i de transatlantiska frågorna.

Jag har en fråga på ett helt annat område till Sofia Damm, nämligen att bekämpa brottsligheten. Det är en av den här regeringens främsta prioriteringar, och jag hör att Kristdemokraterna ofta talar om denna fråga.

När dessa frågor ska diskuteras på EU-nivå har jag uppfattat att inställningen har varit en annan. I höstas kom en rapport om kriminalisering av könsbaserat våld som avhandlades i Europaparlamentet. Att stoppa mäns våld mot kvinnor är en otroligt prioriterad uppgift, men i det här sammanhanget röstade två svenska partier emot, nämligen Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna.

Är det här ett uttryck för det som jag har pratat om i flera tidigare repliker, nämligen en anpassning till en situation där en borgerlig regering med Kristdemokraterna tvingas ta stöd av Sverigedemokraterna?

Anf. 84 SOFIA DAMM (KD) replik:

Fru talman! Jag tackar för förtydligandet i frågan om strategisk autonomi, även om jag tycker att regeringen inte var tillräckligt högljudd i frågan.

Sedan var det att vänta att man försökte leta fram något om hur vi har röstat i Europaparlamentet. Jag trodde dock inte att det skulle komma från Hans Dahlgren själv, som är mycket väl bevandrad i hur man resonerar på Europaanivå i Europaparlamentet.

Det stämmer att det fanns ett förslag till EU-fördraget att baka in abortfrågan i frågan om könsrelaterat våld. Det skulle innebära att EU i teorin fick möjlighet att stifta lagar och sätta standarder om just abortlagstiftning. Jag tror faktiskt att Hans Dahlgrens parti Socialdemokraterna och Kristdemokraterna är överens om att det inte är en fråga som ska beslutas på EU-nivå. Jag har förstått att detta är den enda anledningen till att Kristdemokraterna röstade så, och jag tycker att det känns som en trygg motive-ring.

Anf. 85 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik:

Fru talman! Vad jag är ute efter att få höra från Sofia Damm är hur Kristdemokraterna ställer sig till frågan om vilket inflytande Sverigedemokraterna kommer att få i en regering där Kristdemokraterna regerar tillsammans med Moderaterna. Vad blir det för eftergifter till Sverigedemokraterna när det gäller EU-politiken? Ni kan inte tro att det är ett område som kan isoleras, att försöka komma överens om politiken på alla andra områden men ha ett slags fredad zon för EU-politiken. Det har i alla fall jag hittills inte hört talas om.

Min fråga är fortfarande relevant.

Anf. 86 SOFIA DAMM (KD) replik:

Fru talman! Jag uppfattade inte att det var just den specifika frågan som Hans Dahlgren ställde.

Jag tror att Hans Dahlgren lyssnade på mitt tidigare anförande – han såg ut att lyssna noga – där jag sa att det handlar om att Sverige ska komma in tidigt i processer, ha en vision och en agenda och inte vara så reaktivt. Jag är säker på att en borgerlig regering kommer att stå upp för det och att vi kommer att få partier med oss på den linjen.

Anf. 87 ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik:

Fru talman! Jag ska fortsätta med det statsrådet tog upp, nämligen att Kristdemokraterna röstade nej till förslaget i betänkandet. Det är ett betänkande som tydliggör hur könsbaserat våld hänger samman med arbetet för kvinnors rättigheter och ökad jämställdhet. Målsättningen är att kriminalisera det könsbaserade våldet. Betänkandet framhåller också vikten av satsningar på kvinnojourer, utbildning och kompetenshöjning i rättsväsendet liksom av att tillgodose sexuella och reproduktiva rättigheter, exempelvis rätten till abort, samt att slå fast att även hbtq-personer utsätts för könsbaserat våld.

KD betonar ofta att man stöder rätten till fri abort, men ändå ser vi gång efter gång att KD inte gör det när frågorna kommer upp i Europaparlamentet.

När tänker KD stå upp för fri abort på allvar?

Anf. 88 SOFIA DAMM (KD) replik:

Fru talman! Jag tackar för frågan. Jag förstår att Vänsterpartiet försöker dreva om abort, men jag vill försäkra ledamoten om att det inte finns något att hämta här.

KD har varit tydligt i både Europaparlamentet och riksdagen om att EU ska främja sexuella och reproduktiva rättigheter. Unionen ska inte minst i sina externa relationer skapa möjligheter för kvinnor i det avseendet – och det har vi stått upp för. Huruvida abort som lagstiftningsfråga ska upp på EU:s bord är en helt annan sak.

Jag brukar imponeras av Ilona Szatmari Waldaus noggranna research. Jag tänker ibland: Attans! Det här borde jag ha kollat upp innan debatten. Men i det här fallet måste jag säga att ledamoten gör mig något besviken. Kristdemokraterna har inte röstat nej i frågan, utan vi avstod med en röstförklaring just av anledningen att förslaget innehöll många bra saker, men vi kan inte riskera att det här ska bli en fråga som beslutas på EU-nivå. Det trodde jag att vi var överens om.

Anf. 89 ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik:

Fru talman! Kristdemokraterna röstade inte för; jag är medveten om det. Ibland blir det fel när man talar fritt.

Det vi vet är att var tredje kvinna i EU har utsatts för fysiskt eller sexuellt våld. Varje vecka dör i snitt 50 kvinnor till följd av det könsbaserade våldet.

Men rätten till abort som en del av frågan om sexuell och reproduktiv hälsa var något som Kristdemokraterna inte kunde ställa sig bakom, och man valde därför att inte stödja betänkandet. Det visar också att konservativa krafter i form av abortmotståndare i den egna gruppen väger tyngre än arbetet mot våld mot kvinnor.

Gruppen krävde att alla referenser till sexuell och reproduktiv hälsa och aborträtten skulle tas bort. Att i Europa 2021 helt lyfta bort hänvisningar till sexuell och reproduktiv hälsa i kampen mot det könsbaserade våldet är omöjligt.

Vi visste att frågan om rätten till fri abort ligger under ytan, men vad har KD emot sexuell och reproduktiv hälsa?

Anf. 90 SOFIA DAMM (KD) replik:

Fru talman! Nej, det har vi ingenting emot. Jag betonade i mitt förra inlägg att vi självklart står upp för det, också i betänkanden. Så är det absolut.

Jag förstår vad ledamoten vill komma till – att det skulle vara så att vi ger efter för konservativa krafter. Det gör vi inte. Men vi kan inte blint rösta för allting bara för att det är en känslig fråga och för att jag annars skulle behöva ta emot frågor om det i riksdagens kammare.

Vi måste ju se på vad resolutioner och betänkanden har för effekt i verkligheten. Vi gjorde bedömningen att det här skulle kunna göra att frågan kommer upp på EU-nivå som ett lagstiftningsärende, och det vill varken Vänsterpartiet eller Kristdemokraterna. Det är jag övertygad om.

Anf. 91 MARIA FERM (MP) replik:

Fru talman! Som vi tog upp tidigare under debatten är fler människor än någonsin på flykt undan krig och förföljelse. De allra flesta befinner sig i krigets närområden, i stora flyktingläger där de har väldigt små möjligheter till ett gott liv och inte kan garanteras sina rättigheter.

Det finns heller inga lagliga vägar att ta sig till Europa för att söka asyl. Därför tvingas människor ut på livsfarliga resor. Varje år är det många människor som mister livet eller som kan ta sig hit men under tiden utstår fruktansvärd behandling. Det gäller inte minst kvinnor.

Trots detta har jag noterat att i EU-parlamentet har Kristdemokraterna tillsammans med M och SD röstat mot en resolution om sök- och räddningsinsatser på Medelhavet. Jag skulle därför vilja fråga Sofia Damm varför Kristdemokraterna vill göra det svårare att rädda människors liv på Medelhavet trots att det inte finns andra alternativ för dem.

Anf. 92 SOFIA DAMM (KD) replik:

Fru talman! Jag tackar Maria Ferm för en fråga i ett angeläget ämne som ligger också mig varmt om hjärtat – människor på flykt. Jag har själv varit bosatt i Jordanien och sett vad det gör för värdsamhället när omvärlden inte bryr sig tillräckligt mycket om att stärka upp och ge den kapacitet som behövs för att hjälpa sina grannar.

När det gäller den här specifika resolutionen är jag ledsen att jag inte vet exakt vad den rör. Det kan ju vara precis som med resolutionen det frågades om tidigare – att det fanns saker i den som vi helt enkelt inte kunde ställa oss bakom, något inbakat som inte handlade om att rädda liv på Medelhavet.

Till syvende och sist vill vi ju inte att människor ska hamna i den här situationen över huvud taget. Man ska inte behöva hamna i skrupelfria smugglares händer och utsätta sig för en livsfarlig resa, utan insatserna måste komma tidigare. Det förutsätter jag att vi i andra betänkanden och resolutioner har gjort tydligt och röstat för.

Anf. 93 MARIA FERM (MP) replik:

Fru talman! Kristdemokraterna har dels röstat mot den här resolutionen, dels beskrivit det i en debattartikel, så det verkar ändå vara ett genomtänkt beslut att man inte vill bidra till eller att man vill försvåra den här typen av räddningsinsatser på Medelhavet. Det finns argument i debatten om att de på något sätt skulle gagna flyktingsmugglare eller liknande. Jag

känner verkligen stor oro inför det, för så länge det inte finns några alternativ kommer människor att tvingas ut på den här typen av livsfarliga resor.

Precis som Sofia Damm säger är en del av lösningen att motverka grundorsakerna till ofrivillig migration och säkerställa att det finns humanitärt bistånd. Men att gå på civilsamhällesorganisationer eller räddningsorganisationer som försöker förhindra att fler människor drunknar i Medelhavet på sin flykt till Europa är helt fel väg att gå.

Anf. 94 SOFIA DAMM (KD) replik:

Fru talman! Jag kan inte erinra mig just den debattartikeln. Jag förutsätter att det var ganska länge sedan eftersom jag inte kan komma på det. Men jag förutsätter att den också innehöll en rad andra förslag på hur man i stället skulle kunna lösa situationen. Det är jag nästan hundra procentigt övertygad om. Men jag får bli dig svaret skyldig, Maria Ferm.

Anf. 95 MARIA NILSSON (L):

Fru talman! Jag skulle vilja använda mina två minuter till att konkretisera några av de prioriteringar som Liberalerna vill lägga fram inför det svenska ordförandeskapet 2023.

Vi har varit inne på rättsstatens principer. Ett av våra förslag handlar om att vi vill ta initiativ till ett särskilt EU-toppmöte som fokuserar på just rättigheter, demokrati och rättsstatlighet.

Vi vill också kraftsamla för klimatet med fokus på utfasning av fossila subventioner, ny fossilfri energi, koldioxidinfångning och skyndsamt elektrifiering av bland annat fordonsflottan. Klimatet är vår tids största globala hot mot människors frihet, och i att möta detta hot är ett fördjupat EU-samarbete avgörande. Låt oss ta vara på det svenska ordförandeskapet i att flytta fram positionerna där!

Vi vill utveckla handel med fokus på frihandel med Sydostasien. Vi vill pressa Kina och Ryssland att respektera folkrätt, mänskliga rättigheter och regelverk för internationell handel.

Vi vill göra upp om ett system där alla medlemsländer delar på ansvaret för asylsökande som söker skydd i EU. Det här har varit på dagordningen väldigt länge. Vi vill komma längre där och faktiskt komma i mål. Det har vi fortfarande inte gjort.

Vi vill även titta på hur vi ska kunna ha utbildningar och forsknings-samarbeten med Storbritannien även efter brexit.

Det här är konkreta saker som vi föreslår. Problemen är stora, men svaret är mer EU och inte mindre EU.

Anf. 96 ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik:

Fru talman! Till Liberalerna har jag faktiskt bara en enda, kort fråga.

När EU-parlamentet nyligen röstade om ny talman gjorde EPP och de socialdemokratiska och liberala grupperna upp om att tillsätta en ny talman som är abortmotståndare. Det leder mig till frågan om kvinnors rättigheter och fri abort inte betyder någonting när en kohandel ska ros i hamn.

Vilka signaler sänder detta till de miljoner kvinnor i Europa och globalt som kämpar för sina grundläggande rättigheter?

Anf. 97 MARIA NILSSON (L) replik:

Fru talman! Jag är faktiskt förvånad över att jag som liberal ska behöva stå här i talarstolen och försvara Liberalernas position vad gäller fri aborträtt i Sverige och på EU-nivå.

Vi är ett av de partier som stridit längst och hårdast för kvinnors rättigheter, det vill säga även reproduktiva rättigheter, på alla plan som vi agerat på. Jag har inga fler kommentarer till den frågan.
(Applåder)

Anf. 98 ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik:

Fru talman! Liberalerna och Vänsterpartiet har stått på samma sida i kampen för kvinnors rättigheter och fri abort och mot våld mot kvinnor. Det är inte på något sätt L:s arbete när det gäller kvinnors rättigheter som jag vill recensera eller ens fråga om. Vi vet att Liberalerna har varit ett föregångsparti bland de borgerliga partierna när det gäller kvinnors rättigheter.

Min enkla fråga var helt enkelt vad det skickar för signaler när man väljer en talman som är abortmotståndare.

Anf. 99 MARIA NILSSON (L) replik:

Fru talman! Jag tror att det skickar betydligt tydligare signaler om vi i vårt vardagliga arbete i den svenska riksdagen och på EU-nivå jobbar aktivt för att säkra kvinnors rätt till fria aborter i de länder i EU som fortfarande, tyvärr, inte tillåter fri abort – Malta är ett sådant exempel – och fortsätter att arbeta för att kvinnors sexuella och reproduktiva rättigheter ska vara en aktiv del i EU:s biståndsarbete så som dessa rättigheter är en aktiv del i det svenska biståndsarbetet.

Jag tror att det systematiska arbetet som vi har bedrivit, som vi fortsätter att bedriva och som vi kommer att bedriva är det arbete som vi ska fokusera på. Jag vet ärligt talat inte vad Ilona Szatmari Waldau är ute efter med sin fråga.

(Applåder)

Anf. 100 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik:

Fru talman! Jag vill tacka Maria Nilsson för viktiga medskick inför ordförandeskapet. Detta är, som jag sa i min inledning, en fråga som jag avser att återkomma till.

Jag tyckte att det var intressant att få höra Maria Nilsson och den tydligt EU-vänliga linje som Liberalerna ofta och länge har gett uttryck för. Särskilt uppskattat är partiets engagemang i de sociala frågorna. Man har ofta, som många andra socialliberaler har gjort, sett behovet av att vidga samarbetet inom EU på områden där detta är till gagn för alla medborgare i Europa.

Jag kan dock inte släppa – jag har tagit upp det i tidigare repliker – vad det betyder för regeringsfrågan att Liberalerna nu vill söka ett samarbete med partier som blir beroende av Sverigedemokraterna. Hur kan Liberalerna tro att man kan få gehör för sin egen, EU-positiva politik i ett sådant sällskap?

Anf. 101 MARIA NILSSON (L) replik:

Fru talman och statsrådet! Vi kan ju inte gå in i ett samarbete och säga att vi inte vågar. Vi går in med vår politik.

Vi är stolta över att vara riksdagens mest EU-vänliga parti. Vi noterar att inte alla partier i riksdagen är lika EU-vänliga som vi är, och vi beklagar det. Vi hade gärna sett att fler partier hade intagit vår position.

När vi har haft våra interna diskussioner, som inte har varit så interna, har det varit väldigt tydligt att EU-samarbetet, internationalism, bistånd och jämställdhet är frågor där vi i Liberalerna inte kommer att rucka på vår position i en eventuell liberal och borgerlig regering.

Anf. 102 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik:

Fru talman! Jag är fortfarande lite undrande. I det replikskifte mellan Maria Nilsson och Martin Kinnunen som vi hörde alldeles nyss lät det verkligen helt omöjligt att dessa båda skulle kunna göra gemensam sak i EU-politiken. Som jag sa tidigare går det ju inte att göra undantag för ett så viktigt område som EU-politiken och tro att man ska kunna köra två olika linjer där.

Min fråga är: Hur kan Liberalerna klara av att hantera en sådan motsättning?

Anf. 103 MARIA NILSSON (L) replik:

Fru talman och statsrådet! Vår ambition är att bilda en liberal och borgerlig regering. Jag har också varit tydlig med att det finns frågor som vi i Liberalerna anser är så viktiga att vi inte kommer att rucka på våra positioner. Vår partiledare har sagt att hon gärna sätter sig vid ett förhandlingsbord men att hon också är beredd att när som helst resa sig från ett sådant förhandlingsbord.

Jag är trygg i mitt partis värderingar. Jag är trygg i mitt partis förhållningssätt vad gäller såväl EU som jämställdhet och mänskliga rättigheter. Jag vet var vi står. Jag vet var våra gränser går.

Anf. 104 MARIA FERM (MP):

Fru talman! Jag vill tacka alla ledamöter för den här debatten. Det är en väldigt viktig tid som vi har denna debatt i. Det handlar inte bara om den lilla detaljen att det är valår och om hur viktigt det är att EU-frågorna trots detta är högt upp på dagordningen, utan det handlar också om att det just nu råder ett väldigt skarpt säkerhetspolitiskt läge i Europa. EU spelar en viktig roll där, och man påminns om varför EU bildades en gång i tiden – för freden och för att vi genom att kunna samarbeta, handla med varandra och prata också bidrar till en fredligare värld.

Det är någonstans detta – hur EU kan bidra när det gäller den typen av gränsöverskridande frågor, där EU har en väldigt viktig roll att spela – som har varit i fokus i debatten. Det gäller fred och säkerhetspolitik samt klimatförändringarna, som jag har försökt att lägga så mycket tonvikt på som jag kunnat. Här har EU en särskilt viktig roll att spela under den avgörande tid som vi har på oss för att stoppa klimatkrisen.

Det gäller såklart också respekten för mänskliga rättigheter och rättsstatens principer.

Jag vill tacka alla för debatten.

Anf. 105 ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik:

Fru talman! EU har ingått flera fiskeavtal med länder runt om i världen. Grunden i dessa fiskeavtal är att fiskebåtar från europeiska länder ska kunna fiska långt utanför sin egen kust. Avtalen med Seychellerna, Senegal, Kap Verde, Marocko – inklusive det ockuperade Västsahara – och Mauritius är några av de avtal som ingåtts eller förlängts under den här mandatperioden.

När avtalen har varit uppe i EU-nämnden har Vänsterpartiet varit det enda parti som röstat nej. Vi har förespråkat att avtalen i stället ska fokusera på ett hållbart och lokalt förankrat fiske.

Eftersom Miljöpartiet aldrig har motsatt sig dessa fiskeavtal måste jag fråga om Miljöpartiet anser att det är hållbart att fiskefartyg från EU åker världen runt för att fiska.

Anf. 106 MARIA FERM (MP) replik:

Fru talman! Som ledamoten säkert är medveten om är fiskeripolitik och en hållbar havspolitik över huvud taget någonting som är väldigt viktigt för Miljöpartiet.

Varför detta blev resultatet i omröstningarna i EU-nämnden vet jag inte, men det handlar troligtvis om att vi har suttit i regeringen. Jag vet att vi har arbetat väldigt intensivt i EU-parlamentet med en förbättrad fiskeripolitik.

Vi har även arbetat intensivt med frågan om Västsahara, som ju har engagerat och som är väldigt tätt sammankopplad med just fiskeavtal.

I övrigt får jag återkomma om detta. Det är ingenting som jag har gått igenom.

Anf. 107 ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik:

Fru talman! Jag tackar för svaret. Jag fick dock aldrig svar på själva frågan, som var om Miljöpartiet anser att det är hållbart att fiskefartyg från EU-länder åker världen över för att fiska.

Miljöpartiet har ju gått med på detta i de fiskeavtal som har funnits. Det kan ha varit så att det berott på att Miljöpartiet har suttit i regeringen och därför aldrig har velat gå emot sin regering, men själva sakfrågan gäller om Miljöpartiet tycker att europeiska fiskeflottor ska kunna fiska utanför Västsahara eller i Mauritius, Kap Verde, Seychellerna, Senegal och så vidare. Det finns ju otroligt många fiskeavtal; de avtal som jag räknat upp är ett axplock av de avtal som har slutits under den här mandatperioden.

Anf. 108 MARIA FERM (MP) replik:

Fru talman! Ilona Szatmari Waldau får ursäkta om jag svarade otydligt. Jag tror att det berodde på att jag tyckte att svaret på frågan var uppenbart eftersom Miljöpartiet så länge har kämpat för en mer hållbar fiskepolitik och förbättrade fiskeavtal, både i EU-parlamentet och i Sverige. Svaret på frågan är självklart nej.

Vi ska ha en hållbar fiskepolitik. Vi ska ha bättre fiskeavtal än i dag, och vi måste ta hand om våra gemensamma resurser och våra gemensamma hav. Detta är en helt central fråga.

Den EU-politiska debatten var härmed avslutad.

§ 2 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2021/22:275

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:275 Situationen i Hongkong
av Joar Forssell (L)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 4 februari 2022.

Skälet till dröjsmålet är resor.

Stockholm den 25 januari 2022

Utrikesdepartementet

Ann Linde (S)

Enligt uppdrag

Anna Hammargren

Expeditionschef

§ 3 Anmälan om faktapromemorior

Andre vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2021/22:FPM41 Meddelande om hatpropaganda och hatbrott *COM(2021) 777* till justitieutskottet

2021/22:FPM42 Ändringar i Schengens gränskodex *COM(2021) 891* till justitieutskottet

2021/22:FPM43 Rådsbeslut om provisoriska nödgärder till förmån för Lettland, Litauen och Polen *COM(2021) 752* till socialförsäkringsutskottet

En konsultationsordning i frågor som rör det samiska folket

§ 4 En konsultationsordning i frågor som rör det samiska folket

Konstitutionsutskottets betänkande 2021/22:KU4

En konsultationsordning i frågor som rör det samiska folket (prop. 2021/22:19)

föredrogs.

Anf. 109 KARIN ENSTRÖM (M):

Fru talman! Jag vill inledningsvis yrka bifall till reservation nummer 1. Vintern 2020 föreslog regeringen en ny lag om en konsultationsordning i ärenden som rör det samiska folket. Den innebär att regeringen, statliga förvaltningsmyndigheter, regioner och kommuner ska vara skyldiga att konsultera det samiska folket innan beslut fattas i ärenden som kan få särskild betydelse för samerna.

Syftet med förslaget var att främja det samiska folkets inflytande över dess angelägenheter, något Moderaterna i grunden välkomnar och står

bakom. Samtidigt såg vi flera utmaningar och svårigheter med det aktuella förslaget. Vi menade då därför att riksdagen borde avslå det.

Regeringen valde sedermera att dra tillbaka propositionen, då det stod klart att den saknade stöd i riksdagen. Regeringen har nu lämnat en ny proposition, och det är med anledning av den som vi har den här debatten i dag. Propositionen innehåller ett förslag till konsultationsordning i frågor som rör det samiska folket.

Fru talman! Den huvudsakliga skillnaden mellan dessa två propositioner är att konsultationsordningen i denna proposition föreslås införas i två steg. Konsultationsskyldigheten ska inledningsvis omfatta regeringen och statliga förvaltningsmyndigheter. Efter två år ska den också gälla regioner och kommuner. Vi moderater ser ett värde i att regioner och kommuner ges extra tid till förberedelser, men samtidigt menar vi att de utmaningar och svårigheter som fanns i det ursprungliga förslaget kvarstår. Dessa påverkas inte av att konsultationsordningen genomförs i två steg.

Flera remissinstanser påpekar att konsekvenserna av den nya konsultationsordningen inte är tillräckligt utredda och att konsekvensanalysen är bristfällig. Flera remissinstanser menar att förslaget kommer att leda till ökad administration och ökade kostnader. Det pekas även på risker med förlängda handläggningstider och tillståndsprocesser. Sametinget å andra sidan anser i stället att förslaget inte är tillräckligt långtgående när det gäller de internationella krav som ställs upp på urfolks rättigheter.

I andra remissvar framhålls att innebörden av begreppet ”särskild betydelse” måste preciseras. Med ärenden av särskild betydelse avses ärenden som kan få direkt inverkan på samernas språk, kultur, näringar eller ställning som urfolk, men som sagt menar flera instanser att innebörden måste klargöras ytterligare. Då oklarheter kring begreppet kan få konsekvenser för i vilka situationer konsultation ska ske måste detta tydliggöras.

Även vad gäller innebörden av att konsultationen ska genomföras i god anda och fortsätta tills samtycke uppnåtts eller tills det förklaras att enighet eller samtycke inte kan nås i ärendet riskerar oklarheter att uppstå. Andra remissinstanser tar upp farhågor om tillämpningsproblem och dubbla processer som riskerar att uppstå då föreskrifter om samrådsskyldighet i andra lagar och förordningar ska gälla oberoende av den särskilda lagen.

Fru talman! Sammantaget kan konstateras att det finns en omfattande kritik mot regeringens förslag avseende bland annat äganderätt, kostnader, mer tidskrävande processer och ökad administrativ börda. Remissinstanser från de gröna näringarna, kraftslag och gruvnäringen anser att det saknas skäl att införa en konsultationsordning. Inte heller Sametinget tycker att förslaget är tillfredsställande.

Dessutom är de långsiktiga effekterna av det nya regelverket i nuläget svåra att fullt ut överblicka. Många olika aktörer berörs, vars intressen måste balanseras och vägas mot varandra. Samernas rättigheter ska värnas, samtidigt som andra intressen måste respekteras och beaktas. En ny konsultationsordning måste vara ändamålsenlig, fylla sitt syfte och skapa mer värde utan att försämra och försvåra i andra viktiga avseenden, inte minst vad gäller materiella omständigheter kopplade till äganderätt och markanvändning. Vi är positiva till en konsultationsordning för samer, men inte i den form som regeringen presenterat.

Mot den bakgrunden anser vi att riksdagen bör avslå propositionen. Regeringen måste arbeta om förslaget. I det arbetet bör det förslag på

konsultationsordning i förhållande till Sametinget som lades fram i *Vissa samepolitiska frågor* beaktas.

Anf. 110 MIKAEL STRANDMAN (SD):

Fru talman! I den proposition som regeringen lagt fram föreslås att en ny lag om konsultation införs i ärenden av särskild betydelse för samerna. Propositionen är en omarbetad version av ett lagförslag som regeringen för ovanlighetens skull drog tillbaka i mars förra året. I det nuvarande förslaget kvarstår dock i princip alla de problem som var anledningen till att det drogs tillbaka.

Konsultationsskyldigheten riskerar att bli alltför omfattande och leda till mer administration, ökade kostnader samt förlängda handläggningstider. Det är alltså mycket sannolikt att förslaget resulterar i samhällsekonomiska kostnader. Särskilt påtagligt blir det för de glesbygdsregioner som har både färre företag och en mer ansträngd välfärd. Denna farhåga lyfts även fram av flera remissinstanser, däribland de särskilt berörda länsstyrelserna i Västerbotten, Norrland och Jämtland.

Förslagets syfte är att främja det samiska folkets inflytande i frågor som berör dess angelägenheter. Detta är självklart en utgångspunkt som Sverigedemokraterna delar. Det samiska folket och dess kultur är en essentiell del av den svenska nationen och har varit så sedan urminnes tider. Därför har Sverigedemokraterna i sitt förslag till riksbudget anslagit ytterligare 1 miljon kronor till Sametinget utöver vad regeringen gjort.

Självklart är det av stor vikt att värna det samiska folkets rätt till medbestämmande, men staten har även ett bredare ansvar för samtliga av landets invånare. Dessa två intressen måste balanseras och vägas mot varandra. I praktiken misslyckas regeringens proposition med att göra detta. Vi yrkar därför avslag på propositionen.

Anf. 111 LINDA MODIG (C):

Fru talman! Samerna är ett av världens urfolk och det enda i Europa. År 1977 erkände Sveriges riksdag samerna som urfolk, och sedan 2011 framgår samernas särställning i Sverige av 1 kap. 2 § regeringsformen. Förslaget om konsultationsordning syftar till att främja och stärka samernas inflytande över deras angelägenheter i enlighet med urfolksrätten och utgår bland annat från rekommendationer från internationella granskningsorgan. Utvecklingen av samiska rättigheter befinner sig i ett dynamiskt skede med pågående processer på flera områden.

Den rättsutveckling som skett avseende samiska rättigheter under senare år har framför allt skett via domstol. I januari 2020 avgjorde Högsta domstolen det så kallade Girjas målet, som rörde rätten att upplåta småviltsjakt och fiske inom samebyns område. Konflikten om vem av staten och samebyarna som besitter dessa rättigheter har pågått i decennier men har hittills aldrig hanterats politiskt. HD fann att Girjas sameby enligt urminnes hävd har ensamrätt att upplåta småviltsjakt inom samebyns område. Domen gäller endast Girjas sameby, men de principiella slutsatserna är generella även om det är svårt att säga hur långt HD:s prejudikat når.

Utöver den uppenbara betydelsen för relationen mellan samebyarna och staten får Girjas domen emellertid också konsekvenser för hur framtida tvister kopplade till mark- och naturresurser kan komma att utvecklas. Det handlar om verksamheter som har avsevärt större ekonomisk och fysisk

påverkan både lokalt och nationellt än jakt och fiske och som är av stort intresse, såsom gruvnäring, skogsbruk, turism samt vatten- och vindkraft.

Det är också värt att notera att Girjasdomen hanterar frågan om samebyn som rättighetsbärare. Men av det samiska folket är bara en minoritet medlemmar i en sameby. Samebyarna kan därför inte iklädas rollen som företrädare för urfolket samerna. Det är inte heller självklart att stärkta rättigheter för samebyarna innebär stärkta rättigheter för folkgruppen som helhet. Lokala konflikter och interna motsättningar har också blossat upp med anledning av Girjasdomen – en konsekvens av att staten under hundra år förhållit sig passiv till att utreda samiska rättighetsfrågor.

Fru talman! Med anledning av Girjasdomen har regeringen tillsatt Renmarkskommittén för att se över rennäringslagen som reglerar just renskötselrätten och medlemskap i samebyarna och grunderna för detsamma.

Centerpartiet välkomnar att frågor som rör samerna prioriteras på politisk nivå. I den nu aktuella propositionen föreslår regeringen återigen att en ny lag införs om konsultation i frågor som rör det samiska folket. Innebörden av den föreslagna ordningen är att regeringen och de statliga myndigheterna – och efter två år även regioner och kommuner – i ärenden av särskild betydelse för samerna ska konsultera samiska företrädare innan beslut fattas. Syftet är att främja det samiska folkets inflytande över dess angelägenheter.

En lagstiftning med så angelägna syften som den aktuella måste vara noggrant övervägd och på ett påtagligt sätt medverka till att lösa identifierade problem. Risken är annars att den bidrar såväl till en ökad ärendebörda för hårt ansträngda myndigheter utan att tillföra någon förbättring av samernas situation som till att hanteringen och effekterna av konsultationsordningen ytterligare förstärker de konflikter som konkurrerande anspråk ger upphov till.

Centerpartiet anser att det är otillfredsställande och anmärkningsvärt att regeringen på det här sättet inleder processen med att stärka samernas rättigheter från fel håll. Konsultationsordningen kommer inte att lösa de verkliga problem, oklarheter eller intressekonflikter som nämnts ovan. Ett huvudproblem är att det inte tydligt framgår på vilket sätt den föreslagna konsultationsordningen ger något mervärde jämfört med de förfaranden där samebyarna i dag har sakägarställning och deltar i samråd, till exempel enligt skogsvårdslagen, miljöbalken eller minerallagen.

Centerpartiet är också besviken över och kritiskt till att regeringen i propositionen inte bemöter kritik mot Sveriges konventionsåtaganden och kritik som riktats mot Sverige. Kritik återges okommenterad, helt utan redovisning av regeringens bedömning av kritiken eller vilka slutsatser man dragit av den.

Särskilt tydligt blir detta när man ser hur de känsliga och komplicerade frågorna om konkurrerande markanvändningsanspråk hanteras. I propositionen behandlas begrepp som ”hävdvunna territorier” och ”traditionella landområden” på ett vårdslöst sätt givet att dessa begrepp helt saknar motsvarighet i svensk rätt. Dessutom saknas helt en redovisning av innebörden av att svensk rätt har följts i de specifika ärendena.

Att regeringen så passivt redogör för kritiken helt utan att redovisa relevanta omständigheter är obegripligt.

Exempelvis nämns inte heller den röstförklaring från antagandet av urfolkskonventionen i FN:s generalförsamling 2007 av vilken det framgår:

”Den politiska diskussionen om självbestämmande är nära kopplad till markrättigheter. I dessa frågor måste regeringen bibehålla en balans mellan olika motstående intressen.”

Regeringens okänsliga hantering riskerar att öka polariseringen mellan olika grupper i ett sammanhang där det redan finns en omfattande konfliktyta.

Centerpartiet anser att det första steget framåt i en övergripande process för att stärka samiska rättigheter och uppnå samsyn och ömsesidig respekt på lokal nivå borde ha börjat i en grundlig utredning av följdverkningarna av Girjasdomen. Därför anser vi att frågan om konsultationsordningens utvärdering och uppföljning av flera skäl är avgörande.

Många remissinstanser lyfter fram vikten av att utvärdera i vilken utsträckning lagen inneburit en ökad arbetsbelastning för de konsultations-skyldiga myndigheterna, men först och främst måste lagens ändamålsenlighet utvärderas för att säkerställa att den faktiskt får reell effekt utifrån sitt syfte.

Utöver detta måste också frågan om huruvida förfarandet leder till förlängda handläggningstider besvaras.

Centerpartiet anser därför att lagen ska utvärderas efter tre år i syfte att klargöra huruvida lagstiftningens syfte uppnåtts på ett ändamålsenligt sätt och hur tillämpningen påverkat ärendebörda och handläggningstider.

Mot bakgrund av de farhågor som framförts avseende lagstiftningens ändamålsenlighet, förlängda handläggningstider och ökad arbetsbelastning, särskilt i ljuset av det kommunala självstyret och den pålaga som förslaget innebär, har Centerpartiet med viss framgång drivit frågan att konsultationsordningen inledningsvis bara ska gälla regeringen och dess myndigheter. På så sätt kan lagens effekter och konsekvenser utredas, utvärderas och justeras i nödvändiga delar innan det kan bli aktuellt att ålägga kommuner och regioner någon konsultationsskyldighet.

Låt oss komma ihåg att kommuner och regioner redan i dag har en långtgående skyldighet att samråda med samer i ärenden som påverkar dem.

Centerpartiet anser att utvärderingens resultat ska ligga till grund för om en utökning av konsultationsskyldigheten till att även omfatta kommuner och regioner ska ske.

Konsekvenserna för en tillämpning av konsultationsordningen på planprocessen under plan- och bygglagen har till exempel över huvud taget inte berörts.

Innan man utökar kretsen av konsultationsskyldiga med ytterligare drygt 300 myndigheter i form av regioner och kommuner är en utvärdering alltså helt nödvändig.

Jag står bakom Centerpartiets båda reservationer och yrkar bifall till Centerpartiets reservation 2 under punkt 2.

Om regeringen menar allvar med att stärka samernas rättigheter måste man inse komplexiteten i frågan och inta en lyhörd, ödmjuk och inbjudande attityd gentemot samtliga intressen som berörs. För att lugna farhågorna, sänka konfliktnivån och minska oron måste vägen framåt vara mer inkännande och inkluderande.

Anf. 112 JESSICA WETTERLING (V):

Fru talman! Även om jag står bakom båda våra reservationer yrkar jag bifall bara till reservation nummer 5.

Fru talman! Vänsterpartiet har under lång tid drivit frågor i syfte att stärka samers rättigheter, inflytande och livsvillkor. Vi har exempelvis sedan 1991 motionerat om en ratificering av ILO-konventionen 169.

Vi är generellt positiva till att regeringen äntligen lagt fram ett förslag om konsultationsordning. Det är något vi länge har efterfrågat.

Det finns flera positiva delar i det förslag vi behandlar i dag, till exempel att Sametinget, en sameby eller en samisk organisation själva ska ha möjlighet att ta initiativ till konsultation.

Efter många turer kring detta ärende står vi äntligen här och debatterar ett förslag som ser ut att vinna bifall hos en majoritet av riksdagens ledamöter.

Även om vi hade önskat att det fanns ett bredare parlamentariskt stöd för denna viktiga fråga är detta ändå en framgångens dag, särskilt för alla dem som under lång tid har kämpat för att få en konsultationsordning på plats. Även vi i Vänsterpartiet är glada.

Men även om vi gläds i dag är vi inte nöjda, och jag ska snart berätta om vilka våra största invändningar är mot regeringens förslag till konsultationsordning.

Fru talman! Precis som jag nämnde tidigare har Vänsterpartiet återkommande motionerat om att ratificera ILO 169, konventionen om ursprungsfolkens rättigheter. Men oavsett det erkände Sverige samerna som urfolk redan 1977, och med det följer särskilda rättigheter. Det handlar bland annat om rätt till självbestämmande.

Statens samepolitik är ju en oerhört mörk historia där samerna har utsatts för otaliga oförrätter och kränkningar.

Låt mig vara tydlig med att med den urfolksstatus samerna har kommer också rättigheter, och det kan inte enbart vara rättigheter på ett papper eller vagt i teorin, vilket innebär att annat kan komma att få stå tillbaka.

Hittills har Sverige inte varit särskilt bra på att tillgodose samernas rättigheter, utan vi får återkommande kritik från FN. En återkommande kritik som även vi håller med om är att Sverige bör revidera sin lagstiftning så att den speglar samernas status som urfolk och att lagstiftningen bör överensstämma med internationell standard om fritt och informerat förhandssamtycke, så kallat FPIC, free prior and informed consent, som är en grundläggande princip i folkrätten.

Denna princip behandlar staters relation till urfolk och är central i FN:s urfolksdeklaration – en deklaration som Sverige stöder men som inte har implementerats trots att vi har haft över tio år på oss.

Det är beklagligt att regeringen har valt att inte basera sitt förslag till konsultationsordning på denna folkrättsliga princip. Precis som många remissinstanser är vi kritiska till detta, och vi känner en oro för att konsultationsordningen därmed riskerar att inte fylla sitt syfte fullt ut. Det är viktigt att konsultationen inte enbart innebär en rätt att höras och involveras utan också ger en reell möjlighet att påverka.

Enligt vår mening är det beklagligt att regeringen valt att lägga fram ett förslag till konsultationsordning som strider mot modern folkrätt och som skulle kunna bli ännu en oförrätt från staten som begås mot samerna. Detta, fru talman, är därför vår starkaste invändning mot förslaget.

Regeringen har fört in skrivningar som pekar på ett erkännande av FPIC-principen och avser dessutom att vid utvärdering av den nya lagen undersöka vad principen innebär för svenska statens relation till samerna. Detta tycker vi är positivt.

En annan kritik vi har mot förslaget är att lagen kommer att gälla för kommuner och regioner först om drygt två år. Vi anser att lagen borde gälla kommuner och regioner från start.

Fru talman! Det finns många förhoppningar och förväntningar på denna lag, även från oss i Vänsterpartiet. Som jag sa tidigare är det många som under lång tid har kämpat för att få en konsultationsordning på plats och som fortsätter att kämpa för ökade samiska rättigheter.

Jag vill vända mig särskilt till er som kämpar. Ni har på många sätt kämpat för att höras, synas och bryta igenom bruset av allt annat. Ni har delat med er av erfarenheter och smärtsamma upplevelser för att skapa en större medvetenhet om de kränkningar som skett historiskt men även i nu-tid. Er kamp har inte varit och kommer inte att vara förgäves, även om det går alldeles för långsamt.

Vad kommer då att ske när konsultationsordningen börjar gälla, kanske någon undrar. Jag kan lova att vi i Vänsterpartiet inte kommer att nöja oss bara för att lagen kommer på plats, utan vi kommer att följa att den också ger effekt och inflytande på riktigt.

Regeringen har redan nu sagt att lagen kommer att behöva utvärderas inom några år. Vi kommer att följa den processen noga och, givetvis i sam-språk med samiska företrädare, höra hur och om konsultationsordningen behöver förändras.

Anf. 113 HANS EKSTRÖM (S):

Fru talman! Vi är här i dag för att debattera införandet av en konsulta-tionsordning i frågor som rör det samiska folket.

Som vår ursprungsbefolkning är det samiska folket en viktig del av vårt lands historia men också vårt lands framtid. Därför är det hög tid att vi nu tar detta steg för samers möjlighet till inflytande och delaktighet.

Den svenska staten har historiskt begått stora övergrepp mot det sa-miska folket. Det gäller undertryckandet av språk och kultur såväl som försummelse av hänsyn till historisk rätt till mark och vatten.

Många intressen möts i konkurrensen om de resurser som finns i norra Sverige, och då är det viktigt att de samiska intressena tas till vara. Genom att regeringen, statliga förvaltningsmyndigheter, regioner och kommuner ska vara skyldiga att konsultera företrädare för det samiska folket innan beslut fattas i ärenden som kan få särskild betydelse för samerna ges en lagstadgad rätt till inflytande och delaktighet.

Förslaget innehåller undantag för vissa ärendetyper och vissa förvalt-ningsmyndigheter. Formerna för hur konsultationen ska gå till bestäms av den konsultationsskyldige. Men den konsultationsskyldige har ändå kravet på sig att i möjligaste mån genomföra konsultationen i en form de samiska företrädarna önskar.

Det har varit en lång väg hit, och innehållet i förslaget har justerats efter riksdagens synpunkter. Det innebär att kommuner och regioner får längre tid på sig innan de blir konsultationsskyldiga på samma sätt som regeringen och de statliga förvaltningsmyndigheterna, något som inte minst är välkommet hos vissa mindre kommuner.

Internationella kommittéer och experter har vid flera tillfällen pekat på Sverige och rekommenderat att vi ser till att vår nationella lagstiftning gör att det samiska folket har möjlighet att påverka beslut som rör dem. Nu får vi en sådan möjlighet på plats.

Jag kan konstatera att vi i dag står här för att debattera ett väl genomarbetat och väl avvägt förslag. Därmed yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 114 TINA ACKETOFT (L):

Fru talman! Detta betänkande heter *En konsultationsordning i frågor som rör det samiska folket*. Nu kan man ju inte reservera sig mot titeln, men jag tycker mig redan här ha belägg för varför vi särskilt behöver lyfta upp och debattera frågor om majoritets- och minoritetsfolks rättigheter och om hur vi värnar minoritetens rätt till den kultur de vill behålla och utveckla, eller avveckla, samtidigt som vi tydliggör och skapar förutsättningar för att det är vi alla tillsammans som utgör Sverige. Enhet i mångfald, sa redan de gamla grekerna, fast på grekiska då.

Det räcker inte att bara tolerera varandra, utan det handlar om att lyssna, förstå och värdesätta varandras olikheter för att på så sätt få fram en lösning som gagnar alla. Därför tycker jag att rubriken kan uppfattas som missvisande. Vi behöver en konsultationsordning i frågor som särskilt rör det samiska folket, men inte uteslutande, för frågorna rör oss alla, minoritet såväl som majoritet, om än på olika sätt.

Frågan om samers inflytande har varit debatterad i politiken länge och är det fortsatt. Så gott som alla menar nog att samer ska ha ett inflytande, men exakt vilka, hur mycket, i vad och var är fortfarande heta frågor. Det är frågor som flera hellre skulle vilja skjuta på framtiden då man inte anser att förslaget är tillräckligt, eller så är det för långtgående, eller så är effekterna av förslaget inte tillräckligt utredda. Jag kan ha respekt för dessa invändningar, åtminstone vissa av dem. Man kan kalla mig cynisk, fru talman, men jag är ganska övertygad om att oberoende av vilka förslag om en konsultationsordning som kommit på bordet hade argumenten emot funnits och låtit precis likadana: för lite, för mycket, inte tillräckligt utrett.

Liberalerna ställer sig bakom regeringens förslag om en konsultationsordning i frågor som särskilt rör det samiska folket, inte bara för att vi anser att allt annat är orimligt av en nation som annars alltid är på barrikaderna för andra länders minoriteter och urbefolkningar utan också för att vi tycker att förslaget är insiktsfullt och rimligt.

Propositionen och betänkandet säger att regeringen och de statliga förvaltningsmyndigheterna ska konsultera Sametinget och i vissa fall en sameby eller en samisk organisation innan beslut fattas i ärenden som kan få särskild betydelse för samerna. Rimligt.

Man menar att det är viktigt att samerna också kan få inflytande på lokal och regional nivå eftersom det även på denna nivå fattas beslut som har särskild betydelse för samerna. Rimligt.

Kommuner och regioner bedöms ha ett större behov av förberedelser än regeringen och de statliga förvaltningsmyndigheterna och bör därför åläggas konsultationsskyldighet först två år efter att den nya lagen träder i kraft, det vill säga från och med den 1 mars 2024. Rimligt.

I propositionen och betänkandet skrivs att konsultationslagen bör utvärderas några år efter att den har trätt i kraft för att exempelvis analysera

tillämpningen, om syftet uppfylls, samhällsekonomiska konsekvenser och effekter, förhållandet till ordinarie samrådsprocesser liksom frågan om avgränsningen av vilka förvaltningsmyndigheter som ska undantas från konsultations skyldigheten. Igen: rimligt.

Fru talman! Det samiska folket har en särställning som urfolk och är dessutom en nationell minoritet. I flera år har det arbetats för att formalisera en konsultationsordning där det samiska folket i särskilda former ges möjlighet att framföra synpunkter i frågor som särskilt berör samer. En proposition lades fram redan förra riksdagsåret, men den återkallades i brist på parlamentariskt stöd. Liberalerna beklagar detta liksom vi i dag beklagar att det inte heller i dag finns en enig riksdag bakom detta förslag. Ansvar för det kan nog hittas på båda sidor om vattnet mellan våra två hus. Det är illa, för det är samerna som blir särskilt lidande i detta.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 115 CAMILLA HANSÉN (MP):

Fru talman! I dag tar riksdagen ett stort kliv framåt för att stärka urfolksrätten när vi beslutar om en konsultationsordning i frågor som rör det samiska folket. Detta är en hjärtefråga för Miljöpartiet. Och vi är stolta över att Amanda Lind i den tidigare rödgröna regeringen efter ett tålmodigt arbete äntligen kunde lägga fram ett lagförslag som har möjlighet att få riksdagens stöd.

Efter en lång kamp för samiska företrädare och människorättsorganisationer kommer Sverige att få en konsultationsordning, en lag som reglerar hur samer ska ha inflytande över frågor som berör dem. Det är vi stolta över. Men mycket arbete återstår för att säkerställa samers rättigheter fullt ut.

Nu kommer lagstiftningen som beskriver målet med att samer ska konsulteras. Syftet är att så långt som möjligt nå enighet eller samtycke – att komma överens – vilket är en grundläggande utgångspunkt i ett demokratiskt samhälle.

Lagen beskriver hur konsultationer ska gå till – vem som ska bjuda in, vilka som ska yttra sig och vem som ska dokumentera. Konsultationerna ska vara meningsfulla och ske, som man uttrycker det i dessa sammanhang, i god anda. Det måste innebära en faktisk möjlighet för Sametinget, samiska organisationer eller en sameby att delta på ett bra sätt och att man till exempel får tillräckligt med tid att sätta sig in i ärenden. Det regleras också att man så att säga kan komma överens om att man inte är överens om syftet inte kan uppnås.

Det är här vi är nu. Detta är ett steg framåt, men inte utan svårigheter.

Förslaget får kritik från två håll. Det både är otillräckligt och går för långt samtidigt. Detta får mig ändå att tro att vi trots allt i dag har ett förslag däremellan som en majoritet kan stå bakom. Det säger mig att detta ändå är det som vi skulle kalla ett balanserat förslag. Tack vare att vi har detta parlamentariska läge tror jag att det är detta steg som är rätt och möjligt att ta just nu. Efter den kommande utvärderingen av lagen kan det vara dags att ta nya steg.

Jag noterar ändå att kritikerna ofta inleder med att de står bakom och välkomnar ett stärkande av samers rättigheter i frågor som berör dem. Men – för det är ofta ett men – det får inte försvåra, det får inte kosta pengar och det får inte ta tid. Det måste ge ett mervärde, men det får inte innebära

någon förskjutning av rättigheter, eller någon upplevelse av förskjutning av rättigheter. Det verkar som att helst ska färre delar av det offentliga konsultera färre samiska aktörer i färre frågor. Och när själva syftet är att ge möjlighet till ökat inflytande och stärkta rättigheter blir det ändå lite av ett mysterium hur man ska få detta att gå ihop.

För Miljöpartiet är detta bara ett steg på vägen. Att stärka urfolket samernas rättigheter innebär också att se till att lagstiftningen verkligen implementeras på ett sådant sätt att det inkluderar företrädare för olika delar av det samiska samhället. Inför beslut av särskilt stor betydelse för samer, till exempel markexploateringar, behöver en verkligt meningsfull konsultation ske med dem som berörs. Beslutsfattarna behöver också kunna visa hur de har tagit hänsyn till samers kunskaper och åsikter om de förslag som diskuteras.

Fru talman! Det behövs ännu mer för att stärka samers rättigheter. Miljöpartiet anser till exempel att det inte ska öppnas någon järnmalmgruva i Kallak utifrån de risker som finns för miljö och natur men också för samisk kultur och renskötsel.

Vi har en sanningskommission som nu arbetar och som verkligen behöver få synliggöra vad det samiska folket har utsatts för och kunna lämna konkreta förslag som bidrar till upprättelse och främjar försoning.

Krafttag behöver tas för att förbättra den psykiska hälsan bland samer, till exempel genom bättre villkor för renskötsel och förstärkning av regionernas arbete med samers hälsa. Miljöpartiet vill att Sverige ska ratificera ILO 169 om urfolks rättigheter och att samiska kvarlevor och heliga föremål ska återbördas till Sápmi. Samerna har inte bara rätt att behålla sin kultur utan också rätt att utveckla den. Då behövs särskilt satsningar på språk och utbildning.

Miljöpartiet kommer med oförminskad kraft att fortsätta arbetet med att främja samers rättigheter. Vi ser fram emot fortsatt dialog med samiska företrädare, med regeringen och med andra partier för att komma framåt och fortsätta göra skillnad.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag om en konsultationsordning i frågor som rör det samiska folket.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 9.)

§ 5 Riksrevisionens rapport om myndigheters service till enskilda som inte kan eller vill vara digitala

Konstitutionsutskottets betänkande 2021/22:KU7
Riksrevisionens rapport om myndigheters service till enskilda som inte kan eller vill vara digitala (skr. 2021/22:12)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 9.)

§ 6 Rätt till ledighet för politiska uppdrag på lokal och regional nivå i ett annat land

Konstitutionsutskottets betänkande 2021/22:KU9

Rätt till ledighet för politiska uppdrag på lokal och regional nivå i ett annat land (prop. 2021/22:44)
föredrogs.

Anf. 116 FREDRIK LINDAHL (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservationen i KU9.

Vi har ärendet *Rätt till ledighet för politiska uppdrag på lokal och regional nivå i ett annat land* på agendan nu.

Demokratin bygger på stora principer, stora principer som tar sig uttryck även i de minsta fallen.

I kommunallagen regleras rätten till ledighet för svenska folk- och förtroendevalda. Denna rättighet är en förutsättning för ett inkluderande och jämlikt demokratiskt engagemang.

Frågan om ledighet för gränspendlare med lokal- och regionalpolitiska uppdrag inom Norden är ytterst begränsad. Det finns inga exakta uppskattningar i propositionen. Men sannolikt är det endast ett fåtal individer som besväras av nuvarande lagstiftning. Men är det då principiellt fel att hjälpa dessa individer bara för att det rör sig om ett fåtal? Det är det absolut inte, om det görs ömsesidigt. På så vis skulle svenska förtroendevalda som arbetar i till exempel Köpenhamn kunna få rätt till ledighet från sina danska arbetsgivare, och deras danska motsvarigheter som arbetar i Malmö skulle kunna få samma rätt.

Frågan som behandlas i regeringens proposition har beretts av och till under mer än tio års tid. Regeringen tog som bekant fram ett utkast till ett sådant avtal med Danmark – departementspromemorian Ds 2018:26 – men valde till slut att inte ställa sig bakom det med hänsyn till EU-rätten.

Jag skulle vilja säga att vi här befinner oss i en gråzon mellan konstitutionella och arbetsrättsliga frågor, en gråzon som EU-rätten varken kan eller borde reglera.

Sverigedemokraternas hållning är klar: Till skillnad från det sätt som regeringen med hänsyn till EU-rätten vill ändra kommunallagen på anser vi att vilka Sverige väljer att ge eller inte ge rätt till ledighet för politiska uppdrag är en nationell demokratifråga – inte någonting som faller inom EU:s kompetensområde.

Här har vi nått pudelns kärna: Regeringen väljer, helt ensidigt, att ge bulgariska kommunalråd, lekmanarevisorer i Grekland och styrelseledamöter i franska kommunala bolag rätt till ledighet från svenska arbetsgivare samtidigt som man själv skriver att det inte finns något som talar för att en sådan gränspendling förekommer i någon betydande omfattning. Allt detta är en följd av en i grunden obefogad rädsla för EU-rätten.

Vi är inte heller övertygade om att de praktiska konsekvenserna av nuvarande förslag är rimliga. Givet alla de olika politiska system som finns inom EES-området, Schweiz och Förenade kungariket kommer lagförslaget att medföra onödiga administrativa bördor för svenska arbetsgivare. Det kan även finnas risker för missbruk som skulle kunna behöva ytterligare utredning.

Fru talman! Kommunallagens rätt till ledighet för politiska förtroendeuppdrag är främst till för kommunala och regionala fritidspolitiker och är anpassad efter svenska förhållanden. Vi anser att det är svårt att direkt applicera den lagstiftningen på länder utanför Norden, speciellt då regeringens förslag är att ledigheten inte bara ska omfatta tiden för de möten som är nödvändiga för uppdraget utan också resor till och från möten samt behövlig dygnsvila omedelbart före eller efter möten. Detta är helt rimligt när det till exempel handlar om några timmars deltagande vid det lokala kommunfullmäktige.

Det är svårt att se varför propositionen inte borde avslås, fru talman. Självklart vore det positivt om frågan om tjänstledighet för lokalpolitiskt aktiva nordiska gränspendlare kunde lösas, men den här propositionen gör ju inte det – åtminstone inte för svensk del. Inte en enda svensk förtroendevald som arbetar i Köpenhamn kommer att gynnas av att regeringen får igenom den här lagändringen. När regeringen på sidan 8 i propositionen skriver att dialogen med Danmark bör fortsätta erkänner man att man fortfarande inte har löst det mest väsentliga sakpolitiska problem som har legat till grund för hela lagförslaget ända sedan frågan först lyftes för mer än tio år sedan.

Sverigedemokraterna ställer sig helt bakom ett ömsesidigt underlättande för gränspendlare lokal- och regionalpolitiker inom Norden, men inte på det här sättet.

Anf. 117 PER-ARNE HÅKANSSON (S):

Fru talman! Vårt demokratiska samhälle i kommuner och regioner bygger på uppdrag som till stor del utövas av förtroendevalda på fritiden eller i kombination med förvärvsarbete.

Den som tar på sig ett förtroendeuppdrag i samhället förväntas vara påläst, insatt samt aktiv och engagerad på möten och sammankomster. Det kräver tid, kraft och närvaro på en rad möten där frågor bereds och beslutas. Möjligheterna att genomföra uppdraget på ett rimligt sätt är en angelägen fråga att bevaka, och den bereds och beslutas i kommuner och regioner inför varje ny mandatperiod.

I framför allt gränsområden mellan länder, där människor kanske jobbar i ett land och bor i ett annat och mer eller mindre dagligen rör sig mellan länderna, har problematiken med ersättning för förlorad arbetsförtjänst uppmärksammat som en brist. Olika regelverk har försvårat människors samhällsengagemang. Det är detta konstitutionsutskottets betänkande KU9 tar fasta på, och det har under en längre tid även uppmärksammat av inte minst Nordiska rådet – där jag för övrigt själv ingår – som ett gränshinder. Som betänkandets titel också lyder handlar det om rätten till ledighet för politiska uppdrag på lokal och regional nivå i ett annat land.

Jag vill yrka bifall till förslaget i betänkandet.

För såväl Nordiska rådet som Nordiska ministerrådet har undanröjande av gränshinder som hämmar individers mobilitet eller företags möjligheter att verka över gränserna i våra länder länge varit prioriterade frågor. Det förslag som utskottet nu har tagit ställning till gäller dock inte enbart våra nordiska länder utan berör också EES-länder, Schweiz och Storbritannien. Som nämndes tidigare har detta med EU-rättens konstruktion att göra; det gäller att beakta EU-rättsliga regler och principer och motverka diskriminering.

Fru talman! Någon kanske ställer frågan hur många som är berörda av detta beslut. Ja, det kan ju variera över tid, men potentialen är omfattande – enligt den statistik som finns tillgänglig i vårt förslag ser vi att det år 2009 fanns 29 000 pendlare mellan Sverige och Norge och 14 000 pendlare mellan Sverige och Danmark. Det var ett tusental mellan Danmark och Sverige och mellan Norge och Sverige. Var och en av dessa ska självklart ha möjlighet att på bästa möjliga sätt ta på sig och genomföra politiska uppdrag.

I sammanhanget kan framhållas att förslaget bygger på den gemensamma nordiska deklARATION om förtroendevaldas tjänstledighet som Nordiska rådet ställde sig bakom redan 2014. I deklARATIONEN framhålls att de politiska systemen i de nordiska länderna i stor utsträckning präglas av att de förtroendevalda inte är yrkesverksamma politiker och att de rättsliga systemen har stora likheter när det gäller kommunpolitikens rätt till ledighet för att fullgöra sitt uppdrag.

Utifrån den diskussion som förs i Nordiska rådet och även utifrån de synpunkter från de berörda som jag själv möter i mitt hemlän Skåne, liksom genom samarbetsorganet Greater Copenhagen, är det välkommet att gränshinderfrågor som denna undanröjs.

I remissrundan har Arbetsgivarverket och Svenskt Näringsliv påtalat att det kan ge upphov till ett visst merarbete och praktiska gränsdragningsproblem för arbetsgivare. Den betydelse för demokratin och för den fria rörligheten inom Norden och inom EES som en sådan rättighet har får dock i enlighet med det underlag vi har i förslaget anses väga tyngre än den eventuella problematik som kan uppstå.

I en promemoria som har funnits med i beredningsarbetet föreslås att Sverige ingår ett avtal med Danmark om gränspendlares rätt till tjänstledighet från arbete för att kunna fullgöra uppdrag på lokal och regional nivå. Det finns dock begränsade möjligheter för Sverige att ingå ett sådant avtal, med hänsyn till EU-rättens åtta förbud mot diskriminering, artikel 18 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, och lojalitetsplikten, artikel 4.3 i fördraget om Europeiska unionen. Frågan bör därför lösas på ett annat sätt än genom ett direkt avtal. Dialogen med Danmark i denna fråga bör, vilket också betonas i betänkandet, emellertid fortsätta.

Varje land har att besluta och diskutera utifrån de förutsättningar som råder i respektive land. Genom att bifalla förslaget här i Sveriges riksdag tar vi ändå ett steg på vägen för att nå fram i en fråga som har hämmat möjligheterna till samhällsdeltagande för framför allt gränspendlare. Det bidrar till ökad delaktighet och är av godo för såväl gränsoverskridande samarbeten som de samarbeten vårt land ingår i. Det främjar också det demokratiska arbete som behöver utföras av förtroendevalda varje dag.

Jag tror att vi med detta beslut tar ett steg framåt för att det ska bli verklighet även i Danmark, Finland och andra länder som har nämnts i detta sammanhang.

Anf. 118 ERIK OTTOSON (M):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Eftersom de två föregående talarna på ett intressant och mångsidigt sätt har belyst den här frågan ska jag begränsa mig till att klargöra att vi moderater står bakom det betänkande som ligger på kammarens bord i dag. Vi konstaterar att det är viktigt i en värld där vi reser mer och mer över

gränser. Vi hoppas att när pandemin ebbat ut kunna uppnå ett nytt normal-läge där utbyte mellan länder fortsätter att utvecklas. Kanske framför allt inom vårt nordiska samarbete är det här ett korrekt steg på vägen.

Ömsesidighet är såklart viktigt. Men sammantaget menar vi att det finns tillräckliga skäl för att Sverige ska välja att vidta åtgärden för att riva gränshinder. Om det skulle innebära att ett kommunalråd från ett land som inte är nordiskt skulle kunna få ledighet för sitt lokala förtroendeuppdrag hemmavid kan man väl säga att det är ett pris som är värt att betala. Frågan är om det ens ska betraktas som ett pris att betala.

Vi har ett intresse av att länder runt omkring oss också har en fungerande lokal och regional demokratisk process. I förlängningen kan man även gentemot andra länder driva förhoppningen att svenskar ska få samma möjligheter i retur. Men demokrati är inte alltid ett nollsummespel. Demokrati måste man ibland prioritera även om man inte alltid själv står som den huvudsakliga vinnaren.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 9.)

§ 7 Tryck- och yttrandefrihet, massmediefrågor

Konstitutionsutskottets betänkande 2021/22:KU33
Tryck- och yttrandefrihet, massmediefrågor
föredrogs.

Anf. 119 ERIK OTTOSON (M):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation nummer 1 i betänkandet.

Att stärka skyddet för journalister och medieredaktioner är en av de viktigaste åtgärderna vi kan vidta för att trygga utvecklingen i ett minst sagt turbulent medielandskap i vår samtid.

Fru talman! Det finns faktiskt någonting som är rätt och fel. Det finns sant, och det finns falskt. Det finns fakta, och det finns felaktiga påståenden. Men i ett landskap där lögn blir sanning, där fel blir rätt, där ingen kan anses veta vad som är rätt eller fel, lögn eller sanning och där allting kan relativiseras behöver vi som samhälle någonting att hålla oss i.

Seriös och oberoende journalistik är en av de saker vi kan hålla oss i. För att inte fullständigt tappa fotfästet, för att inte vandra ut i en öken utan karta och kompass behöver vi oberoende och stark journalistik. Skyddet för medieredaktioner och journalister är en del av det. En annan del är att underlätta omställningen för våra seriösa mediehus och medieredaktioner till en ny, hållbar och långsiktig situation vad gäller finansiering, förutsättningar för rekrytering och det fortsatta arbetet.

Därför är det viktigt för Moderaterna, vilket vi poängterar i betänkandet, att mediestödet som ges måste leda till omställning. Det är viktigt att vi ger ett stöd till vårt medielandskap för att man ska kunna bibehålla magnituden och verkshöjden. Men för att kunna uppnå nya, stabila förutsättningar i en digitaliserad värld med sociala medier och ett utvecklat medielandskap måste omställningen fortgå. Vi får inte ha ett press- och medie-

Prot. 2021/22:59
26 januari

*Rätt till ledighet för
politiska uppdrag på
lokal och regional
nivå i ett annat land*

*Tryck- och
yttrandefrihet,
massmediefrågor*

stöd som cementerar gamla strukturer i något som inte kommer att vara livskraftigt på lång sikt.

Fru talman! Med det vill jag återigen yrka bifall till reservation nummer 1.

Anf. 120 LARS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Det betänkande som nu är uppe för debatt rör de mest fundamentala aspekterna av hur vår demokrati fungerar. Om samhället inte värnar förmågan att stöta och blöta åsikter med varandra på ett öppet, transparent och fritt sätt kan inte vanliga svenskar få tillgång till den bredd av perspektiv som är nödvändig för att kunna fatta väl avvägda politiska beslut. I en sådan situation är det också sannolikt att medborgarnas grundförståelse för hela samhället blir lidande. Utan en bredd i åsikter och perspektiv kommer vi inte heller att få något djup i de frågor som präglar samtiden. Utan det djupet underminerar demokratin långsiktigt sig själv.

Vi är som tur är inte riktigt där ännu. På vissa sätt är det offentliga samtalet friare än ofta har varit fallet. Jämfört med många tider i världshistorien är det förhållandevis enkelt för dem med avvikande åsikter att göra sina röster hörda. Samtidigt finns det krafter som verkar i en motsatt riktning, krafter som dessvärre verkar bli lite starkare.

Fram till nyligen har digitaliseringen och den växande roll som internet har i samhällets politiska åsiktsutbyte varit en kraft för frihet. I takt med att ett fåtal aktörer har kommit att dominera stora delar av marknaden för digitala tjänster börjar dock dessa förutsättningar förändras. Marknadsdominansen hos företag som Facebook, Google och Amazon är på många sätt en naturlig följd av internets struktur. Särskilt tjänster som handlar om att söka upp information eller sammanföra människor blir lätt till monopol och oligopol. Monopolstatusen hos detta fåtal plattformar leder i praktiken till detsamma även för de företag som äger de plattformar som svenskar, liksom befolkningen i alla andra länder, i allt högre grad använder för att delta i det offentliga samtalet.

Att betrakta dessa aktörer som vilka företag som helst är i ljuset av detta ett förlegat förhållningssätt. Sverigedemokraterna föreslår därför att begreppet åsiktstorg ska börja användas för att hänvisa till de plattformar som dessa techjättar äger. Åsiktstorgen är vital informationsinfrastruktur och bör regleras därefter.

Det här förhållningssättet kan framstå som radikalt, men det är egentligen ingenting nytt. Ända sedan industrialiseringen tog fart under 1800-talet har det offentliga trätt in och reglerat marknader som inte har fungerat. I praktiken fungerar inte dagens marknader för samhällsinformation ordentligt. Det är något som är viktigt att trycka på.

Fru talman! Låt mig till exempel nämna att en rad journalister, mediekanaler och politiker har blivit avstängda de senaste månaderna från de stora medieplattformarna utan någon egentlig förklaring. Det är inte heller någon hemlighet att detta oftast drabbar oppositionella. Till exempel har den sverigedemokratiska ledamoten i Europaparlamentet, Jessica Stegrud, blivit avstängd på grund av att hon besvarat ett grovt påhopp med orden: Du verkar okunnig. En demokratiskt vald företrädare för svenska folket tystades alltså på ett sätt som framstår som helt godtyckligt.

Självklart är det inte en lätt uppgift att reglera dessa företag. Vi har full förståelse för att flera aspekter behöver utredas närmare. Hur techjättarna bör definieras eller exakt vilka villkor som bör gälla för konton på åsiktstorgen, techjättarnas plattformar, är sådana frågor. Men det finns fortfarande utrymme för att peka ut en bred riktning för hur samhället bör förhålla sig.

Till att börja med är det uppenbart att modereringen på åsiktstorgen bör regleras på ett tydligare sätt än i dag. En grundläggande utgångspunkt är att ett åsiktstorg på de stora sociala medieplattformarna inte bör kunna avtala bort en viss typ av åsiktsbildning. Lag, snarare än användarvillkor, måste styra yttrandefriheten även på internet.

En naturlig följd av detta blir att belägga åsiktstorgen med någonting som påminner om bankväsendets kontraheringsplikt att som huvudregel ge alla fysiska och juridiska personer rätt till ett konto. Ska något tas bort från plattformen bör utgångspunkten vara att det rör sig om enskilda yttranden, inte personer, företag eller hela organisationer. Sverigedemokraterna anser också att anonyma konton har en viktig roll att spela. De bör absolut inte förbjudas.

Är innehållet lagligt bör åsiktstorgen alltså inte kunna radera detta på enbart subjektiva grunder. I detta avseende är skuggbanning – att vissa kontons interaktioner med andra konton på åsiktstorget begränsas utan att kontoinnehavaren förstår det – egentligen att betrakta som bedrägeri. Sverigedemokraterna ställer sig absolut bakom ett system med så kallade trusted flaggers under förutsättning att syftet är att ta ned olagligt innehåll snarare än att moderera det politiska samtalet.

Skuggbanning anknyter också till en annan problematik, nämligen när algoritmer justeras på ett sådant sätt att vissa åsiktsinriktningar lyfts fram medan andra trycks tillbaka. Detta bör självklart vara förbjudet och bör betraktas som särskilt allvarligt om det sker i samband med val.

Transparensen mellan plattformarna och användarna måste stärkas. Det är orimligt att den som blir avstängd eller modererad inte kan få sin sak prövad eller ens få reda på vad som föranlett åtgärden. Det är inte heller rimligt att det saknas rätt till överklagan eller möjlighet att gå till domstol.

Vi menar också, av naturliga skäl, att det svenska offentliga samtalet bör regleras inom Sveriges gränser. Att EU nu föreslår att lagstifta så att innehåll som bryter mot lagen i ett medlemsland ska kunna tas ned i hela EU är väldigt oroande. Låt oss för en sekund bortse från den uppenbara inskränkningen av Sveriges suveränitet, men vad blir konsekvensen, fru talman, om inte ett race to the bottom där EU-länderna med mest restriktiv yttrandefrihetslagstiftning får sätta tonen för alla andra medlemsländer?

I stället för att lämna regleringen av vår enskilt viktigaste yttrandefrihetsmässiga arena till storföretag och Bryssel bör vi följa anrik svensk förvaltningstradition och utse en tillsynsmyndighet. Varför inte låta Justitiekanslern driva process i yttrandefrihetsmål på internet med tanke på myndighetens särskilda kompetens? Antagligen kommer det också att bli nödvändigt att utbilda dem som modererar innehåll på åsiktstorgen i svensk yttrandefrihetsrätt. Låt oss göra det då!

Fru talman! Sverigedemokraterna är mycket väl medvetna om att lagförslaget i mångt och mycket är översiktligt. Stora företag har ofta en liten början, och det här rör flera särskilt stora sådana. Någonstans måste dock denna process ta sin början.

Avslutningsvis ställer jag mig bakom Sverigedemokraternas reservation 7 i detta ärende.

Anf. 121 LINDA MODIG (C):

Fru talman! Sedan idéer om den liberala demokratin växte fram under upplysningstiden, och särskilt sedan de började få stort genomslag under 1900-talet har de lett till stora framsteg runt om i världen. I liberala demokratier har miljarder människor vunnit sin rösträtt, oavsett kön, etnicitet eller ekonomi. I många länder har kvinnorättsrörelser stärkt kvinnors makt över sina liv och sina kroppar, och medborgarrättsrörelser har stärkt minoriteters rättigheter.

Där en fri press har frodats har en tidigare tystad allmänhet fått ökat inflytande över samhällsutvecklingen och bättre möjligheter att hålla makthavare ansvariga. Tyvärr ser vi också exempel på det motsatta. Där en auktoritär regim slåss för ett bevarat maktinnehav och där regimöverlevnad är det överordnade målet går kampen mot demokrati, rättstatlighet och mänskliga rättigheter hand i hand med ökad repression mot journalistik, civilsamhälle och själva historieskrivningen.

Press och media kallas med fog för den tredje statsmakten. De utgör en av de viktigaste institutionerna i en stark liberal demokrati, eftersom en sådan kräver starka medier som granskar makten, informerar medborgarna och belyser samhällsproblem. Det är en viktig anledning till att vi nu vill göra det svårare att ändra grundlagens skydd för pressfriheten och andra rättigheter.

För att den tredje statsmakten ska lyckas med sitt uppdrag fullt ut krävs att medier är verksamma från Kiruna i norr till Trelleborg i söder, från den lilla kommunen till riksdagen och Rosenbad. Centerpartiet ser allvarligt på de vita fläckar av bevakning som har uppstått till följd av nedläggningar och nedskärningar inom lokalmedier på mindre orter. Vi kommer även fortsättningsvis att bedriva en mediepolitik som möjliggör en livskraftig press i hela landet.

Fru talman! Centerpartiet värderar public services oerhört viktiga uppdrag. Vi vet också att public services kapacitet och opartiskhet i många fall har varit bland de första offren när auktoritära och illiberala ledare tagit makten. Centerpartiet vill därför skydda public services oberoende och förmåga att granska makten.

I samband med bland annat internets framväxt och att politiker attackerat medier har hot, hat och trakasserier mot journalister ökat i omfattning och grovhet. Det är ett allvarligt hot mot den liberala demokratin. Kvinnor och minoriteter är särskilt utsatta, vilket riskerar att begränsa vilka röster som hörs i samhällsdebatten. Även det är ett demokratiproblem.

Centerpartiet vill därför stärka kapaciteten hos de enheter inom polisen som arbetar med demokratifrågor och ge Brottsförebyggande rådet ett tydligare uppdrag att utbilda och stötta arbetsgivare, fackföreningar och personer som arbetar inom media i hur de bör hantera och anmäla hot och trakasserier. Vi vill dessutom att brottsofferjourerna får ökat stöd för sitt viktiga arbete med att stötta utsatta journalister.

Vi vill också införa ett offentligt stöd, likt det som finns för trossamfund, som nyhetsredaktioner och andra kan använda för att investera i säkerhetsåtgärder, alltifrån investeringar i fysisk säkerhet till säkerhetsutbildningar och it-säkerhet. Det är inte minst viktigt för små företag som saknar de stora mediehusens resurser och kunskap. Jag yrkar därför bifall till reservation 3.

Fru talman! Coronapandemin har satt ljuset på vikten av allsidig och oberoende nyhetsbevakning, inte minst för att mota infodemin och spridningen av desinformation och konspirationsteorier. Behovet av att bland annat beskriva vad som skett och sker i samhället och vad som kan göras för att minska verkningarna av pandemin är stort. Samtidigt har mediehusens annonsintäkter rasat. En permanent förstärkning av mediestödet på 200 miljoner kronor per år beslutades under våren 2020. Därtill beslutades om ett bredare stöd på 500 miljoner kronor som gällde för 2020 och som omfattade fler nyhetsmedier för att minska konsekvenserna av pandemins verkningar.

Dessa åtgärder sattes in i det akuta läget, och effekterna av dessa behöver följas upp. Hur utvecklingen inom medieområdet kommer att bli på längre sikt behöver följas noga för att man ska kunna vidta adekvata åtgärder för att säkerställa tillgången till allsidig och oberoende nyhetsbevakning och opinionsbildning i hela landet framöver.

Det sker fortsatt stora och snabba förändringar inom medieområdet. Många lokalredaktioner har lagts ned på senare år, och den utvecklingen ser fortsatt dystert ut. Bakgrunden är främst att annonspengar har flyttats till andra ställen på internet. Utöver det har nu tappet av annonsintäkter som har sin grund i coronapandemin tillkommit.

Tillgången till en allsidig och oberoende nyhetsbevakning och opinionsbildning i hela landet måste säkerställas. Det är då extra viktigt att bevaka områden som är särskilt utsatta där nyhetsbevakning saknas eller har lägre frekvens och se vad mer som kan göras för att förbättra situationen. Då behöver också effekterna av mediestödet för så kallade vita fläckar noga följas. Centerpartiet välkomnar att mediestödet nu ses över.

Ärade herr ålderspresident! Vi har länge sett hur intresset från utländsk makt att skaffa sig svensk kunskap, svensk teknologi och svensk forskning via lagliga och olagliga metoder har ökat. Det kan öppna upp för att till exempel ryska eller kinesiska aktörer köper upp fria och oberoende medier i Sverige. För att inte öppna dörrarna på vid gavel vore det betydelsefullt att i stället höja trösklarna på lämpligt sätt, naturligtvis med respekt för grundlagarna.

Hur nationella säkerhetsintressen kan säkerställas vid tillståndsprövning för tv, text-tv och ljudradio har behandlats i särskild utredning. Frågan om hur det säkerställs för att hävda övriga fria och oberoende medier måste också hanteras. Vi förutsätter att regeringen säkrar att så sker. Det kan ske via Inspektionen för strategiska produkter, som nu utgör nationell granskningsfunktion för utländska direktinvesteringar, eller på annat sätt. Centerpartiet anser hur som helst att regeringen behöver återkomma till riksdagen med information om hur man avser att göra detta.

Avslutningsvis, herr ålderspresident, fortsätter Centerpartiet att på område efter område arbeta för starka och oberoende medier som en omistlig del av en starkare liberal demokrati. Jag står bakom Centerpartiets samtliga reservationer och yrkar, som tidigare nämnts, bifall till reservation 3.

Anf. 122 MIA SYDOW MÖLLEBY (V):

Herr ålderspresident! Nu debatterar vi alltså ett motionsbetänkande om tryck- och yttrandefrihet samt massmediefrågor. Ofta har ju KU helt eniga betänkanden, men när det gäller de här frågorna har vi olika uppfattningar i flera fall. Det finns 17 reservationer i betänkandet.

Det är väldigt många viktiga olika frågor som berörs, och utgångspunkten är motioner från allmänna motionstiden. Det finns inte något förslag kopplat till en proposition från regeringen.

Av alla dessa frågor vill jag lyfta fram problemet med att artiklar och texter som innehåller hets mot folkgrupp kan ligga kvar på databaser på ett sätt som inte är rimligt och inte heller avsett av lagstiftaren.

Tryck- och yttrandefriheten måste som tidigare sagts försvaras. Men den är och måste också vara reglerad. I januari 2019 infördes regler i yttrandefrihetsgrundlagen om ansvarsbefrielse för äldre material i databaser. Om till exempel en dagstidning gör sina gamla artiklar tillgängliga på en webbplats ska inte den som är ansvarig utgivare i dag vara ansvarig för sådant som är gammalt.

Det här gäller till exempel innehåll som utgör hets mot folkgrupp eller förtal. Den ansvarige utgivaren får två veckor på sig att ta bort gammalt material och slipper då åtal. Tiden räknas från den dag Justitiekanslern eller målsäganden underrättar den ansvarige utgivaren om att det finns material som kan utgöra ett yttrandefrihetsbrott.

Redan när det här regelverket beslutades fanns det de som befarade att artiklar skulle kunna publiceras på webbplatser men med en utformning så att de skulle uppfattas som att det var gamla artiklar. På det sättet skulle den ansvariga utgivaren alltså få två veckor på sig att ta bort artikeln. Under tiden skulle materialet, som eventuellt är brottsligt, kunna ligga kvar på webbplatsen.

Beroende på när materialet uppmärksammas av Justitiekanslern eller målsäganden kan alltså artiklar som skulle kunna utgöra ett tryckfrihetsbrott finnas tillgängliga ganska länge utan att någon kan göras ansvarig för det.

Efter att den här lagen har trätt i kraft har bland annat Stiftelsen Expo rapporterat om att Nordiska motståndsrörelsens tidigare ansvariga utgivare har sluppit straffansvar för flera fall av hets mot folkgrupp.

Det har också rapporterats om att utgivare av nazistiskt material har kunnat förlänga 14-dagarsperioden som gäller för att ta bort olagliga publiceringar genom att helt enkelt hålla sig undan delgivningen. En minsta åtgärd skulle i det här fallet kunna vara att det är ett krav för att få utgivningsbevis att den som är ansvarig utgivare är nåbar.

En ökad mängd artiklar på nätet som kan utgöra brott är inte avsikten med den här lagstiftningen. Vänsterpartiet anser därför att det bör göras en utvärdering av regelverket. Det har nu gått tre år sedan det infördes, och det finns all anledning att utvärdera effekterna. Därmed yrkar jag bifall till reservation nummer 5.

Anf. 123 TINA ACKETOFT (L):

Herr ålderspresident! Det är av goda skäl som man informellt har benämnt massmedier som den tredje statsmakten sedan mitten av 1800-talet. Under lång tid har medier granskat makthavare, uppmärksammat individer

som fallit mellan samhällets stolar och avslöjat hur företag fuskar med sitt arbete, allt till gagn för demokratin.

Liberalerna menar att mediepolitiken bör byggas på en solid grund och att den grunden består av frihet och demokrati. Det finns tyvärr anledning att påminna sig om detta. Den politiska makten i länder också nära oss ser möjligheter i att kontrollera vilka nyheter som når medborgarna och hur dessa nyheter vinklas.

Det är oroande att det sker i vår omvärld, det är oroande att smittan går från land till land, och det är oroande att inte heller Sverige är vaccinerat mot detta. Vi ser ett hårt tonläge i sociala medier. Vi ser anklagelser om fake news. Vi ser hur mainstreammedier blivit skällsord och hur extremister försöker påverka vad som publiceras.

Andra sidan av myntet är att vi också ser hur de som ska granskas försöker gömma sig från den journalistiska blicken på olika sätt. Det gäller alltifrån att anställa mängder av egna informatörer som ger maktens bild av verkligheten till att på olika sätt försöka ta sig förbi offentlighetsprincipen.

Herr ålderspresident! Vill man långsiktigt slå vakt om friheten måste man se till att medier så långt som möjligt kan stå på egna och starka ben. Därför behövs en tydlig lagstiftning och goda generella villkor för medier. Mediestödet måste förnyas och moderniseras.

För att värna oberoende och minska politikernas inflytande bör de stöd som ges så långt som möjligt vara generella, automatiska och rättighetsbaserade. De måste vara utformade så att de går till att stärka journalistiken, inte till att gynna så kallade bidragstreprenörer.

Även om målet måste vara att medier ska stå på egna ben kommer det åtminstone under en lång tid framöver att behövas statligt stöd, inte minst till områden där marknaden och prenumeranter inte klarar att bära den för demokratin så viktiga granskande lokala journalistiken.

Här skulle jag kunna reservera Liberalerna mot luckor i detta betänkande. Men eftersom det pågår en översyn av stöden till medierna väljer vi att bara lämna ett så kallat särskilt yttrande med ungefär detta innehåll.

Herr ålderspresident! En granskande journalistik är som sagt en förutsättning för en levande demokrati. Men journalistiken är hårt ansatt från flera håll. Enligt en undersökning vid Göteborgs universitet har nästan sex av tio av landets journalister varit utsatta för trakasserier, hot eller våld i samband med sitt yrkesutövande.

Hoten fyller sitt syfte. Många hotade journalister uppger att deras arbete påverkas. De väljer bort att bevaka känsliga ämnen, personer och frågor. I försvaret av tryck- och yttrandefriheten ingår även ett ansvar för att förebygga och förhindra just hot, trakasserier och våld som både enskilda och grupper riktar mot journalister och andra mediemedarbetare.

Under punkten om säkerhet för journalister och medieredaktioner avgav inte Liberalerna någon reservation mot majoritetens linje eftersom vi instämmer i att det nu på flera fronter, inte minst på EU-nivå, pågår ett aktivt arbete med att stärka skyddet. Låt oss se hur det arbetet faller ut innan vi kräver något annat, mer och tuffare.

Herr ålderspresident! Granskningsnämnden för radio och tv övervakar genom en efterhandsgranskning om program följer radio- och tv-lagen och de programrelaterade villkor som kan gälla. Liberalerna menar att för att säkerställa att granskningsnämndens arbete inte politiseras genom reger-

ingens möjlighet till ingrepp måste dess oberoende ges ett starkare rättsligt skydd.

Till exempel borde motsvarande begränsningar införas som gäller för förvaltningsstiftelsen. Det innebär att ingen nämndledamot får vara tjänstgörande riksdagsledamot eller Europaparlamentariker, statsråd eller anställd i Regeringskansliet, av ett riksdagsparti eller hos en Europaparlamentariker. En karensregel på ett år borde rimligen finnas.

Det behövs också ett skydd mot ett plötsligt entledigande. Förvaltningsstiftelsens ledamöter kan bara entledigas om det finns synnerliga skäl, men vad detta innebär är å andra sidan upp till regeringens skönmässiga bedömning. För granskningsnämndens ledamöter finns inte ens detta skydd. Det finns inget skydd alls mot entledigande mot den berördes vilja.

Herr ålderspresident! Detta betänkande är brett och fyllt av viktiga frågor. Jag har bara tagit upp några av de frågor som ligger mig och mitt parti extra varmt om hjärtat. Men debatten kommer garanterat att fortsätta, särskilt ett valår som detta. Då är det extra viktigt att vi håller huvudet kallt och kommer ihåg att vi här måste stifta lagar som inte bara gagnar den som just nu har makten utan att vi har den långsiktiga demokratins mål och väl i sikte.

Icke förty yrkar jag ändå bifall till Liberalernas reservation nummer 14.

Anf. 124 ANNA SIBINSKA (MP):

Herr ålderspresident! I dag debatterar konstitutionsutskottet viktiga frågor om tryck- och yttrandefrihet och massmedier. Frågorna väcker engagemang, och utskottet har behandlat inte mindre än 110 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2020/21 och 2021/22.

Låt mig börja med att slå fast att yttrandefriheten har en lång tradition och en stark ställning i Sverige. Därför är den fastslagen i våra grundlagar. Det är bara några år sedan vi firade att den svenska tryckfrihetsförordningen fyllde 250 år – året var 2016, för den som är nyfiken. Den är inte bara äldst i sitt slag i världen, den har också gett Sverige en stark tradition av oberoende press och utgör en av demokratins absoluta hörnstenar. Tryck- och yttrandefriheten är en nödvändig förutsättning för en fri allmän debatt och för den fria åsiktsbildningen.

Miljöpartiet vill värna det fria ordet. I en tid då många intressen ägnar sig åt otillbörlig informationspåverkan genom att sprida konspirationsteorier och desinformation i det svenska samhället är det viktigare än någonsin att det finns en mångfald av seriösa nyhetsmedier som arbetar utifrån etablerad medieetik med dess höga krav på sanningsenlighet, rättvisande urval, relevans samt skyldighet att höra olika perspektiv.

Mångfalden av fria medier är ett av de viktigaste sätten att värna det öppna, demokratiska samhället och den fria åsiktsbildningen. Vi vill värna den granskande journalistiken, motverka spridning av desinformation och öka befolkningens kunskaper i källkritik.

Herr ålderspresident! Stora sociala medier har tagit fram och börjat använda policyer för att markera när yttranden från ledare strider mot etablerade fakta. Arbetet med detta behöver intensifieras, och gemensamma principer som utgår från Europakonventionen behöver fastställas av EU.

I länder som inskränker yttrandefriheten men fortfarande är öppna mot omvärlden spelar oberoende sociala medier en viktig roll för demokratirollen. I dessa sammanhang kan de globala plattformarna med majoriteten användare i demokratiska stater vara bärare av värderingar om frihet och mänskliga rättigheter.

Sociala medier har möjlighet att sätta regler för innehållet på de egna plattformarna och behöver ta det ansvaret tydligare än i dag, men de behöver också stöd av demokratiska stater och demokratiska samarbeten som EU för att kunna göra det i längden. EU behöver sätta ramarna både för när innehåll i sociala medier kränker mänskliga rättigheter och för när censur eller begränsning av innehåll gör det.

Sverige bör samarbeta inom EU och med andra stora demokratier för att kunna sätta gemensam press på de sociala mediejättarna så att de motverkar att desinformation sprids på deras plattformar. Det är också viktigt att ställa krav på internetplattformar att stå upp för yttrandefriheten i tredjeländer om de vill verka inom EU.

Herr ålderspresident! Vi lever i ett medielandskap under stor och snabb omvandling, där tidigare förutsättningar för mediekonsumtion och nyhetsförmedling ställts på ända. Tillgången till medier och information har blivit bättre, meningsutbyten och åsiktsyttringar har underlättats och fler kan producera och publicera medialt innehåll. Samtidigt skapar det nya medielandskapet utmaningar i form av urholkade affärsmodeller, medial polarisering, misstro mot medier samt geografiska områden som ibland helt saknar journalistisk bevakning, så kallade vita fläckar.

En ambitiös mediepolitik strävar efter en levande mediemångfald där starka, ansvarstagande och oberoende medier i hela landet kan bidra till att händelser i samhället belyses ur olika perspektiv. En stark public service i en livskraftig mediemarknad som präglas av integritet, oberoende, medietik och en mångfald av perspektiv, och som åtnjuter allmänhetens förtroende, utgör grunden i Miljöpartiets mediepolitik.

Mediernas ekonomi var redan före coronapandemin hårt ansträngd med mycket små marginaler. Nyhetsmedier har avgörande betydelse för samhällets funktion i en kris och är av MSB definierade som samhällsviktig verksamhet. Om exempelvis dagstidningen slutar att ges ut skulle det kraftigt försämra allmänhetens tillgång till information och dessutom skapa oro som allvarligt kan förvärra den pågående krisen. Till skillnad från andra branscher har efterfrågan på nyhetsmediernas tjänster, det vill säga nyheter, ökat kraftigt under pandemin.

Miljöpartiet har efterlyst en ny modell för mediestöd samt översyn av moms och skatter för nyhetsproduktion. När allt fler läser sin dagstidning på nätet bör det nya mediestödet vara teknikneutralt, i syfte att säkerställa allmänhetens tillgång till en mångfald av allmänna nyhetsmedier.

I oktober 2021 gav Kulturdepartementet en utredare i uppdrag att biträda departementet med att bland annat utvärdera de befintliga stöden till medierna. En central fråga enligt uppdragsbeskrivningen är om det nuvarande driftstödet ska fasas ut och ersättas av ett mer teknikneutralt stöd för redaktionella kostnader. Vi ser fram emot resultaten av utredningen i juni.

Herr ålderspresident! Slutligen vill jag säga att ett starkt och livskraftigt medielandskap är en förutsättning för att vår demokrati ska fungera och utvecklas. I tider av kris, som under pandemin, blir vi än mer medvetna

om detta. Om desinformation får fäste, eller om korrekt information om till exempel vaccin saknas, kan det få förödande konsekvenser för människor. Miljöpartiet kommer alltid att stå upp för mediernas frihet och möjligheter att bedriva sin verksamhet i hela landet.

Jag yrkar bifall till Miljöpartiets reservation nummer 8.

Anf. 125 JOSEF FRANSSON (SD):

Herr ålderspresident! Jag avser i dag att tala om yttrandefriheten på internet med fokus på de internationella techbolagen och deras plattformar, vilka har utvecklats till de i dag särklass viktigaste platserna att finnas på om man vill delta i det demokratiska samtalet och opinionsbildningen. Utifrån detta vill jag också passa på att yrka bifall till Sverigedemokraternas reservation nummer 7.

Herr ålderspresident! Det vi ser på vår ”wall”, eller vägg, när vi loggar in på Facebook, Twitter eller andra sociala medier styrs av algoritmer som bromsar eller väljer ut vad och vilka inlägg du ska exponeras för från de personer du har valt att följa. Vad och hur mycket du exponeras för av diverse tankar och åsikter har big tech-bolagen en oreglerad makt över, och algoritmerna är företagshemligheter.

Vad är sociala medier? Det är den värld som dragits ned framför våra ögon för att förblinda oss från verkligheten. Nu tillät jag mig att parafrasera karaktären Morpheus från filmen *Matrix* från 1999.

Jag passade på att göra det därför att jag menar att det vi ser inte nödvändigtvis är representativt för vad folk tycker i olika frågor. Det är ett urval, där jag menar att det är tydligt att röster och åsikter från den konservativa sidan bromsas medan socialliberala och progressiva yttringar premieras. Jag märker det ofta själv: Inlägg i vissa ämnen, som jag tycker är viktiga och angelägna, försvinner rakt ut i cyberrymden utan mottagare. Testa för all del själva att skriva om att Facebooks och Twitters censur eller shadow banning är ett demokratiskt problem!

Herr ålderspresident! Trots att i princip allt vårt demokratiska samtal sker över internet i dag och sprids via ett fåtal techbolag är skyddet för yttrande- och åsiktsfriheten i princip obefintligt på dessa plattformar. Vi har skrämmande nog överlåtit till privata bolag, i nästan samtliga fall på andra sidan jordklotet, att sätta gränserna för den svenska yttrandefriheten.

Jag och Sverigedemokraterna menar att det är helt centralt att nätplattformarna måste betraktas som informationsinfrastruktur. De är inte och kan inte betraktas som publicister. Utifrån detta menar vi att de dominerande nätplattformarna måste lyda under principen om kontraheringsplikt, vilket juridiskt innebär ett förbud mot att neka avtal eller neka att utföra en prestation utan saklig grund.

Därför måste alla fysiska och juridiska personer ha rätt att på lika villkor kunna skapa ett verifierat konto, alltså ett konto där avsändaren identifierar sig gentemot plattformsinnehavaren. Så länge detta inte är fallet kan man faktiskt fråga sig hur mycket vår yttrandefrihetsgrundlag egentligen är värd.

Herr ålderspresident! Transparensen kring hur algoritmerna påverkar spridning utifrån innehåll behöver öka. De får under inga förutsättningar justeras utifrån politiska värderingar så att vissa politiker eller politiska partier otillbörligt gynnas eller missgynnas.

Utgångspunkten måste också vara att endast innehåll som är olagligt enligt svensk lagstiftning ska kunna bli föremål för moderering eller borttagning. Det är också viktigt att det är det enskilda uttalandet som blir föremål för intervenering, inte användarkontot. Det är ganska vanligt att folk blir avstängda på mycket märkliga och vaga grunder.

Så kallad skuggbanning eller shadow banning, det vill säga att användaren utan vetskap åläggs digitala begränsningar för att kunna sprida visst innehåll behöver, menar vi, helt enkelt vara olagligt.

Det är angeläget att den enskilde ges en god rättssäkerhet gentemot plattformsinnehavarna, som anses utgöra vital informationsinfrastruktur. För demokratins funktion är det särskilt viktigt att politisk opinionsbildning har ett mycket starkt stöd i vår lagstiftning.

Yttrandefriheten, åsiktsfriheten och informationsfriheten är tre av demokratins absoluta fundament. Om vi inte i praktiken kan nyttja dessa friheter blir fria val en falsk illusion.

Anf. 126 LAILA NARAGHI (S):

Herr ålderspresident! Min partikollega Hans Ekström kommer att beröra betänkandets delar som rör mediopolitiken, journalister och den nu pågående utredning som gäller mediestödssystemet. Jag kommer därför här att beröra ett par andra delar av betänkandet.

Det första, herr ålderspresident, handlar om meddelarfrihetens betydelse. Det så kallade meddelarskyddet består av flera delar: meddelarfrihet, anskaffarfrihet, rätt till anonymitet, efterforskningsförbud och represalieförbud. Meddelarskyddet gäller i förhållande till myndigheter och andra allmänna organ.

Meddelarfriheten innebär att var och en har rätt att straffritt lämna uppgifter i vilket ämne som helst för publicering i de medier som omfattas av tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen. Det rör sig alltså om några av svensk demokratis absoluta kronjuveler.

Det finns vissa begränsningar också i denna frihet. I vissa undantagsfall kan till exempel en meddelare straffas för sitt uppgiftslämnande. Det rör sig exempelvis om fall där utlämnandet av uppgifter omfattar vissa grövre brott mot rikets säkerhet och om utlämnande av en allmän handling som omfattas av sekretess.

Men, herr ålderspresident, i det betänkande vi nu behandlar, KU33, hanteras förslag om meddelarfrihet för alla anställda i skattefinansierad verksamhet, det vill säga även anställda i privata företag som är verksamma inom vård, omsorg och annan välfärd.

Vi socialdemokrater menar att meddelarfrihet är av största vikt såväl för verksamhetens bästa som för att skattepengarna ska användas effektivt. Meddelarfriheten är avgörande för att kunna avslöja missförhållanden som drabbar enskilda medborgare, för att motverka korruption och för att förbättra arbetsvillkoren för anställda – för att bara nämna några exempel som visar varför meddelarfriheten är så viktig.

Medierna har genom åren avslöjat flera exempel där chefer inom privata bolag i välfärden, som vi alltså gemensamt betalar för, har försökt tysta ned eller dölja missförhållanden och där skattepengarna i stället för att gå till verksamheten har gått till att berika ägare och chefer. Det är oacceptabelt.

Herr ålderspresident! Det är enbart med ljus som mörker kan fördrivas – men då måste det vara tillåtet att tända lampan, det vill säga att avslöja missförhållanden. Det är tillåtet i offentlig sektor. Och vi socialdemokrater anser att detta självklart också måste gälla i privata företag inom den skattefinansierade välfärden. Där måste också ljuset lysa.

Att försöka få ordning på hemlighetsmakeriet och slöseriet med skattepengar inom privata bolag i välfärden är högt prioriterat för oss. Skumraskaffärer måste bort. Redan under förra mandatperioden tog den S-ledda regeringen initiativ till, och rodde i land, en reform som innebär att fler nu omfattas av meddelarskyddet och kan avslöja missförhållanden.

Enligt lagen (2017:151) om meddelarskydd i vissa enskilda verksamheter ges nu anställda, uppdragstagare och andra som på liknande grund deltar i yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet inom skola, vård och omsorg, som till någon del är offentligt finansierad, motsvarande rätt som offentligt anställda att lämna uppgifter om verksamheten för publicering i medier som omfattas av TF eller YGL.

Detta var ett tydligt vallöfte från oss socialdemokrater i valet 2014, och vi levererade på det redan under förra mandatperioden. Det finns vissa begränsningar i lagen, men det är ett stort steg framåt jämfört med hur det var tidigare under regeringen Reinfeldt och Alliansen, då detta inte fanns.

Efter vår lagändring som vi drev igenom förra mandatperioden har vi också fortsatt arbetet för meddelarfrihet inom skattefinansierad verksamhet. Till exempel har Utredningen om ett stärkt meddelarskydd för privatanställda i verksamheter som är helt eller delvis offentligt finansierade genomfört ett viktigt arbete. Dess förslag bereds nu i Regeringskansliet. Utredningens uppdrag var att föreslå hur ett stärkt meddelarskydd kan införas för privatanställda i verksamheter som är helt eller delvis offentligt finansierade; det gällde andra verksamheter än skola, vård och socialtjänst.

Herr ålderspresident! Det är också med hänvisning till denna utredning som KU avslår motionerna från Liberalerna på temat eftersom utskottet alltså inte vill föregripa Regeringskansliets beredning. Vi socialdemokrater står, herr ålderspresident, självklart bakom utskottets förslag till beslut men vill på detta sätt ändå välkomna Liberalernas engagemang för meddelarfrihet för alla anställda i skattefinansierad verksamhet. Vi ser fram emot fortsatt arbete i gemensam anda kring detta.

Herr ålderspresident! Det andra temat jag vill lyfta är KU:s behandling av frågor som rör de så kallade techjättarna. Det är angelägna frågor som berör de allra flesta svenskar på ett eller annat sätt. Konstitutionsutskottet vill liksom tidigare framhålla vikten av att värna den grundlagsreglerade informations- och yttrandefriheten och förespråkar lösningar som i första hand bygger på frivillighet.

I utskottet har vi ju konstaterat att det inom Europeiska unionen har vidtagits en rad åtgärder för att motverka desinformation på internet. Vi har också noterat särskilt det förslag till förordning om en inre marknad för digitala tjänster som för närvarande förhandlas inom unionen och som bland annat syftar till att anpassa och harmonisera ansvarsregler för de stora sociala medieplattformarna och till att säkerställa transparens och respekt för grundläggande rättigheter i en digital miljö.

Mot bakgrund av det arbete som pågår inom EU är KU inte berett att i dag vidta någon åtgärd med anledning av motionerna i detta ämne.

Vi socialdemokrater här i kammaren står bakom utskottets förslag och kommer att fortsätta att bevaka dessa frågor noggrant.

Herr ålderspresident! Avslutningsvis återstår bara för mig att yrka bifall till utskottets förslag i dess helhet.

Anf. 127 MIKAEL STRANDMAN (SD):

Herr ålderspresident! Jag tänker rikta in mig på yttrandefrihet på nätet. Jag tycker att det är det viktigaste i hela betänkandet, och jag har inte tid att ta upp det andra.

Jag kommer att börja med att se på hur situationen har blivit. Vi kan titta tillbaka 200 år i tiden, när industrialismen kom till världen. Då var marknadsekonomi i början helt oreglerad. Det tog ganska lång tid, men efter 100 år märkte man att det inte funkade. Man såg att de stora företagen bara blev större och större. De gick ihop och bildade oligopol och i värsta fall monopol.

Det man då märkte var att när ett företag är så pass stort att det har monopol eller ingår i en trust, alltså ett oligopol med andra företag, kan det sätta hela marknaden ur spel. Då kan man ta vilka priser man vill av konsumenterna och sätta vilka löner man vill för de anställda. Där är den fria marknaden helt satt ur spel. Då införde man något som kallas konkurrenslagar för att splittra trusterna.

Nu kan vi på internet se en likartad situation med techjättarna. Det har att göra med internetns natur. Internet strävar efter stora enheter. Man vill vara på en social plattform där alla andra är. Man vill inte ha en massa olika sökmotorer, utan man samlas kring en och samma för att det blir enklare för alla så.

I och med att vi i dag har lämnat papperstidningarna har detta lett till att den som vill komma ut med åsikter som politiker eller opinionsbildare måste gå via dessa plattformar. Det finns ingen annan väg ut.

Då hör man argument som: Det är ju privata bolag. Om du inte får komma till tals på den där plattformen får du väl starta en egen plattform! Men det är ju ett absurt argument. Det är ungefär som om Fortum, som äger hela Sveriges elinfrastruktur, helt plötsligt skulle höja sina tariffer med 1 000 procent, och man sedan skulle säga till kunder som klagat: Om ni inte vill betala är det bara att bygga en egen elledning!

Det funkar inte så. Marknaden måste regleras, och detta måste också regleras.

Vi har i århundraden slagits för vår yttrandefrihet. Andemeningen i de yttrandefrihetsgrundlagar vi har är helt tydlig: Vi ska inte begränsa yttrandefriheten så länge det som yttras inte är olagligt. Men tryckfrihetsförordningen är skapad för tidningar eller pamfletter som man delar ut. Den är inte skapad för den situation vi nu har med dessa stora techjättar.

Motiveringen till avslaget på vår motion på det här området säger att man inom EU tittar på hur man på frivillig basis skulle komma överens med techjättarna. Det man främst talar om är att kunna ta bort desinformation; man nämner väldigt lite om hur man ska kunna skydda yttrandefriheten.

Jag tror inte att man i början av industrialismen hade kunnat övertala företagen att på frivillig basis låta bli att bilda monopol. Lika svårt tror jag

att det är att försöka förhandla med techjättarna och tala om hur viktigt det är med yttrandefrihet. Jag tror att det måste till skarp lagstiftning.

Självklart ska sådant som är olagligt – barnpornografi, hets mot folkgrupper, förtal eller väldigt grova förolämpningar – tas bort. Men vi kan inte ha en situation som skiljer sig från vad som gäller för yttrandefriheten på gator och torg. Folk måste få ha åsikter, och precis som på gator och torg måste det råda åsiktsfrihet och yttrandefrihet även på internet.

Jag kan förstå att de privata bolagen har sina användarvillkor, där de säger att de inte vill ha till exempel pornografi, reklam för alkohol till barn och så vidare. Det är en helt annan sak, för det handlar inte om åsikter. Men åsikter ska man inte kunna stänga ute.

Som situationen ser ut i dag kan de stora techbolagen påverka utgången av ett val. De kan favorisera den ena kandidaten och censurera den andra. Det är privata, stora multinationella bolag som har fått denna makt. Det finns även bolag som visserligen är börsnoterade och privata men ändå styrs av stater, i ett fall av en diktatur, nämligen det kinesiska kommunistpartiet. Är det verkligen rimligt att vi ska förhandla med dem om hur vår yttrandefrihet ska se ut? Jag förstår inte att det inte är fler som protesterar mot detta.

Detta är ju helt vitalt för demokratin. Har vi inte yttrandefrihet har vi i slutändan inte heller någon demokrati.

Med detta sagt yrkar jag bifall till vår reservation i det här ärendet, reservation nummer 7.

Anf. 128 LAILA NARAGHI (S) replik:

Herr ålderspresident! Tack, Mikael Strandman, för anförandet och för engagemanget i de här frågorna!

Som jag nämnde anser vi socialdemokrater verkligen att de här frågorna är viktiga. De så kallade techjättarna och miljön på internet rör ju oss alla, precis som ledamoten också beskrev det. Det påverkar vår miljö, vad vi gör om dagarna, vilka vi möter, vilka vi inte möter och hur samtalsklimatet är.

Nu kallas detta för en replik, men jag vill ändå se det som ett tillfälle att resonera om de här frågorna. Det pågår ju, precis som konstitutionsutskottet har noterat, ett arbete i Europeiska unionen om de här frågorna. Det syftar till att harmonisera ansvarsregler, att de stora sociala medieplattformarna ska kunna säkerställa transparens och att det finns respekt för grundläggande rättigheter – det vill säga sådana frågor som Mikael Strandman och andra kollegor har tagit upp här.

Min fråga är: Varför inte utnyttja den chans som finns för att påverka ett gemensamt regelverk kring de här frågorna? Vad är det som är problematiskt med det arbete som är igång, där vi från svensk sida har all möjlighet att påverka? Vi här i riksdagen och i utskotten har också den chansen.

Anf. 129 MIKAEL STRANDMAN (SD) replik:

Herr ålderspresident! Jag kan direkt säga vad som är problemet med det arbete som pågår. Problemet är inte diskussionen om att ta bort sådant som är olagligt, för den diskussionen är jättebra. Men problemet är att det utöver detta talas om sådant som är skadligt.

Vem avgör vad som är skadligt? Ska techjättarna avgöra det? Anta att någon till exempel säger att coronaviruset kommer från ett labb. För ett och ett halvt år sedan var det en konspirationsteori. I dag är det en av de etablerade teorier man har: att coronaviruset kom från ett labb.

Förstår ni inte vad det kommer att innebära för yttrandefriheten om man överlåter till de privata multinationella företagen eller till Tiktok, som styrs av det kinesiska kommunistpartiet i bakgrunden, att säga vad som är skadligt?

Det måste till skarp lagstiftning som talar om att det faktiskt är fritt fram att uttrycka sina åsikter så länge de inte är olagliga. Vi har en omfattande lagstiftning, om hets mot folkgrupp, förtal och annat, som tydligt talar om vad som är olagligt. Då ska de naturligtvis ta bort det. Men alla mina varningsklockor ringer när jag ser att man lägger till ett uttryck om vad som är skadligt.

Anf. 130 LAILA NARAGHI (S) replik:

Herr ålderspresident! Tack, Mikael Strandman, för svaret! Jag vill ändå försöka ta sikte på att det finns en reell möjlighet att gemensamt med andra länder kroka arm och se till att man får till en skarp lagstiftning för att harmonisera ansvarsregler, för att säkerställa transparens och för att man ska komma framåt i denna fråga.

Du frågar: Vem är det som ska avgöra vad som ska publiceras? En sak är jag säker på, och det är att jag inte tycker att det är Sverigedemokraterna som ska avgöra det. Det är över huvud taget inget parti i denna kammare som ska avgöra det, utan det måste vi göra tillsammans. Den process som finns för detta, där vi tillsammans med andra länder deltar, är processen inom Europeiska unionen. Där har vi alla chanser i världen att påverka.

Sociala medier och techplattformarna är globala företeelser. Då gäller det att vi tar oss an detta gemensamt, internationellt, i samarbete med andra länder. Det är här det blir intressant. Hur ska Sverigedemokraterna lösa detta, ensamma på vår plätt på jorden? Vi behöver göra detta tillsammans med andra.

Anf. 131 MIKAEL STRANDMAN (SD) replik:

Herr ålderspresident! Tack, Laila, för ditt svar! Först vill jag säga att det inte bara är vi sverigedemokrater som driver den här frågan. Jag antar att det är många runt om i hela världen som driver frågan.

Men jag vill återigen återkomma till detta med att man talar om vad som är skadligt och att det är politiker och makten som ska avgöra det. Det som inte ska få vara på plattformar är sådant som är olagligt. Det ska vara samma situation på medieplattformarna som det är på gator och torg. Vi har yttrandefrihet. Vi har åsiktsfrihet. Så länge som du håller dig till det och inte begår något olagligt ska du få komma fram. Annars kommer makten på olika sätt att definiera vad som är skadligt. Oftast är det åsikter som oppositionen har som är skadliga, som är desinformation och som är osanna. Så har det varit hela tiden i historien.

Vi har slagits för yttrandefriheten i århundraden. Låt oss inte ta bort den nu, Laila, genom att införa diffusa skrivningar om harmful och sådant! Låt oss hålla oss till det som är olagligt, som vi kan vara överens om.

Anf. 132 HANS EKSTRÖM (S):

Herr ålderspresident! Demokratien kräver ett torg där åsikter möts. Under lång tid har det torget inte bara varit det fysiska mötet hos till exempel folkrörelser eller i kyrkor utan också diskussionen i medier. Detta gäller såväl public service som nationella och lokala tidningar. Även gratistidningar har numera kommit att spela en roll, till exempel i storstadsområden där det finns bristfälliga lokala medier.

Den digitala utvecklingen och förändrade medievanor är en utmaning, liksom utvecklingen att mer och mer annonsintäkter försvinner till de nyss omdebatterade internationella nätjättarna, exempelvis Facebook och Google. Den gamla affärsmodellen fungerar inte längre.

Regeringen har tillsatt en utredare, Mats Svegfors, som är välmeriterad och respekterad över hela det politiska fältet. Det är väldigt viktigt att vi kan nå en bred överenskommelse om hur mediestödet ska organiseras framåt. Ett nytt mediestöd måste vara teknikeutralt. Ett nytt mediestöd måste se till att hela landet nås av journalistisk bevakning.

Detta handlar om demokratins torg – inte mer, inte mindre. Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 133 JOSEF FRANSSON (SD):

Herr ålderspresident! Jag tar några grejer på uppstuds som jag tycker är intressanta att diskutera vidare. Det talades här lite grann från andra partier om att det viktiga är att man motverkar desinformation på de sociala plattformarna. Även min kollega Strandman resonerade om detta. Vad är desinformation? Vem bestämmer det?

Jag som sverigedemokrat tycker naturligtvis att alla andra partier står för felaktigheter, och jag har full respekt för att alla här inne anser att jag står för en massa felaktigheter, som i förlängningen, om man skulle sprida det, skulle kunna uppfattas som desinformation.

Om vi håller oss till att desinformationsbegreppet handlar om påverkanskampanjer från främmande makt, hybridkrigföring och sådant tror jag inte att det finns några skiljelinjer här. Men låt oss säga att man börjar peka på enskilda användare, kanske en grupp av enskilda användare, som sluter sig kring en fråga som sittande makt anser vara felaktig, alltså ”desinformation”! Hur ska plattformarna förhålla sig till det?

I min värld kan vi inte ha någon annan definition av vad som får sägas och vad som inte får sägas än det som gäller enligt vår yttrandefrihetsgrundlag. Det måste vara basen.

Jag är jätteorolig när jag ser Morgan Johansson och andra ministrar bestämma möten med Facebook och Twitter och andra sociala plattformar för att man ska komma överens om hur man ska hantera hat och hot. Dessa ministrar är ju inte neutrala i sitt uppsåt, särskilt inte när det gäller partiet S. Jag tror att de flesta statsvetare instämmer med mig i att S inte drivs av principer utan av egenintresse. Jag är inte tillfreds med att man ska sitta och godtyckligt förhandla med nätjättarna. Detta måste formuleras i lagstiftning och förordningar, och man ska tillämpa Sveriges rikets yttrandefrihetsgrundlag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 9.)

§ 8 Utökade möjligheter att stänga skolor med allvarliga brister

Utbildningsutskottets betänkande 2021/22:UbU10

Utökade möjligheter att stänga skolor med allvarliga brister (prop. 2021/22:45)
föredrogs.

Prot. 2021/22:59

26 januari

*Utökade möjligheter
att stänga skolor med
allvarliga brister*

Anf. 134 LINUS SKÖLD (S):

Herr ålderspresident! Jag bor i Älvsbyn, en ort på gränsen mellan Norrbottens tätbefolkade kustområde och Norrbottens mer glest befolkade inland. Jag har två barn som båda går i grundskolan i Älvsbyn. I kommunen bor det just över 8 000 invånare. I centralorten finns det en skola som bedriver undervisning för mellanstadiet och en skola som bedriver undervisning för högstadiet. Älvsbyns kommun betalade år 2020 drygt 111 000 kronor per elev i grundskolan. 25 procent av den vuxna befolkningen i arbetsför ålder har utbildat sig på högskola eller universitet.

Den som åker knappt 100 mil söderut från Älvsbyn kan hamna i den här staden, i Stockholm. I den här kommunen bor det nästan 1 miljon människor. Det finns 41 skolhuvudmän att välja på – om man bara räknar dem som börjar på bokstaven A. Mer än 60 procent av den vuxna befolkningen i arbetsför ålder har akademisk utbildning, och kommunens kostnader är nästan 22 procent högre per elev än i Älvsbyn.

Det krävs ingen livlig fantasi för att tänka sig att mina barn i Älvsbyn och deras jämnåriga i Stockholm får rätt olika förutsättningar. Huvudmännen har rätt olika förutsättningar att anordna deras utbildning. Vi socialdemokrater tycker att barn, oberoende av om de växer upp i Älvsbyn eller i Stockholm, oberoende av vilka föräldrar som har råkat sätta dem till världen och oberoende av vem som råkar äga skolan de går på, ska ges lika möjligheter till en bra utbildning.

Lika möjligheter förutsätter olika resurser, olika stöd och stimulans. Det måste anpassas efter både strukturella skillnader och individer. Med tillsynen är det däremot en annan sak. Där kräver barns lika möjligheter att tillsynen sker på ett så likartat sätt som möjligt. Därför är också det lagförslag som vi debatterar i dag helt nödvändigt.

Herr ålderspresident! Tillsynen handlar om regelefterlevnad. Ytterst handlar tillsynen om att vi ska garantera alla barn och elever en skola som lever upp till de regler som vi har bestämt ska gälla. Tillsynsmyndigheten, oftast Skolinspektionen, behöver därför så likartade verktyg som möjligt för att ingripa när så inte sker, oberoende av vem som är huvudman för den granskade utbildningen.

Med den här propositionen inför vi en möjlighet för tillsynsmyndigheten att stänga även offentligt ägda verksamheter som vid upprepade tillfällen visat allvarliga missförhållanden. En tillsynsmyndighet kan inom två år från ett beslut om föreläggande som avser ett allvarligt missförhållande fatta beslut om mer ingripande åtgärd om samma eller ett annat missförhållande visar sig igen. Mer ingripande åtgärder, alltså de som står på det översta steget i sanktionstrappan, kan vara återkallelse när det gäller fristående verksamheter, verksamhetsförbud eller statliga åtgärder för rättelse, vilket i princip betyder att staten tar över kontrollen av en skola.

Såväl återkallelse som verksamhetsförbud får konsekvensen att en skola måste stängas. De nya reglerna sänker också ribban något för vad som

krävs för att en tillsynsmyndighet ska stänga en verksamhet. Tillsynsmyndigheten måste ha kvar möjligheten att besluta om statliga åtgärder för rättelse, eftersom det är kommuner som har ansvaret att erbjuda alla elever skolplats och skyldigheten att se till att alla har möjlighet att fullgöra sin skolplikt.

Ett beslut att stänga en kommunal skola får alltför svåra konsekvenser för kommunens möjligheter att leva upp till den skyldigheten. I mina barns fall, hemma i Älvsbyn, finns det till exempel ingen eller i bästa fall någon enstaka skolenhet som i händelse av ett beslut om verksamhetsförbud skulle behöva ta emot ett stort antal elever.

Herr ålderspresident! Vi strävar efter att styra med tillit. Vi vill att proffsen ska vara proffs. Det betyder att vi är övertygade om att lärare och rektorer, inte politiker, är de som vet bäst hur undervisning och lärande ska organiseras och bedrivs. Staten med dess resurser och expertmyndigheter har såklart mycket att bidra med när det gäller att stödja proffsens arbete, och i en tillitsfull styrning är stöd viktigare än tillsyn. Ändå står vi här och debatterar förslag om att ge tillsynsmyndigheterna mer muskler.

Om vi bara hade ett skolsystem som garanterade att det alltid var elevernas lärande och utveckling som sattes i främsta rummet hade förutsättningarna möjligen varit bättre att styra med tillit. Men systemet är inte sådant. Det finns skolhuvudmän som prioriterar ägarnas ekonomiska vinning framför elevernas lärande. Det finns skolor som väljer bort elever som är kostsamma att ha i verksamheten. Det finns skolor som förespråkar en annan värdegrund än den som bestämts i skollag och läroplan. Och så länge vi har ett system som gör dessa avarter möjliga är tillsyn ett nödvändigt, kanske rentav bärande, inslag i styrningen.

Det är lätt att instämma i Daniel Riazats formulering i Vänsterpartiets reservation mot dagens beslut. Han skriver: ”Jag anser också att en skolinspektion som hela tiden behöver bli mer kraftfull är ett symptom på att något är fel i skolsystemet och att staten har lämnat ifrån sig skolans utbildningsuppdrag till aktörer som staten alltmer behöver kontrollera och ingripa allt kraftfullare mot.”

Det är därför vi vill återta den demokratiska kontrollen över välfärden. Men som det nu förhåller sig, med ett marknadssystem där skolkoncerner tar över i vinstintressets namn och där pengar läcker till allt från somaliska terrorgrupper till anonyma riskkapitalister i fjärran länder, måste tillsynen vara ett kraftfullt verktyg.

Herr ålderspresident! Som reglerna är skrivna i dagsläget ska en skola starta senast två år från det datum som den får tillstånd. Men det finns ingen reglering av vad som händer om en skola inte startar. Skolinspektionen kan bara återkalla ett tillstånd om skolan haft upprepade allvarliga missförhållanden.

Därför inför vi en ny regel som gör det möjligt för tillståndsgivande myndigheter att återkalla ett tillstånd att bedriva verksamhet om verksamheten som tillståndet avser inte startat eller inte har bedrivits på två år. Det är en helt rimlig bestämmelse, inte minst eftersom det blir väldigt osäkert för andra huvudmän vilket potentiellt elevunderlag som finns för deras verksamhet om någon har fått tillstånd att bedriva en verksamhet som inte blir av.

I lagstiftning går det inte att täcka in alla eventualiteter. Därför ska en tillståndsgivande myndighet ändå få avstå från att återkalla ett tillstånd om det finns särskilda skäl.

Herr ålderspresident! Sammanfattningsvis är det avgörande för svensk skola att elever får så likvärdiga förutsättningar som möjligt. Det bästa sättet vore att laga ett trasigt och orättvist system så att vi kunde fokusera på stöd och låta proffsen vara proffs. Men med det system vi nu har krävs tillsyn. Då förtjänar eleverna att tillsynsmyndigheterna har starka och så lika befogenheter som möjligt, oavsett om deras skola ligger i Stockholm eller i Älvsbyn och för den delen oberoende av vem som äger deras skola.

Socialdemokraterna står givetvis bakom samtliga sina reservationer i betänkandet, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservationerna 4 och 8.

(Applåder)

Anf. 135 NORIA MANOUCHI (M):

Herr ålderspresident! Med över 16 000 elever som inte klarar gymnasiebehörigheten, när varannan lärare på låg- och mellanstadiet har blivit utsatt för våld och med en extrem brist på behöriga lärare i hela landet borde riksdagens partier vara överens om att granskningen av kvaliteten, arbetsmiljön och tryggheten är av oerhörd vikt.

När den allmänna krissituationen i landets skolor dessutom kombineras med religiösa fanatiker och ekonomiska brottslingar som tillåts bedriva skolverksamhet bör man som en del av detta land kunna förvänta sig av sin regering att viljan att stärka den granskande myndigheten är stor.

Så är det tyvärr inte i dag, herr ålderspresident. Däremot är det så att en majoritet av utskottet har som ambition att med ett tillkännagivande tvinga regeringen att stärka Skolinspektionens uppdrag med fler både anmälda och oanmälda inspektioner.

Vi förväntar oss också att Skolinspektionen har en rejäl uppföljning av huvudmännen som ska åtgärda de brister som påtalats och att skriftlig återrapportering från huvudmännen enbart får ske som undantag snarare än regel. Om huvudmännen underlåter att följa skollagen ska detta aldrig accepteras. Det ska nu gälla både fristående och kommunala skolor.

Herr ålderspresident! Moderaterna välkomnar förslagen i propositionen *Utökade möjligheter att stänga skolor med allvarliga brister*. Vi tycker att det är bra att en ny grund för stängning av skolor införs genom möjligheten för tillsynsmyndigheten att utfärda verksamhetsförbud. Det blir ett gott komplement till dagens bestämmelser om återkallelser av godkännande och tillfälligt verksamhetsförbud.

Däremot saknar vi mer kraftfulla lagförslag om hur vi ska få bukt med uppenbart oseriösa aktörer. I förhållande till just godkännande av att få bedriva verksamhet är det inte rimligt att det i dag är möjligt för en aktör eller en enskild som har fått ett godkännande återkallat att de facto ansöka om ett nytt godkännande för bedrivande av skolverksamhet. Om en huvudman har misskött sitt uppdrag genom att bryta mot lagen, om ansvarig myndighet funnit allvarliga brister i verksamheten eller om huvudmannen har bedömts olämplig enligt reglerna för ägar- och ledningsprövningar ska det inte vara möjligt att ansöka om nya tillstånd.

Precis som Socialdemokraternas representant har sagt tidigare är det viktigt att oseriösa aktörer inte längre får bedriva verksamhet hur som helst. Därför är det särskilt glädjande att regeringen här tar hänsyn till kommunala verksamheter som missköter sitt uppdrag.

Herr ålderspresident! Propositionen är bra men inte tillräcklig. Därför vill jag yrka bifall till reservation 3.

Anf. 136 RICHARD JOMSHOF (SD):

Herr ålderspresident! Förslagen i propositionen är välkomna. I nuläget är det, som vi redan har konstaterat, inte möjligt att tvinga en kommunal verksamhet att stänga på grund av allvarliga missförhållanden. Den ökade möjligheten för staten att i praktiken gå in på ledningsnivå i en kommunal verksamhet och lösa allvarliga problem ligger i linje med Sverigedemokraternas åsikt i frågan, inte minst när det gäller att flytta ansvaret för kvaliteten i skolundervisningen närmare staten.

Vi delar också uppfattningen att en tillsynsreglering som är lika för alla huvudmän, i alla fall så långt det är möjligt, bidrar till en mer likvärdig utbildning.

Det här handlar dock om problem som vi har kunnat se i skolan under lång tid. Därför är det anmärkningsvärt att man lägger fram förslag om ökade möjligheter att stänga skolor med allvarliga brister först nu. Hårdare granskning eller lika villkor för fristående kommunala skolor, trygghetsfrågor och så vidare är frågor som vi sverigedemokrater har drivit sedan vi kom in i riksdagen – ofta för döva öron. Därför är den här propositionen ett steg i rätt riktning.

Herr ålderspresident! Regeringen lägger nu fram ett förslag som förenklar möjligheterna att införa verksamhetsförbud. Enligt förslaget ska Skolinspektionen kunna besluta om tillfälligt verksamhetsförbud om det är sannolikt att myndigheten senare kommer att fatta ett sådant beslut. Förslaget omfattar – som vi redan har konstaterat – såväl kommunala som enskilda huvudmän. Detta är viktigt eftersom kommunala huvudmän tidigare har varit undantagna. Vi välkomnar detta.

Men – och det är viktigt – här finns ett gyllene tillfälle att samtidigt lagfästa att verksamhetsförbud ska följa den individ som har fått det förelagt, oavsett om det är i egenskap av rektor, huvudman eller styrelseledamot. Syftet är att förhindra att vederbörande ges tillstånd att driva, öppna eller ta över en annan skolverksamhet.

Ett tydligt exempel på vikten av att en sådan regel faktiskt införs fick vi i höstas. Det var när man rapporterade om Römosseskolorna i Göteborg. Skolinspektionen meddelade i slutet av oktober att den avsåg att stänga skolorna. Detta skulle ske eftersom föreningen som driver skolorna haft bristande kontroll och tillsyn över verksamheten samt visat allvarlig ekonomisk misskötsamhet. Man hade bland annat använt sig av bluffakturor för att slussa vidare mångmiljonbelopp till islamister i Somalia.

Det ska även ha förts över flera miljoner till ett företag som bland annat har kopplingar till en individ som enligt Säpo utgör ett hot mot rikets säkerhet. Skolinspektionen har vidare bedömt att flera av styrelseledamöterna i föreningen är olämpliga att bedriva fortsatt skolverksamhet. Trots detta dröjde det bara några dagar innan vi i början av november kunde läsa att styrelseledamöterna i föreningen, som ansågs vara olämpliga att be-

driva Römosseskolorna, hade öppnat en ny skola i Rågsved i södra Stockholm.

Om jag har förstått det hela rätt har dessutom en av personerna bakom skolan i Rågsved, det vill säga den skola som tidigare låg i skollokalerna som tvingades stänga efter att Skolinspektionen funnit allvarliga brister i undervisning, betygssättning och ekonomi, ingått i den grupp människor som startat den nya skolan.

Det här är uppåt väggarna. Jag delar naturligtvis Moderaternas uppfattning i frågan att det inte är rimligt att problemen inte åtgärdas. Det är anmärkningsvärt. Jag vet inte om alla är lika gamla som jag, men jag skulle vilja likna detta vid *The Twilight Zone* – en tv-serie som gick en gång i tiden. Det är nästan som ett avsnitt taget ur den smått galna serien. Men det är det inte, utan det är Sverige 2021–2022.

Det räcker inte med att den lämplighetsbedömning som regeringen tidigare har skrivit om kan påverka beslutet, det vill säga om den sökande tidigare ”drivit en verksamhet vars godkännande har återkallats, om verksamheten har bedrivits olagligen eller om det vid tillsynen funnits allvarliga brister i verksamheten”. En sådan ordning är inte vare sig tillräcklig eller ändamålsenlig. Därför bör regeringens förslag kompletteras med ett verksamhetsförbud som ska följa den enskilda individen, det vill säga rektor, huvudman eller styrelseledamot. Allt annat är helt orimligt.

Herr ålderspresident! Vidare behöver den så kallade tvåårsregeln, och möjligheten till undantag från denna, förtydligas. Förslaget medger i och för sig att det finns situationer när en enskild huvudman har legitima behov av att under en längre tid än två år inte bedriva hela eller delar av verksamheten. Det kan uppstå vid uteblivet elevunderlag under en kortare period, till exempel när man inte har kunnat starta en viss årskurs.

Vi konstaterar också att det verkar råda något slags godtycke vid den sortens bedömning. I propositionen pratar man om särskilda skäl. Men jag vill påstå att det är oklart vad de särskilda skälen egentligen innebär. Det finns också flera remissinstanser som pekar på detta. Därför vill vi se ett förtydligande i lagstiftningen. Vad innebär denna regel?

Undantagen ska rent generellt kunna ges vid omständigheter som skolan inte kan råda över, och särskild hänsyn ska tas för att bevara skolor i glesbygd. Annars riskerar tvåårsregeln att slå särskilt hårt mot små, ofta föräldradrivna, friskolor som har uppstått när kommunerna har beslutat att lägga ned en skola i glesbygd.

Herr ålderspresident! Under perioden 2014–2019 ska Skolinspektionen enligt uppgift ha återkallat godkännande eller beslutat om statliga åtgärder för rättelse i nio fall. Enligt propositionen bedöms de nya reglerna endast leda till något fler beslut om återkallelse respektive verksamhetsförbud eller statliga åtgärder för rättelse.

Vi noterar också att förslag om skärpt tillsyn lyser med sin frånvaro i förslaget. Det beklagar vi. Vi menar naturligtvis – vilket också den föregående talaren var inne på – att Skolinspektionen bör få i uppdrag att bättre följa upp åtgärderna som skolan ska vidta efter ett beslut om föreläggande om brister. I annat fall riskerar förslaget att bli ett slag i luften. Det handlar inte minst om att göra fler oanmälda besök.

Prot. 2021/22:59
26 januari

*Utökade möjligheter
att stänga skolor med
allvarliga brister*

Jag har tittat på denna fråga. Under 2019 gjorde man två oanmälda inspektioner. Jag hittade faktiskt inga under 2020. Jag låter det vara osagt, men det verkar som att man inte gjorde några alls. Det är alldeles för lite. Dessa möjligheter måste öka. Man ska inte på förhand ringa och tala om att man ska komma när det finns behov av att undersöka misstankar om allvarliga brister. Det ska ske oanmält. För mig är det en självklarhet. Därför är det förslag som ligger på bordet i dag otillräckligt.

Jag yrkar bifall till reservation 3.

Anf. 137 NIELS PAARUP-PETERSEN (C):

Herr ålderspresident! Jag vill inleda med en liten påminnelse: Det vi diskuterar i dag är faktiskt den absoluta nödbromsen i skolsystemet. Var-enda gång man drar i nödbromsen är det för att man inte styrt rätt från början. Egentligen är det där vi måste lägga fokus. Det är klart att vi ska ha en nödbroms, men det viktiga är att vi styr rätt i vardagen. Det får vi inte glömma. Nödbromsen måste vara något som används väldigt sällan. Det ska bara vara när det är absolut nödvändigt. Det vi egentligen måste fokusera på är de tidiga insatserna. Det gäller elever, men det gäller också hela skolan.

Det är absolut viktigt att kunna stänga en skola när det behövs. Det är jätteviktigt att vi kan ingripa från statligt håll när skolor inte är som de ska vara. Flera har redan nämnts här, till exempel Römosseskolan. Storstvretskolan är också ett exempel där staten har fått gå in.

Det är viktigt att vi kan ingripa men också att vi inte behöver ingripa, för det får enorma konsekvenser för eleverna när en skola stängs. Det får enorma konsekvenser. Det lokala skolsystemet har jättesvårt att samla upp det.

Det här har vi sett lokalt i Malmö, där jag kommer ifrån. Det är bra att vi kommer från olika ställen i landet. Där har vi sett att när skolor stängts och de eleverna kommit ut på andra skolor runt omkring har det ofta haft jättedåliga effekter på de skolorna, och eleverna har inte alltid haft fördelar av att det hänt.

Vad vi riskerar utöver de enorma konsekvenserna för eleverna är att det här kan användas som en ursäkt. Det har vi sett i det socialdemokratiska Malmö. I stället för att lösa problemen har man stängt skolor. Så får det inte vara. Vi måste komma ihåg att det här verkligen är en nödbroms och att vi ska göra allt vi kan för att inte komma dit.

Vad kan vi då göra för att inte komma dit? Jo, det finns flera saker vi kan göra. Det är överlag bra regler som föreslås i detta betänkande.

En sak som är viktig är att Skolinspektionen får större ansvar för tillsynen även i de fristående skolorna. I dag har vi separerat det så att Skolinspektionen har en del och det kommunala en del. Det är inte en bra lösning. Det är jätteviktigt att Skolinspektionen får samma insynsmöjligheter och kan göra på samma sätt i båda delarna.

En annan förändring som är på gång och som också var en del av januariavtalet är att vi ska bli bättre på att ha kontinuerliga samtal om utveckling och krav med de olika huvudmännen så att det inte blir så att staten först gör ingenting och sedan kommer och stänger. I stället ska vi vara inne och påverka hela tiden. Det är på det sättet vi alla lär oss. Det är väldigt få av oss som får lov att göra vad vi vill utan att någon hjälper oss att bli bättre, och så plötsligt kommer det en och slår till oss. Det är sannolikt inte

det bästa sättet för oss att lära oss, och det är det inte heller för huvudmännen. Låt oss i stället införa kontinuerlig utveckling och krav genom de dialoger som nu ska startas upp mellan skolmyndigheterna och de enskilda huvudmännen runt omkring i landet! Det är mycket bättre än plötsliga nedstängningar, så låt oss fokusera på det!

Flera har nämnt det här med stärkt ägarledningsprövning. Om det är en ägare eller någon i skolans ledning som vill ha nytt tillstånd kan man i dag säga att ”det du gjorde på Römosseskolan var kanske inte något som vi vill se någon annanstans, så du kan inte få nytt tillstånd”. De möjligheterna finns nu, och de måste nyttjas.

Det är en sak som jag verkligen vill ta med och som lite saknas när det gäller när staten ska gripa in om skolan inte gör det den ska. Det är att vi har jättebra möjligheter för Skolinspektionen att gå in och agera om man inte har rätt process, om man inte har rätt ord i dokumenten och om det inte ser fint ut. Men vi gör ingenting om barnen inte lär sig något. När det gäller det faktiska lärandet, om eleverna inte kommer till den kunskapsnivå de ska, går Skolinspektionen inte in och säger ”detta är inte gott nog”.

Här kan jag komma tillbaka till det som min socialdemokratiska kollega sa tidigare – att med det system vi har nu behövs tillsyn. Ja, nog gör det det. Vi har skolor, kommunala skolor, i Malmö där mindre än hälften av eleverna vartenda år under tio år haft behörighet till gymnasiet. Men när Skolinspektionen kommer ger man grönt ljus på allting. Det handlar alltså inte bara om de fristående skolorna. Det handlar också jättemycket om de kommunala skolorna. Båda två måste attackeras – inte ondskefullt, men vi måste gå på problemen oavsett var de är.

Det gör mig lite irriterad att höra socialdemokrater och delvis också vänsterpartister tala om de dokument som ligger till grund här som om det här är problem som är kopplade enbart till fristående skolor. De är absolut kopplade till fristående skolor. Vi hör Moderaterna lyfta fram fristående skolor. Vi hör Sverigedemokraterna lyfta fram fristående skolor. Men Socialdemokraterna låtsas som om de kommunala skolorna inte har problem. Så här kan vi inte ha det. Det är problem på alla håll, och dem måste vi gå på oavsett vem som är huvudman. Det måste vi faktiskt göra av respekt för eleverna, oavsett vilken skola de går i.

En sak som vi särskilt lyft fram i det här sammanhanget är vad man ska göra om man nu stänger ned, om det finns risk att en skola behöver stängas. Många av de fristående skolorna har en rätt stor andel lokala elever. Det kanske är dags att titta på om de platserna kan användas om man stänger en skola, oavsett om den är kommunal eller fristående. Den biten tycker vi att man borde se över.

Avslutningsvis yrkar jag bifall till reservation 5.

Anf. 138 DANIEL RIAZAT (V):

Herr ålderspresident! Vänsterpartiet vill skapa en jämlik och sammanhållen skola. Kunskap är en demokratisk rättighet och ingen handelsvara. Vänsterpartiet vill därför ha en gemensamt finansierad och demokratiskt styrd skola där behoven är det som styr utformningen och styrningen av den svenska skolan.

Vi välkomnar delar av regeringens förslag i propositionen som ökar möjligheterna att stänga vissa skolor med allvarliga brister. Alltför länge har den svenska skolmarknaden bidragit till en urholkning av det svenska

skolväsendet och lett till mindre likvärdighet och jämlikhet. Marknadsskolan har havererat, herr ålderspresident, och det inte bara genom sämre kvalitet i de enskilda verksamheterna. Den har även bidragit till att göra det omöjligt för många kommuner att lägga en långsiktig plan för kommunens skolor.

Förslagen i propositionen kommer inte att sätta stopp för detta, men frågorna hänger tätt samman.

Propositionen innehåller dock en särskild del som handlar om en av punkterna i det numera icke-existerande januariavtalet, punkt 49, om att kunna stänga kommunala skolor på samma sätt som privata skolor. Förslaget i propositionen lyder enligt följande: "Statens skolinspektion ska kunna förbjuda en kommun eller en region att driva en verksamhet vidare, om ett föreläggande att avhjälpa brister inte har följts, och missförhållandet är allvarligt. Skolinspektionen ska kunna bestämma att beslutet om verksamhetsförbud gäller trots att det inte har fått laga kraft."

Det här är något som vi i Vänsterpartiet avstyrker.

I propositionen framgår det också tydligt att ansvarig tillsynsmyndighet, det vill säga Statens skolinspektion, under vissa förutsättningar redan får besluta om verksamhetsförbud för en kommunal skola. Ett sådant beslut gäller omedelbart och får gälla i högst sex månader.

Vidare skriver regeringen: "För att enskilda och offentliga huvudmän ska behandlas så lika som möjligt bör en ordning med möjlighet till beslut om verksamhetsförbud för kommunala skolor införas. En sådan ordning innebär att kommunen eller regionen kan förbjudas att bedriva den aktuella verksamheten utan bortre tidsgräns. I praktiken blir resultatet av ett förbud att den verksamhet som omfattas av beslutet stängs, på samma sätt som vid återkallelse av ett godkännande avseende en verksamhet som drivs av en enskild huvudman."

Herr ålderspresident! Här tar regeringen ingen hänsyn till att de privatägda skolföretagen inte har samma omfattande uppdrag som kommunerna. En kommun är skyldig att erbjuda samtliga barn skolgång. De privata aktörerna har inte skyldighet att göra det, vilket de sällan tar ansvar för.

Lärarnas Riksförbund uppger i sitt remissvar att kommunala grundskolor vid allvarliga missförhållanden ska läggas under statlig tvångsförvaltning i sex månader i stället för att stängas ned. Vi instämmer i detta och menar att det även bör gälla gymnasieskolan.

Läraryrket påpekar mycket riktigt att staten måste ta huvudansvaret för likvärdighet, resurser och kvalitet för att det inte fortsättningsvis ska krävas allt hårdare kontroll och tuffare ingripanden samt för att huvudmännen ska erbjuda eleverna en godtagbar utbildning.

Vi anser, precis som Läraryrket, att en skolinspektion som hela tiden behöver bli mer kraftfull är ett symptom på något som är fel i skol-systemet och att staten har lämnat ifrån sig skolans utbildningsuppdrag till aktörer som samma stat senare behöver kontrollera alltmer och ingripa allt kraftfullare mot.

Herr ålderspresident! Utöver att vi i Vänsterpartiet instämmer i Lärarnas Riksförbunds och Läraryrket remissvar instämmer vi i de kritiska synpunkter som inkommit från flera aktörer samt i en del av förslagen som kommit från dem som getts möjlighet att inkomma med remissvar.

Flera remissinstanser, däribland Göteborgs kommun, har påpekat att en ordning där verksamhetsförbud är en förstahandslösning saknar elevperspektivet, då den innebär att elever rycks upp från sin vardag även om andra alternativ hade varit bättre.

Sollentuna kommun föreslår att om bristen inte avser allvarliga missförhållanden som är knutna till den aktuella skolmiljön eller skolbyggnaden ska eleverna kunna vara kvar vid den aktuella skolenheten medan hela skolledningen i stället byts ut.

Botkyrka kommun anser att konsekvenserna av förslaget inte är tillräckligt belysta, då kommunen har ett ansvar för att tillhandahålla utbildning.

Stockholms kommun avstyrker förslaget med hänvisning till att konsekvenserna inte står i proportion till syftet.

Malmö kommun konstaterar att avsaknaden av praxis och bedömning av konsekvenser av befintlig lagstiftning gör det svårt att bedöma om det föreligger behov av att ersätta befintlig reglering.

Som Lagrådet och flera remissinstanser har påpekat är detta lagförslag dessutom inte grundat i att det har förekommit några konkreta fall som belyst ett behov av att möjliggöra en permanent stängning av kommunala skolor utöver det som lagen redan tillåter. Skolinspektionen ska därför inte, menar vi, ges utökade möjligheter att stänga skolor med offentlig huvudman.

Herr ålderspresident! Till sist kan jag konstatera följande: När Socialdemokraterna ingick i januariavtalet hänvisade man alltid till just det avtalet när man skulle införa en borgerlig skolpolitik. Nu finns inte det avtalet kvar längre, men Socialdemokraterna fortsätter att lägga fram förslag som går helt i linje med ett avtal som de har tagit avstånd från.

S-ledamoten Linus Sköld sa tidigare från talarstolen att ett trasigt system måste lagas. När problemen har blivit så stora att det är systemet som har problem går det inte att laga, utan då är det ett systemskifte som behövs för att man ska kunna åtgärda problemen.

C-ledamoten Niels Paarup-Petersen stod tidigare i talarstolen och pratade om att detta egentligen innebär att vi har misslyckats och att vi behöver ha en hårdare lagstiftning. Jag instämmer helt och hållet i ledamotens tal härifrån talarstolen avseende detta. Men man kan ställa sig frågan varför Centerpartiet och Niels Paarup-Petersen står bakom ett system som har misslyckats och vägrar att förändra detta system. Det är ett system där utbildning blir en handelsvara och där barn ses som kunder.

S-ledamoten stod i talarstolen och nämnde speciellt en friskola med konfessionella inslag. Ägarna till denna skola har begått brott.

Låt mig vara väldigt tydlig, herr ålderspresident: Vänsterpartiet är det enda partiet i Sveriges riksdag som anser att inte någon skola ska bedrivas utifrån konfessionella religiösa grunder. Vi är det enda parti som anser att varken de befintliga skolorna eller de skolor som vill etablera sig ska kunna göra det.

Med det sagt blir det lustigt när Sverigedemokraterna enbart har kritik mot en typ av skola, nämligen de skolor som råkar ha muslimska huvudmän. När Internationella Engelska Skolan uppmärksammas för att mäta elevers kjuor och tvinga kvinnliga anställda att ha högklackade skor på sig – om de inte vill ha det måste de ha läkarintyg – sitter Richard Jomshof och Sverigedemokraterna tysta. De springer näringslivets och dessa aktö-

rens ärenden – inte barnens. När Sverigedemokraterna kritiserar en aktör som har begått olagliga handlingar är det inte för att de är emot detta system. Sverigedemokraterna är anledningen till att dessa skolor får vara kvar i Sverige i dag.

Med detta sagt, herr ålderspresident, vill jag yrka bifall till Vänsterpartiets reservation 1.

Anf. 139 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik:

Herr ålderspresident! Jag kan börja med att säga att den ärade ledamoten från Vänsterpartiet missuppfattade vad jag sa. Det är väl inte första gången som detta har skett, men den här gången uppfattade jag att det inte var med flit.

Jag tycker absolut att det är ett misslyckande när den här typen av lagstiftning behövs. Särskilt tycker jag att det är ett misslyckande när den behöver användas.

Jag tycker att det är ett misslyckande när en skola har kommit till en nivå där det bästa man kan göra för eleverna är att stänga den. Jag tror att alla är överens om att man har misslyckats jättemycket då.

Det som ledamoten uppfattade förut var att jag skulle tycka att detta är något som bara behövs därför att vi har det skolsystem som vi har i dag. Så är det verkligen inte. Jag skulle tycka att detta behövdes oavsett om det fanns fristående skolor eller inte. Jag kommer från en kommun där detta verkligen har behövts jättelänge.

På det tredje mötet, tror jag, som jag var på i riksdagen efter att jag blivit vald frågade jag Skolverket: Varför accepterar ni att det finns så många skolor där eleverna inte klarar sig bara därför att de är kommunala?

Vid det fjärde mötet var det Skolinspektionen som var där. Jag frågade: Hur kan ni inte göra någonting när det finns så många kommunala skolor där eleverna inte lyckas? Varför låter ni dem gå? Vi ska absolut gå på de fristående skolorna, men varför går ni inte på de kommunala skolorna också?

Det gick ett år eller två; sedan tog regeringen äntligen tag i att faktiskt göra någonting så att kommunala skolor kunde få rättelser.

Ja, det är ett misslyckande när vi kommer dit. Men det är inte Internationella Engelska Skolans fel att Värner Rydénsskolan i Malmö har levererat dåliga resultat i tio år. Jag vet att du gärna skulle vilja att det var svaret, Daniel Riazat, men så enkel är inte världen.

Anf. 140 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Herr ålderspresident! Ledamoten Niels Paarup-Petersen pratar om att jag har missförstått och att vi hade sett dessa problem oavsett om marknadsskolan hade funnits eller inte, oavsett om vi hade haft ett system som gör det svårare för kommunerna att bedriva skolverksamhet eller inte och oavsett om vi hade haft ett system som ser elever och barn som kunder, som segregerar och som leder till större ojämlikhet i samhället eller inte.

Då kan man ställa sig frågan: Varför fanns inte detta behov innan marknadsskolan infördes? Och varför fanns inte det här problemet innan bland andra Centerpartiet fick så mycket utrymme i svensk politik som partiet har haft under de senaste åren?

Centerpartiet är i dag med och styr i 199 av 290 kommuner i Sverige. Centerpartiet är i särklass det parti som är med och styr flest kommuner,

herr ålderspresident. Det pratas om att kommunala skolor misslyckas med olika verksamheter och att de inte lyckas få eleverna att nå godkända betyg. Det går också att ställa sig frågan: Varför är Centerpartiet med och skär ned på den svenska skolan i majoriteten av de 199 kommuner som man är med och styr? Varför vill man i stället för att tillskjuta resurser ta bort resurser från den svenska skolan?

Detta är frågor som Niels Paarup-Petersen och Centerpartiet inte har svar på. Därför kommer vi i repliken att höra att Niels Paarup-Petersen återigen vill skifta fokus från den borgerliga nedskärningspolitiken och från marknadsskolan till att försöka likställa den kommunala skolan med fristående aktörer och marknadsskolan.

Så är inte fallet – kommunen har ett annat ansvar för skolan. Kommunen har fått ett allt svårare uppdrag, och det är på grund av marknadsskolan och den borgerliga nedskärningspolitik som Niels Paarup-Petersen representerar.

Anf. 141 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik:

Herr ålderspresident! Jag fick väl inte direkt något svar på min fråga. Men jag kan tacka för att du påminner om hur mycket Centerpartiet har att säga till om. Det får man gärna påminna sig om. Om åtta nio månader kan man se till att det fortsätter så. Mycket blir bättre på det sättet.

Du säger: Varför fanns inte behovet innan? Men det gjorde det ju! Det var bara ingen som hade koll. Det är ju det som är problemet. Vi har mycket bättre koll i dag på hur det går med eleverna i svensk skola än vad vi hade för 20 år sedan. Du behöver inte leta i gamla tidningar särskilt mycket innan du kan läsa om segregationsfrågor, barn som inte lyckas et-cetera. Det är ingenting nytt. Det innebär inte att det faktum att det etableras en fristående skola inte kan påverka den kommunala skolan. Det kan det absolut. Jag tror att du har hört mig tala om det i olika sammanhang tidigare också.

Problemet är detta: Att kommunerna har ett annat ansvar betyder inte att de kan säga att de inte har något ansvar. Det är ju det här som händer varje gång. Ja, Centerpartiet har ansvar i jättemånga kommuner. Om de skolorna inte levererar tycker jag att kommunen, som Centerpartiet är en del av, har ett stort ansvar för det. Om det händer i Malmö, där Socialdemokraterna styr, ofta med Vänsterpartiets stöd, tycker jag att de har ett stort ansvar. Om det är en fristående skola tycker jag att den skolans huvudman har ett stort ansvar. Det här är inte jättesvårt. De som har ansvar har ansvar. Det tycker jag, oavsett om det är en fristående skola eller en kommunal skola. Du tycker så om det är en fristående skola, men om det är en kommunal skola är det fine. Det tycker inte jag.

Förlåt, herr ålderspresident – nu sa jag ”du” flera gånger. Det beklagar jag djupt.

Centerpartiet i Malmö till exempel har lagt 100 miljoner kronor mer än vad det röda styret har på skolan. Det kan vara en fin liten avslutning med tanke på att du kallar det för nedskärningspolitik. Det finns alla möjligheter för min ärade kollega att kolla med sina kollegor i Malmö vad de kan hjälpa med för att säkra att vi inte fortsätter slänga ut 500 elever varje år till evig arbetslöshet för att de inte får behörighet.

Anf. 142 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Herr ålderspresident! Precis som har framkommit i den här diskussionen vill Vänsterpartiet något annat. Vi är inte nöjda med ett system där det är själva systemet som är problemet. I dag finns det problem även i de kommunala skolorna. Men vi måste gå till botten med orsakerna till att det finns problem på de kommunala skolorna. Det är väldigt tydligt att den kommunala skolan fått det allt sämre och fått det svårare att bedriva verksamhet sedan införandet av den här marknadslogiken och marknadsskolan.

När det kommer till skillnaden mellan kommunerna och de fristående aktörerna är det väldigt tydligt. Kommunerna har ansvar för alla barn, medan marknadsskolorna kan välja och vraka bland barnen. Vi ser också hur det väljs. Det här är en av anledningarna till att segregationen ökar. Man vill först och främst ha elever som det går att göra så mycket pengar som möjligt på, i första hand elever som kommer från studievana hem och miljöer och elever som har föräldrar med akademisk bakgrund.

Det här är systemfelet som även skadar den kommunala skolan. Det är därför vi i Vänsterpartiet anser att ett system som år efter år inte fungerat i 30 års tid måste förändras. Det krävs ett systemskifte. Där är inte Centerpartiet än. Samtidigt som man inte vill förändra systemet är Centerpartiet med och styr i 199 kommuner. En stor majoritet av de kommunerna, över 90 procent, skär ned på skolan.

Då är Centerpartiet svaret skyldigt till personalen och till eleverna. Varför vill man inte förändra ett icke-fungerande system med marknadslösningar och marknadslogik? Varför vill man också skära ned på den kommunala skolans resurser?

I Stockholm vill Centerpartiet till och med sälja ut kommunala skolbyggnader till privata aktörer och privata skolföretag. Är det här rimligt? Jag menar att så inte är fallet.

När kommunala skolor har problem ska de åtgärdas, men de är demokratiskt styrda. Det är skillnaden mellan den kommunala skolan och de fristående marknadsskolorna.

Anf. 143 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD):

Herr ålderspresident! Nyhetsrapporteringen har under ett antal år fyllts av rapporter om skolor där man bedriver undervisning där flickor skiljs från pojkar, skolor där skolledningen har kopplingar till extremistiska terrororganisationer, skolor där huvudmannen ägnar sig åt ekonomisk brottslighet, skolor med stora ordningsproblem och med hot och våld mot både lärare och elever och skolor där uppemot hälften av eleverna inte når kunskapsmålen. Det står i bjärt kontrast mot den rätt som alla barn som växer upp i Sverige har till god, evidensbaserad undervisning som följer skollagen och läroplanen och den värdegrund som beskrivs där.

Jag citerar ur läroplanen: "Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet mellan människor är de värden som skolan ska gestalta och förmedla. I överensstämmelse med den etik som förvaltats av kristen tradition och västerländsk humanism sker detta genom individens fostran till rättskänsla, generositet, tolerans och ansvarstagande. Undervisningen i skolan ska vara icke-konfessionell."

Det har varit minst sagt besynnerligt att Skolinspektionen kunnat stänga kommunalt finansierade skolor med fristående huvudmän, men inte kommunalt drivna skolor som har kunnat ha minst lika stora brister. Det rättas till med det förslag som vi debatterar i dag. Det är bra och på tiden. Det är en viktig signal att lagändringarna träder i kraft redan vid halvårsskiftet, den 1 juli 2022. Det är inte en dag för tidigt.

Skolan ska vara jämlik och likvärdig för eleverna. Oavsett huvudman ska eleverna ha lika god rätt till god, allsidig och opartisk undervisning som ger dem likvärdiga förutsättningar att uppnå skolans kunskapskrav. Förutsättningarna och kraven på dem som driver skola ska förstås också vara jämlika och likvärdiga. Jag är glad att en majoritet i riksdagen är överens om att tillkännage för regeringen att Skolinspektionen bör få ett stärkt uppdrag att göra fler inspektioner och fler oanmälda inspektioner.

I KD-M-SD-budgeten för 2022, som riksdagen antagit, ligger mer pengar till Skolinspektionen. Det är viktigt att Skolinspektionen har möjlighet att följa upp tidigare granskningar och kontrollera att skolan rättat till brister som påvisats. Men det är också viktigt att Skolinspektionen kan göra oanmälda granskningar om det finns indikationer på missförhållanden. Får skolledningen veta några veckor i förväg att en inspektion är på gång hinner man städa bort låt oss säga affischer med våldsbejakande extremistiska islamistiska budskap, lägga om undervisningen så att det förefaller som att könsseparering inte görs och så vidare.

Det är dock förvånande att regeringen inte ser behovet av att förtydliga vad som menas med "allvarliga missförhållanden". Propositionen hade behövt ge tydligare vägledning om vilken typ av brister man avser. Vi förstår att man i en lagtext inte kan ge en uttömmande lista över allt som kan betraktas som allvarliga missförhållanden. Men man borde åtminstone kunna beskriva vad det skulle kunna vara och vad det inte skulle kunna vara som kan betraktas som ett allvarligt missförhållande. Här skulle regeringen behöva återkomma till riksdagen med ett förtydligande av lagstiftningen. Annars lämnas utrymme för godtycklighet.

Med detta yrkar jag bifall till reservation nummer 6.

Anf. 144 JOAR FORSSELL (L):

Herr ålderspresident! Jag tackar de andra ledamöterna för en god debatt.

Jag yrkar bifall till vår reservation, nummer 5. Det känns alltid bra att göra det i början så att jag inte missar det.

Herr ålderspresident! Som säkert många känner till är vi liberaler väldigt oroade över de stora skillnader som finns mellan skolor i landet och mellan elevers möjlighet att få en god skolgång beroende på var någonstans de råkar växa upp. Av detta skäl har vi länge bedrivit en politik för en statlig skola, en skola där staten tar ett ansvar för att elever ska få en likvärdig skola över hela landet.

Det har vi inte i dag, och det finns inget sådant förslag på riksdagens bord och ingen majoritet för detta. Men jag vill ändå notera att det stora problemet med skillnaderna mellan olika skolor i landet inte handlar om det vi debatterar i dag, även om det kan låta så, utan det handlar om att vi har kommunaliserat skolan, något Liberalerna är mycket kritiska till.

Herr ålderspresident! Jag tycker att ett perspektiv saknas i dagens debatt, och jag börjar där. Skälet till att vi har en allmän skola och att alla barn i Sverige ska få gå i skola, vilket är en av de mest grundläggande och viktigaste delarna i vår välfärd, är att varje barn, oavsett vem man är eller var man bor, ska ha rätt till likvärdiga livschanser. Barn har alltså rätt till en skolgång och utbildning som ger dem likvärdiga chanser under resten av livet.

Det är också därför vi har skolplikt, och som alla känner till är det en statlig reglering. Det är konstigt att vi i Sverige har en statlig reglering som säger att alla barn ska gå i skolan och att vi är överens om att skolan är viktig för att ge alla barn likvärdiga livschanser men samtidigt har en politik som gör skillnad på vilken skola barnen går i genom att behandla skolor som missköter sitt uppdrag olika beroende på huvudman.

Det här är en av de saker vi försöker rätta till i dag. Det ska såklart inte spela någon roll om det är en fristående huvudman eller en kommun som driver skolorna. Skolor som inte sköter sig ska inte få fortsätta eftersom elever har rätt till en god skolgång oavsett skola.

Det här är en viktig sak för staten att ägna sig åt eftersom staten har bestämt att Sverige ska ha skolplikt.

Herr ålderspresident! Det finns en rad problem som kanske inte är skolans uppgift att lösa men där vi vet att en god skola är en del av lösningen. Det handlar om kriminalitet, ojämlikhet och kompetensbrist. Det är som sagt inte skolans främsta uppgift att lösa dessa problem, men vi vet att om skolan fungerar kommer de lite närmare en lösning. Det är också därför rikspolitiken måste ägna sig åt detta. Vi kan inte bara låta det vara upp till kommunerna.

Herr ålderspresident! Jag ägnar mig inte dagligdags åt skolpolitik utan sitter egentligen i utrikesutskottet. Någon undrar kanske vad jag i så fall gör här, men under pandemin får man ställa upp för sina kollegor.

För den som inte är nedgrävd i de skolpolitiska skyttegravarna varje dag kan det verka lite märkligt att somliga politiker älskar friskolor och vill försvara dem till varje pris medan andra verkligen är emot friskolor och vill angripa dem till varje pris och att olika partier liksom hakar upp sig på detta.

Det måste ju vara så att alla skolor som är bra måste få vara med och bidra. Alla skolor som levererar goda kunskapsresultat och bra undervisning är såklart bra för eleverna och bidrar till att skapa jämlikhet medan alla skolor som är dåliga, oavsett om de är friskolor eller kommunala, ska granskas och i värsta fall stängas.

Jag tror att de flesta väljare håller med mig om att det viktiga inte är vem som driver skolan utan att skolan funkar och levererar goda resultat.

Därför behöver vi krypa upp ur våra skyttegravar och behandla skolor mer lika.

Herr ålderspresident! Det får såklart stora konsekvenser när Skolinspektionen stänger en skola som inte levererar goda resultat och där eleverna inte får det de har rätt till. Dessa konsekvenser behöver bemötas, och det görs bland annat genom beredskapsplikten. Kommunerna har alltså en skyldighet att se till att det finns plats i andra skolor för de elever som gått i en skola som tvingats stänga.

Vår reservation handlar om att staten inte ska hindra kommuner som har en väl fungerande fristående skola, och där Skolinspektionen stängt

den kommunala skolan, att tillsammans med den fristående aktören lösa det problem som uppstått. Beredskapsplikten ska innebära att man kan samarbeta även med privata aktörer. Det är nog inte så kontroversiellt egentligen för de flesta om de kliver upp ur sina skyttegravar.

Alltså: Skolor som är bra ska få fortsätta att bedriva en bra verksamhet, och kommuner som har bra fristående skolor men har problem med en kommunal skola ska kunna samarbeta med fristående aktörer. Vi ska helt enkelt behandla skolor mer likvärdigt utifrån perspektivet att elever ska ha rätt till en god skolgång och därmed få jämlika livschanser, inte behandla skolor olika utifrån vem som bedriver verksamheten.

Herr ålderspresident! Jag yrkar som sagt bifall till reservation 5.

Anf. 145 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Herr ålderspresident! Det är intressant att lyssna på Liberalernas företrädare Joar Forssell. På honom låter det som att vi redan har likvärdiga förutsättningar för skolor och ett system där vi kan behandla alla skolor lika, och därför kommer allt att lösas sig.

Men faktum är att Liberalerna har varit med och byggt upp ett marknadssystem med en logik som inte utgår från elevernas behov och där det automatiskt uppstår skillnader mellan skolorna just på grund av detta system. Detta försvarar Liberalerna i kommun efter kommun och på riksnivå.

Liberalerna har också röstat emot offentlighetsprincipen, men här står Joar Forssell och säger att det ska vara likvärdigt mellan alla skolor. Men medan vi har insyn i de kommunala skolorna har vi det inte i marknads-skolorna.

Liberalerna har röstat nej till i princip vartenda lagförslag som skulle göra det mer likvärdigt mellan seriösa enskilda aktörer och kommunala skolor.

När Liberalerna pratar om att förstatliga skolan menar de inte det, för Liberalerna vill fortfarande ha kvar aktörer som till exempel mäter kjollängden på elever, som på Internationella Engelska Skolan. Liberalerna vill också ha kvar skolor som slussar ut mångmiljonbelopp från svensk skola till andra länder.

Jag undrar helt enkelt: Hur går det som Joar Forssell säger från talarstolen ihop med den politik som Liberalerna faktiskt har fört och fortfarande för?

Anf. 146 JOAR FORSSELL (L) replik:

Herr ålderspresident! Tack, ledamoten Riazat, för de viktiga frågorna! Det vill jag verkligen säga.

Jag kan börja med att konstatera att jag tycker att barn och vuxna ska få klä sig hur de vill. Detta tycker jag är en rimlig hållning, oavsett vilken skola vi pratar om. Om jag var talman eller ålderspresident hade jag faktiskt ändrat klädkoden även i kammaren. Jag tycker att vi kan få klä oss lite hur vi vill också här. Jag tycker inte att detta är något som politiker ska bestämma i något sammanhang.

Herr ålderspresident! Jag noterar att Vänsterpartiet gör två stycken fel, som de ofta gör.

Det första är att de blandar ihop likvärdigt med lika, men det är faktiskt inte samma sak. Likvärdigt innebär att man utifrån de förutsättningar som finns – det handlar om möjligheter, behov, allt som finns runt en skola,

vilka elever man har och vilka förutsättningar som finns i kommunen för att finansiera verksamheten, så länge vi inte har förstatligat skolan – ska kunna erbjuda en likvärdig skolgång så att elever, oavsett var i Sverige de finns och vilka de är, kan få en god skola och likvärdiga och sjysta livschanser. Det är klart att en skola som har ett tuffare elevunderlag måste kunna få mer resurser. Det är kanske inte lika, men det är likvärdigt. Det är ett problem att Vänsterpartiet inte kan skilja på detta.

Det andra som Vänsterpartiet gör, som vanligt, är att de inte tycker att elever ska få välja skola. Det är inte eleverna som är i fokus, utan de tycker att det är politiker som ska välja skola åt eleverna. Jag tror inte att det är en bra politik. Jag tror att elever och föräldrar måste få välja skola och att det är bra att det finns en mångfald. Men jag tycker att dåliga skolor ska sluta bedriva verksamhet.

Anf. 147 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Herr ålderspresident! Vi kan konstatera att så fort det börjar pratas om bra och dåliga skolor har vi nått till en punkt där vi ser att systemet är fel. Vi ska inte ha bra eller dåliga skolor i detta land.

Ledamoten Joar Forssell pratar om att behoven och förutsättningarna ska styra. Samtidigt är Liberalerna med och styr i hälften av Sveriges kommuner, och i majoriteten av dessa skär man ned på skolan, oavsett vilka behov och förutsättningar som finns.

Jag står här framför en ledamot från ett parti som inte ser att de kommunala skolorna har de största behoven i dag på grund av det elevunderlag som finns och att de därför bör få större kompensation än marknadsdrivna skolor. Jag har just nu en ledamot framför mig som inte ser att marknadsystemet har försämrat hela det svenska skolväsendet, inte bara för de fristående aktörerna utan även för de offentligt ägda skolorna.

Liberalernas svar på dessa frågor har genom åren varit att förhindra alla lagförslag som på något sätt skulle utjämna skillnaderna eller på något sätt stoppa de oseriösa fristående aktörerna. Liberalernas politik har i stället varit att komma med andra förslag som handlar om mobilförbud eller om meningslösa frågor som ingen på någon skola har efterfrågat. Varför gör man detta? Jo, för att föra bort fokus från det faktum att det system som Liberalerna har varit med och bidragit till och fortfarande vidhåller har bidragit till segregation, till att elever inte går ut skolan med fullständiga betyg och till att elevers rätt till kunskap och bildning, eller kunders behov av kunskap och bildning, som Liberalerna kallar det, inte prioriteras.

Anf. 148 JOAR FORSSELL (L) replik:

Herr ålderspresident! Jag vill börja med att konstatera att Daniel Riazat är vänsterpartist. Jag tror att man läser Aftonbladet då. Jag vet inte, men jag tror det. Då känner ledamoten säkert till att jag faktiskt har pluggat lite på lärarprogrammet. Mitt perspektiv på mobilförbud är att det är klart att det måste vara upp till läraren att bestämma vad som ska försiggå i klassrummet. Det finns digitala verktyg som är jättebra, men det finns också stora problem med mobiltelefoner som stör runt om i Sveriges klassrum.

En annan märklighet från Vänsterpartiet är att man verkar tro att det går att komma upp i talarstolen här utan att veta vem man debatterar emot och ändå bara köra med sin vanliga aggressiva vänsterretorik. Men det

funkar inte, herr ålderspresident, för jag vet hur verkligheten ser ut. Jag har bott i Tensta i många år, och jag har suttit i Rinkeby-Kistas stadsdelsnämnd i opposition mot bland annat Vänsterpartiet.

I Stockholm har vi, när vi har styrt skolan, ökat den socioekonomiska omfördelningen till skolor i utsatta områden där man behöver mer stöd. Jag har sett med egna ögon hur vi i Liberalerna, när vi har styrt skolan, har sett till att den socioekonomiska omfördelningen ökar. Det är också av detta skäl, herr ålderspresident, som vi vill att finansieringen av skolan ska vara statlig, för det skiljer sig mellan olika kommuner i landet när det gäller vilken möjlighet man har att göra detta.

I Stockholm har vi haft goda möjligheter. Jag har sett det, och jag är väldigt glad för att vi har kunnat göra en sådan socioekonomisk omfördelning i Stockholm när Liberalerna har styrt. Men man kan inte göra det i hela landet därför att man inte har resurser. Det är därför det är så viktigt att vi förstatligar skolan genom att se till att finansieringen av skolan blir mer jämlik över hela landet och kommer från staten.

Anf. 149 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Herr ålderspresident! Dagens lagförslag borde förstås inte behövas. Ingen skola i vårt land ska vara så dålig att den måste stängas av staten. Ingen rektor ska ha så lite resurser att leva upp till lagens krav att man inte klarar av att ge alla barn en bra utbildning. Och ingen som driver skola ska göra det i syfte att tjäna pengar som skulle gå till barnen. Nej, nu sätter vi plåster på ett trasigt skolsystem.

I Sverige i dag är det tyvärr så att rektorerna inte får resurser utifrån elevernas behov utan utifrån hur rika människor det bor i kommunen. I rika kommuner, som här i Stockholm, har man råd att satsa mer på skolan än i kommuner där de som bor där inte tjänar lika mycket pengar, till exempel för att det är många pensionärer, till exempel för att man har hög arbetslöshet eller till exempel för att man är en kommun som har tagit emot en stor andel nyanlända jämfört med andra kommuner.

Herr ålderspresident! Så här ska det inte vara. Staten måste se till att alla barn i hela Sverige får sin rätt till en likvärdig skola tillgodosedd, och därför tycker vi i Miljöpartiet att staten måste ta ett större ansvar för skolans likvärdiga finansiering. Det likvärdighetsbidrag som vi i Miljöpartiet införde är ett viktigt första steg, men vi måste gå längre.

Herr ålderspresident! ”Hur gör ni med dåliga skolor?” ”Vad menar du?” ”Jo, om en skola är dålig, hur gör ni i Finland då?” När vi i utbildningsutskottet var på studiebesök till vårt östra grannland Finland ställdes denna fråga flera gånger innan mannen från den finländska skolmyndigheten ens förstod vad ledamoten från Sverige pratade om. ”Vad menar ni med dåliga skolor? Om en skola i Finland har problem då samarbetar vi för att lösa problemen.”

Denna man såg väldigt förstummad ut. Och denna fråga och hans svar har jag burit med mig sedan dess. Så där ska vi ha det i Sverige också, så att ingen fattar frågan: Hur gör ni med dåliga skolor?

Herr talman! Vad krävs då för att komma dit, till ett system där staten och kommunerna samarbetar för att lösa de problem som en skola har?

Vi i Miljöpartiet är övertygade om att om vi ska ha ett tillitsfullt samarbete mellan alla som driver skola och statens myndigheter måste vi i grunden lita på att alla som driver skolor gör det för barnens bästa och för

Prot. 2021/22:59
26 januari

*Utökade möjligheter
att stänga skolor med
allvarliga brister*

att alla barn ska nå sin fulla potential. Då kan vi inte tillåta att några driver skolor i syfte att plocka ut pengar i vinst och lägga den i sin egen ficka. Det går inte att lita på någon som enligt aktiebolagslagen till och med är skyldig att sätta ägarnas vinstintresse i första rummet. I ett sådant system måste vi ha kontroll, inspektioner, formella beslut och ytterst möjligheten att faktiskt stänga ned en verksamhet. I ett sådant system behöver vi dessa plåster.

Vi i Miljöpartiet har en vision om en skola som kan styras med tillit till de proffs som faktiskt har många års utbildning för att bli rektorer och lärare. Vi behöver avskaffa marknadssystemet i skolan. Bort med dem som inte vill vara i skolan och driva skolor om de inte får tjäna pengar på de skattemedel som vi har avsatt till barnen!

Jag hoppas att vi snart får på plats en mekanism som tar oss ett steg närmare denna tillitsbaserade styrning inom ramen för detta trasiga system. Det är det som vi kallar för kvalitetsdialoger – att se till att Skolverket möter alla som driver skola för att prata om de problem som varje skola har och hitta lösningar. Jag tror att det är en otroligt viktig reform som jag hoppas att även den nya skolministern kommer att fortsätta att driva igenom.

Herr talman! I dag ändrar vi skollagen för att ge Skolinspektionen möjlighet att stänga de skolor som har så allvarliga brister, trots tillsägelser, att de inte kan få fortsätta. Vi sätter ett plåster på skrubbsåren. Men patienten – svensk skola – blöder inombords. Ska vi åstadkomma en verklig förändring måste vi laga systemet och avskaffa marknadsskolan.

(Applåder)

Anf. 150 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Herr talman! Miljöpartiet ingick i regeringen fram till för några månader sedan men är inte med i den konstellationen längre. Jag kommer därför inte att ställa krav på ledamoten här att ta ansvar för de propositioner som regeringen lägger fram.

Men eftersom Miljöpartiet kommer att rösta för att man ska kunna stänga kommunala skolor på samma sätt som fristående skolor tycker jag ändå att det är viktigt att förtydliga en sak.

Precis som jag anförde från talarstolen tidigare var detta en del av januariavtalet. Det var Liberalerna, Centerpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet som på den tiden absolut ville ha denna lagstiftning på plats, att kommuner, trots att de har ett annat ansvar för den svenska skolan och för svenska skolelever, skulle behandlas på exakt samma sätt som de fristående aktörerna.

Här är det någonting som krockar med den retorik som Annika Hirvonen anförde från talarstolen tidigare. Miljöpartiet säger sig stå upp mot marknadsskolan, och Miljöpartiet säger sig stå upp mot marknadslogiken. Men trots att Miljöpartiet inte längre sitter i regeringen fortsätter man att stötta ett förslag som kommer från den borgerliga sidan och som helt enkelt handlar om att, i stället för att ta tag i marknadsskolan, föra över fokus till den kommunala skolan och att det är där som problemen finns.

Lagrådet och flera andra remissinstanser har sagt att det inte finns ett enda konkret fall där man har behövt använda sig av en skärpt lagstiftning.

Jag undrar därför: Hur tänker Miljöpartiet, och hur går Annika Hirvonnens retorik ihop med den faktiska politik som Miljöpartiet för i dag?

Prot. 2021/22:59
26 januari

*Utökade möjligheter
att stänga skolor med
allvarliga brister*

Anf. 151 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Herr talman! Hade vi haft möjlighet att få igenom förslaget om att avskaffa marknadsskolan och säkerställa att alla kommuner, oavsett hur många rika människor som bor där, kan ge barnen en bra skola skulle detta förslag inte behövas.

Det finns en viktig skillnad i detta förslag jämfört med det förslag som Daniel Riazat kritiserade – han läste också upp flera remissinstansers kritik mot det – och det är att man ger skolmyndigheten möjlighet att bedöma vilken åtgärd som är lämplig i det enskilda fallet. Det är en helt central skillnad mot det otroligt kritiserade förslag som var en kompromiss från januariavtalet och som skickades ut på remiss. Detta förslag hindrar inte på något sätt att vi åstadkommer det som både Miljöpartiet och Vänsterpartiet vill, nämligen att avskaffa marknadsskolan. Detta ger skolmyndigheterna fler verktyg i deras tillsyn av det system som tyvärr leder till att vi har dåliga skolor i dag.

Jag hinner inte gå in på hela denna del i replikskiftet. Men tyvärr är det också så att kommunala skolor drabbas väldigt hårt på grund av marknadslogiken och blir underfinansierade, dels för att vi har en stor skolsegregation som koncentrerar barn som behöver mycket stöd till vissa kommunala skolor, dels för att vi har en olikvärdig finansiering. Dessa två faktorer leder till att vi har stora problem också i många kommunala skolor. Ytterst är lösningen en fixad finansiering.

Anf. 152 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Herr talman! Jag tackar Annika Hirvonen för svaret. Jag måste ändå få fortsätta att vara skeptisk eftersom Miljöpartiet ofta tillsammans med borgerligheten gör precis det motsatta i många kommuner. Man underlättar för marknadsskolor att etablera sig. I Stockholm har vi exemplet där Miljöpartiet nu är med och banar väg för att fristående skolor – rättare sagt jättar inom marknadsskolevärlden – ska få ta över kommunala skolbyggnader, idrottslokaler och liknande. Ni är med och säljer ut dessa lokaler. Det är ingenting som någon kan tvinga ett parti att göra, utan det är ett aktivt val som Miljöpartiet gör i många kommuner där ni är med och styr, främst med borgerligheten.

När det kommer till frågan om marknadsskolan och hanteringen här i riksdagen vet jag att Miljöpartiet numera har närmat sig Vänsterpartiets synpunkter som handlar om att vi måste ha en skola som är till för alla barn – en jämlik och likvärdig skola. Det är i alla fall det som Miljöpartiet säger. Men samtidigt står vi här i dag, några månader efter att Miljöpartiet har lämnat regeringen. Ett av förslagen som de borgerliga partierna bakom januariavtalet lade fram kommer Miljöpartiet att rösta för, och man argumenterar till och med för att det var ett slags kompromiss. Det är här det haltar lite grann i argumentationen, för Miljöpartiet behöver inte längre stå upp för en borgerlig politik när det kommer till skolområdet. Man kan faktiskt ha och framföra en egen politik.

Från Vänsterpartiets sida är vi väldigt tydliga: Det är så pass många remissinstanser, inklusive Lagrådet, som har sagt att det här inte är en nödvändig lösning, och det gör att vi helt enkelt inte kan ställa oss bakom

detta. Vi vet inte riktigt vad Miljöpartiet har för kritik gentemot alla dessa remissinstanser.

Anf. 153 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Herr talman! Jag tror att Daniel Riazat kanske har missat att lagförslaget inte är detsamma som det lagförslag som remissinstanserna lämnade synpunkter på. Det har ändrats. Hade det inte ändrats hade vi inte varit nöjda.

Det här förslaget hindrar dock inte på något sätt att vi fortsätter arbeta för att avskaffa marknadslogiken i skolan. Att vi över huvud taget diskuterar marknadslogiken beror på att den är en av orsakerna till problemen. Det här förslaget löser inte heller de problemen, utan det här är ett förslag som handlar om vilka verktyg statens skolmyndigheter har för att hantera dåliga skolor.

Vi i Miljöpartiet är solklara med att vi vill avskaffa marknadslogiken. Vi vill också se till att staten tar ett större ansvar för skolans finansiering så att den kan bli likvärdig. Det är de två mest centrala systemreformerna som behövs.

Sedan behöver vi också se till att kommuner inte hamnar i en osann logik där de inte har råd att själva bygga skolor. Trots att det i verkligheten alltid är billigast när kommunerna lånar pengarna är det på grund av bokföringsregler många kommuner som inte har råd. I stället hittar de lösningar som gör att privata aktörer investerar i skolor, till en högre kostnad. Det är en sjuk logik, och den behöver vi på nationell nivå ta ansvar för att ändra.

Anf. 154 RICHARD JOMSHOF (SD):

Herr talman! Detta inlägg är tillägnat Daniel Riazat.

Det finns många exempel på när Sverigedemokraterna och undertecknad har kritiserat även kristna friskolor, i denna talarstol och i motioner. Det är bara att gå tillbaka och läsa. Ett tips är alltså att uppdatera sina bristfälliga kunskaper på området. Problemen är dock störst i de muslimska friskolorna; det visar samtliga undersökningar som har gjorts. Det är islamism, segregation och splittring samt omfattande förtryck av små flickor. De problemen ser vi inte på de kristna friskolorna – i alla fall inte i den utsträckningen, kan jag gissa mig till.

Jag vill faktiskt också slå ett slag för friskolorna. De är en räddning för många barn, och även för föräldrar, när de kommunala skolorna misslyckas. Det gäller barn som faller mellan stolarna: barn som mobbas, barn som far illa och även barn med särskilda behov. I min hemkommun har de kommunala skolorna till exempel misslyckats med att ta hand om barn med särskilda behov, och då flyr man till de friskolor som finns i kommunen och som lyckas med detta. Det finns alltså väldigt bra friskolor som gör ett mycket bra jobb.

Det fanns segregation även på min tid. Man bodde till exempel i förorten eller i ett villaområde, och den skolan var också segregerad. Men sedan hände det något: Det kom en massinvandring, och vi fick det mångkulturella samhället – allt det som Vänsterpartiet och Daniel Riazat står bakom. Det har förvärrat segregationen och skapat problem som tidigare inte fanns.

Den svenska skolan är ingenting annat än en spegelbild av det omgivande samhället. Det är väl klart att vi ser omfattande problem med våld och splittring och en lång rad andra problem i skolan när det är så det ser ut i samhället. Det är där huvudproblemet ligger. Det är det som är förklaringen till de omfattande problem med segregation vi ser i dag. Friskolor skulle möjligtvis kunna bidra till segregation på marginalen, men inte mer än så.

(Applåder)

I detta anförande instämde Patrick Reslow (SD).

Anf. 155 LINUS SKÖLD (S) replik:

Herr talman! Jag tänkte ge Richard Jomshof tillfälle att utveckla resonemanget om friskolorna och marginalen.

Här i kammaren i dag är vi ett antal talare som har varit ganska tydliga med vad konsekvenserna blir av det system vi har, nämligen en uppdelning av barn. Det finns incitament i det här systemet för att dela upp och segregera barn baserat på vilka omständigheter de kommer ifrån och vilka förutsättningar de har att klara skolan bra. Det leder till att vi får en uppdelning, och har vi de incitamenten kvar kommer uppdelningen att förstärkas. Då kommer segregationen att förstärkas.

Detta är inget som Richard Jomshof kan stå i talarstolen och kalla ”på marginalen”. Till skillnad från Richard Jomshofs åsikt är det belagt i forskning och vetenskap att det valfrihetssystem vi för tillfället har, och det sätt som urvalssystemet är ordnat på, faktiskt förstärker segregationen. Det finns snillrika metoder för den som vill sortera ut barn som har lätt för sig i skolan att göra det; det handlar om etableringsrätten, om urvalsgrunderna och framför allt om finansieringsprinciperna.

I mitt anförande sa jag att vi vill styra skolan med kontroll. Detta handlar ändå om tillsynsmyndigheten och vilka muskler den ska ha. Vi vill styra med kontroll, och därför måste politiken återta kontrollen över skolan från marknaden. Håller inte Richard Jomshof med mig om det? Vill han hellre styra med misstro och kontroll? Vill han att eleverna ska vara kunder och lärarna tjänsteleverantörer?

Anf. 156 RICHARD JOMSHOF (SD) replik:

Herr talman! Att det finns problem i dagens skola tror jag nog att vi är överens om, och det visar också dagens debatt.

Att det finns problem även med friskolesystemet tror jag också att vi kan vara överens om, och det är någonting jag har lyft fram här. Även precis i början – jag kom in i riksdagen 2010 – lyfte jag fram detta i ett par olika debatter och motioner. Vi lade fram förslag på olika sorters regleringar, och det är någonting vi mycket väl kan tänka oss. Det är klart att vi någonstans måste hitta de fel och brister som trots allt finns i systemet i dag. Men när Socialdemokraterna, och även Miljöpartiet och Vänsterpartiet, debatterar får man bilden att det är friskolorna som är problemet – hela friskolesystemet. Jag menar i stället att de är en räddning för många och att de flesta friskolor är väldigt bra.

Tittar vi på samhället i stort i dag – det spelar egentligen ingen roll vilken kommun vi tittar på – ser vi ett samhälle som är svårt segregerat och splittrat. Friskolorna bidrar i stor utsträckning till att exempelvis en

förälder till en elev som bor i en förort kan söka sig bort från det området och den skolan till en annan skola där det kanske går, vad vet jag – fler svenskar. Då får eleven möjlighet att lära sig språket, och då blir den här sortens system en utväg. Man kan söka sig någon annanstans, till någonting bättre.

Jag ser inte att det skulle vara något problem med detta. Jag förstår inte hur det kan vara problematiskt. Grundproblematiken är fortfarande att samhället ser ut som det gör. Många skolor av den här sorten misslyckas, och därför vill föräldrar och elever söka sig någon helt annanstans.

När det sedan gäller att det kan finnas andra problem i själva skolsystemet har jag inga problem att sätta mig ned och resonera kring det och hur vi kan göra det ännu bättre. Debatten i dag visar ju ändå någonstans att det finns mycket som är bra; det sägs till och med i den proposition som ligger på bordet. Vi vill dock se mer. Detta är alltså en jätte viktig diskussion, men skuldbelägg inte friskolor rakt av! Det är ohederligt.

Anf. 157 LINUS SKÖLD (S) replik:

Herr talman! Jag ska säga något som jag har sagt ganska många gånger i den här kammaren vid det här laget. Jag kommer att säga det en gång till eftersom Richard Jomshof eventuellt inte har hört mig säga det.

Vi är inte emot friskolor. Socialdemokraterna är inte emot friskolor, och Socialdemokraterna är inte heller emot valfrihet.

(RICHARD JOMSHOF (SD): Bra!)

Vi är emot det skolmarknadssystem som leder till segregation och som fördjupar uppdelningen i samhället – som fördjupar samhällsklyftorna. Det skolsystemet vill vi förändra.

Vi är emot vinstintresset. Det var för övrigt Sverigedemokraterna också när Richard Jomshof kom in i riksdagen. Det är därför han kan stå här och säga att han har agerat när det gäller det. Då var Sverigedemokraterna emot vinstintresset i välfärden. Då tänkte Sverigedemokraterna på det sättet. Det gör de inte längre. Det må vara en anpassning till samarbetspartier som man har lagt sig till med eller en eftergift för uppvaktning från näringslivet. Vad vet jag? Sverigedemokraterna har ändrat sig och är numera vinstintressets förespråkare. De rycker ut till riskkapitalisternas försvar i detta.

Vi är emot systemet som det är utformat nu, för att det leder fel. Det fördjupar klyftor, det fördjupar segregation och det delar upp samhället. Möjligen går det i linje med Sverigedemokraternas idé om skolpolitik; det skulle kunna vara en delförklaring. Att dela upp elever är ju den bärande idén i Sverigedemokraternas egen skolpolitik med jourkolor, plikt skolor och förberedelseskolor. Om man är busig, inte kan sköta sig eller inte kan svenska ska man gå i en annan skola någon annanstans. Det är Sverigedemokraternas politik, uppdelningspolitik. Kanske är det vad det handlar om. (Applåder)

Anf. 158 RICHARD JOMSHOF (SD) replik:

Herr talman! Det här var ett viktigt replikskifte. Jag har inte varit med i debatter med Linus Sköld, eftersom jag inte har suttit i utbildningsutskottet på många år. Men det var tur att vi fick ha det här replikskiftet. Nu

kunde Socialdemokraterna, för första gången i dag tror jag, tala om att friskolor också kan vara något bra. Det har ni inte sagt hittills i debatten. Det var samma sak i går. Det var bara problem, ingenting annat. Det är så det låter. Ni sänder väldigt tydliga signaler som är direkt felaktiga.

Samhället är splittrat. Samhället är segregerat. Socialdemokraterna är skuld till att det ser ut på det sättet.

Friskolorna fungerar som en räddningsplanka för väldigt många barn och föräldrar när den kommunala skolan tyvärr har misslyckats. Så enkelt är det.

När det gäller vinstfrågan är det helt rätt. Men vi har också tittat på om vinstuttagen är så stora som man ibland kan tro när man lyssnar på partierna på vänsterkanten. Det är de inte. Så stort problem är det inte. Det är inget jätteproblem.

Vi borde se på det tvärtom. Levererar skolan? Kan skolan leverera bra kvalitet? Ofta gör man faktiskt det. Precis som jag sa tidigare tar de ofta hand om barn som far illa i den kommunala skolan. Då tycker jag inte att det är ett problem att de tar ut en liten vinst. Det handlar inte om att de dammsuger skolsystemet på miljarder. Det intrycket får man när man lyssnar på partierna till vänster. Det är inte sant. Det handlar om ett litet vinstuttag. Men visst kan vi tänka oss att diskutera det också – absolut. Det är klart att vi kan samtala om det. Men det är inget huvudproblem.

Om ni skulle ta bort möjligheten att ta ut vinst, till och med förbjuda friskolorna – vad vet jag, det finns de som vill göra det – skulle det knappast göra saken bättre, utan tvärtom. Att det ser ut som det gör beror på att samhället ser ut som det gör, och det är ert fel, inte vårt.

(Applåder)

Anf. 159 DANIEL RIAZAT (V):

Herr talman! ”Skolsystemets resurser ska användas till att höja kvaliteten i skolorna och inte delas ut som vinst. Svensk skola är på väg att förvandlas till en miljardindustri där företag satsar pengar och tar hem vinster som i vilket annat företag som helst, bland annat genom lägre lärartäthet och högre andel obehöriga lärare. Dessa vinster flyttas alltsomoftast också utomlands. Vi anser dock inte att skolan kan betraktas som vilket annat företag som helst.” Det här är Richard Jomshofs ord från 2013. Det är något som har förändrats efter ett par middagar med Svenskt Näringsliv.

Jag vill betona att när vi pratar om marknadsskolan är det ett faktum att Sverigedemokraterna inte har något intresse av att prata om hur det ser ut i dag, på grund av att de har gjort en U-sväng. Sverigedemokraterna har gjort en U-sväng. Sverigedemokraterna är anledningen till att pengar kan skickas till religiösa fundamentalister i andra länder. Och Sverigedemokraterna är anledningen till att skolor i dag kan mäta flickors kjollängd på utan att de stängs ned. Det är Richard Jomshof och Sverigedemokraterna skyldiga till.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 9.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.25 på förslag av talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 9 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

KU4 En konsultationsordning i frågor som rör det samiska folket

Punkt 1 (En konsultationsordning i frågor som rör det samiska folket)

1. utskottet
2. res. 1 (M, SD, KD)

Votering:

139 för utskottet

109 för res. 1

101 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 72 S, 22 C, 19 V, 14 L, 11 MP, 1 -

För res. 1: 51 M, 42 SD, 16 KD

Frånvarande: 28 S, 19 M, 20 SD, 9 C, 8 V, 6 KD, 6 L, 5 MP

Punkt 2 (Kommuner och regioner)

1. utskottet
2. res. 2 (C)

Votering:

153 för utskottet

22 för res. 2

73 avstod

101 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 72 S, 5 M, 44 SD, 7 KD, 14 L, 11 MP

För res. 2: 22 C

Avstod: 45 M, 18 V, 9 KD, 1 -

Frånvarande: 28 S, 20 M, 18 SD, 9 C, 9 V, 6 KD, 6 L, 5 MP

Josefin Malmqvist och Hans Wallmark (båda M) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Gudrun Nordborg (V) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats som frånvarande.

Punkt 4 (Rätten till fritt och informerat förhandssamtycke)

1. utskottet
2. res. 5 (V)

Votering:

172 för utskottet

18 för res. 5

59 avstod

100 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 72 S, 3 M, 44 SD, 22 C, 1 V, 4 KD, 14 L, 11 MP, 1 -

För res. 5: 18 V

Avstod: 47 M, 12 KD

Frånvarande: 28 S, 20 M, 18 SD, 9 C, 8 V, 6 KD, 6 L, 5 MP

Hans Wallmark (M) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Gudrun Nordborg (V) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU7 Riksrevisionens rapport om myndigheters service till enskilda som inte kan eller vill vara digitala

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU9 Rätt till ledighet för politiska uppdrag på lokal och regional nivå i ett annat land

1. utskottet

2. res. (SD)

Votering:

206 för utskottet

44 för res.

99 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 72 S, 51 M, 22 C, 19 V, 16 KD, 14 L, 11 MP, 1 -

För res.: 44 SD

Frånvarande: 28 S, 19 M, 18 SD, 9 C, 8 V, 6 KD, 6 L, 5 MP

KU33 Tryck- och yttrandefrihet, massmediefrågor

Punkt 1 (Stärkt skydd för journalister och medieredaktioner)

1. utskottet

2. res. 1 (M)

Votering:

177 för utskottet

51 för res. 1

22 avstod

99 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2021/22:59
26 januari

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 72 S, 44 SD, 19 V, 16 KD, 14 L, 11 MP, 1 -

För res. 1: 51 M

Avstod: 22 C

Frånvarande: 28 S, 19 M, 18 SD, 9 C, 8 V, 6 KD, 6 L, 5 MP

Punkt 2 (Stöd för medieföretags investeringar i säkerhetsåtgärder)

1. utskottet

2. res. 3 (C)

Votering:

228 för utskottet

22 för res. 3

99 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 72 S, 51 M, 44 SD, 19 V, 16 KD, 14 L, 11 MP, 1 -

För res. 3: 22 C

Frånvarande: 28 S, 19 M, 18 SD, 9 C, 8 V, 6 KD, 6 L, 5 MP

Punkt 5 (Översyn av möjligheten till ansvarsfrihet för uppgifter i grundlagsskyddade databaser)

1. utskottet

2. res. 5 (V)

Votering:

230 för utskottet

20 för res. 5

99 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 72 S, 51 M, 44 SD, 22 C, 16 KD, 14 L, 11 MP

För res. 5: 19 V, 1 -

Frånvarande: 28 S, 19 M, 18 SD, 9 C, 8 V, 6 KD, 6 L, 5 MP

Punkt 8 (Yttrandefrihet på internet och reglering av techjättarna)

1. utskottet

2. res. 7 (SD)

3. res. 8 (MP)

Förberedande votering:

45 för res. 7

11 för res. 8

193 avstod

100 frånvarande

Kammaren biträdde res. 7.

Niels Paarup-Petersen (C) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

196 för utskottet

44 för res. 7

10 avstod

99 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 72 S, 51 M, 22 C, 19 V, 16 KD, 14 L, 1 MP, 1 -

För res. 7: 44 SD

Avstod: 10 MP

Frånvarande: 28 S, 19 M, 18 SD, 9 C, 8 V, 6 KD, 6 L, 5 MP

Punkt 13 (Granskningsnämnden för radio och tv)

1. utskottet

2. res. 14 (L)

Votering:

136 för utskottet

14 för res. 14

100 avstod

99 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 71 S, 18 C, 19 V, 16 KD, 11 MP, 1 -

För res. 14: 14 L

Avstod: 1 S, 51 M, 44 SD, 4 C

Frånvarande: 28 S, 19 M, 18 SD, 9 C, 8 V, 6 KD, 6 L, 5 MP

Catarina Deremar, Aphram Melki, Sofia Nilsson och Anne-Li Sjölund (alla C) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU10 Utökade möjligheter att stänga skolor med allvarliga brister

Punkt 2 (Möjligheten att stänga skolor med offentlig huvudman)

1. utskottet

2. res. 1 (V)

Votering:

230 för utskottet

20 för res. 1

99 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 72 S, 51 M, 44 SD, 22 C, 16 KD, 14 L, 11 MP

För res. 4: 19 V, 1 -

Frånvarande: 28 S, 19 M, 18 SD, 9 C, 8 V, 6 KD, 6 L, 5 MP

Punkt 4 (Förbud att driva verksamhet ska gälla den enskilde)

1. utskottet

2. res. 3 (M, SD)

Votering:

156 för utskottet

94 för res. 3

99 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2021/22:59
26 januari

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 72 S, 1 M, 22 C, 19 V, 16 KD, 14 L, 11 MP, 1 -
För res. 4: 50 M, 44 SD
Frånvarande: 28 S, 19 M, 18 SD, 9 C, 8 V, 6 KD, 6 L, 5 MP

Punkt 5 (Möjligheten att inhibera Skolinspektionens beslut)

1. utskottet
2. res. 4 (S, C, V, MP)

Votering:

125 för utskottet

125 för res. 4

99 frånvarande

Talmanen konstaterade att rösterna var lika delade och förklarade ärendet bordlagt enligt 11 kap. 12 § riksdagsordningen.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 51 M, 44 SD, 16 KD, 14 L

För res. 4: 72 S, 22 C, 19 V, 11 MP, 1 -

Frånvarande: 28 S, 19 M, 18 SD, 9 C, 8 V, 6 KD, 6 L, 5 MP

§ 10 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Proposition

2021/22:95 Ett bättre underlag för åtgärder på bostadsmarknaden

EU-dokument

COM(2021) 726 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2014/65/EU om marknader för finansiella instrument

COM(2021) 727 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 600/2014 vad gäller att öka transparensen för marknadsdata, undanröja hinder för framkomsten av konsoliderad handelsinformation, optimera handelsskyldigheterna och förbjuda mottagande av betalningar för vidarebefordran av kundorder

COM(2021) 732 Förslag till rådets direktiv om fastställande av närmare bestämmelser för rösträtt och valbarhet vid val till Europaparlamentet för unionsmedborgare som är bosatta i en medlemsstat där de inte är medborgare (omarbetning)

COM(2021) 733 Förslag till rådets direktiv om närmare bestämmelser för rösträtt och valbarhet vid kommunala val för unionsmedborgare som är bosatta i en medlemsstat där de inte är medborgare (omarbetning)

COM(2021) 734 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om stadgar för och finansiering av europeiska politiska partier och europeiska politiska stiftelser (omarbetning)

COM(2021) 767 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av rådets beslut 2005/671/RIF för att anpassa det till unionens regler om skydd av personuppgifter

COM(2021) 813 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2010/40/EU om ett ramverk för införande av intelligenta transportsystem på vägtransportområdet och för gränssnitt mot andra transportslag

COM(2021) 832 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) 2020/1429 vad gäller varaktighet för referensperioden för tillämpningen av tillfälliga åtgärder avseende uttag av avgifter för utnyttjande av järnvägsinfrastruktur

COM(2021) 997 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiven 2001/83/EG och 2001/20/EG vad gäller undantag från vissa skyldigheter avseende vissa humanläkemedel som tillhandahålls i Förenade kungariket med avseende på Nordirland samt i Cypern, Irland och Malta

COM(2021) 998 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 536/2014 vad gäller undantag från vissa skyldigheter avseende prövningsläkemedel som tillhandahålls i Förenade kungariket med avseende på Nordirland samt i Cypern, Irland och Malta

COM(2022) 4 Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om makroekonomiskt stöd till Republiken Moldavien

Prot. 2021/22:59
26 januari

§ 11 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 25 januari

2021/22:298 Utredning av störningar i väginfrastrukturen

av *Thomas Morell* (SD)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:299 Framtidens infrastruktur

av *Maria Stockhaus* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:300 Reformeringen av Arbetsförmedlingen

av *Ali Esbati* (V)

till arbetsmarknads- och jämställdhetsminister Eva Nordmark (S)

2021/22:301 Uteblivna utvisningar

av *Tobias Andersson* (SD)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2021/22:302 Samordningen av vindkraftsutbyggnad i Sverige

av *Ola Johansson* (C)

till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)

§ 12 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 25 januari

2021/22:886 Kvinnligt företagande

av *Lars Hjälmered* (M)

till näringsminister Karl-Petter Thorwaldsson (S)

- 2021/22:887 Åtgärder mot överskuldssättning**
av *Angelica Lundberg* (SD)
till statsrådet Max Elger (S)
- 2021/22:888 Handläggningstiderna vid barnpornografibrott**
av *Caroline Nordengrip* (SD)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)
- 2021/22:889 Behovet av att återinföra den tillfälliga stämmolagen**
av *Clara Aranda* (SD)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)
- 2021/22:890 Skyddsrummens status**
av *Allan Widman* (L)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)
- 2021/22:891 Handläggningstiderna för säkerhetsprövning av flygplatspersonal**
av *Maria Stockhaus* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)
- 2021/22:892 Behandlingen av människorättsaktivister och fängslade kvinnliga frihetskämpar i Iran**
av *Amineh Kakabaveh* (-)
till utrikesminister Ann Linde (S)
- 2021/22:893 Gränspolisens möjligheter att fullgöra sitt uppdrag**
av *Ann-Sofie Alm* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)
- 2021/22:894 Kustbevakningens uppdrag**
av *Ann-Sofie Alm* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)
- 2021/22:895 Antalet förvarsplatser**
av *Ann-Sofie Alm* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)
- 2021/22:896 Efterlysta personer i Sverige**
av *Ann-Sofie Alm* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)
- 2021/22:897 Kunskapsbristen om Gammalsvenskby**
av *Anders Österberg* (S)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)
- 2021/22:898 Svart arbetskraft hos ruttjänsteföretag**
av *Lotta Olsson* (M)
till finansminister Mikael Damberg (S)
- 2021/22:899 Anlitande av svart arbetskraft inom rotreformen**
av *Lotta Olsson* (M)
till finansminister Mikael Damberg (S)
- 2021/22:900 Återbetalningsplan för stödåtgärder**
av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)
till finansminister Mikael Damberg (S)
- 2021/22:901 Svartjobb**
av *Lotta Olsson* (M)
till näringsminister Karl-Petter Thorwaldsson (S)
- 2021/22:902 Ambassadpersonal i Kiev**
av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:903 Situationen för mänskliga rättigheter i Bangladesh

av *Anders Österberg* (S)

till utrikesminister *Ann Linde* (S)

2021/22:904 Missbruk av pyroteknik

av *Åsa Coenraads* (M)

till justitie- och inrikesminister *Morgan Johansson* (S)

2021/22:905 Fastställande av identitet

av *Ann-Sofie Alm* (M)

till statsrådet *Anders Ygeman* (S)

Prot. 2021/22:59

26 januari

§ 13 Kammaren åtskildes kl. 16.11.

Sammanträdet leddes

av ålderspresidenten från dess början till och med § 1 anf. 68 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med § 7 anf. 121 (delvis),

av ålderspresidenten därefter till och med § 8 anf. 149 (delvis) och

av talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

INGVAR MATTSON

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 EU-politisk debatt.....	1
Anf. 1 Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	1
Anf. 2 JESSIKA ROSWALL (M).....	5
Anf. 3 MARTIN KINNUNEN (SD).....	7
Anf. 4 MAGNUS EK (C).....	8
Anf. 5 ILONA SZATMARI WALDAU (V).....	9
Anf. 6 SOFIA DAMM (KD).....	11
Anf. 7 MARIA NILSSON (L)	12
Anf. 8 MARIA FERM (MP).....	13
Anf. 9 Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	14
Anf. 10 JESSIKA ROSWALL (M) replik	15
Anf. 11 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik	15
Anf. 12 JESSIKA ROSWALL (M) replik	16
Anf. 13 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik	16
Anf. 14 MARTIN KINNUNEN (SD) replik.....	16
Anf. 15 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik	16
Anf. 16 MARTIN KINNUNEN (SD) replik.....	17
Anf. 17 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik	17
Anf. 18 MAGNUS EK (C) replik	17
Anf. 19 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik	18
Anf. 20 MAGNUS EK (C) replik	18
Anf. 21 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik	18
Anf. 22 ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik	18
Anf. 23 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik	19
Anf. 24 ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik	19
Anf. 25 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik	19
Anf. 26 SOFIA DAMM (KD) replik.....	19
Anf. 27 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik	20
Anf. 28 SOFIA DAMM (KD) replik.....	20
Anf. 29 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik	20
Anf. 30 MARIA NILSSON (L) replik	20
Anf. 31 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik	20
Anf. 32 MARIA NILSSON (L) replik	21
Anf. 33 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik	21
Anf. 34 MARIA FERM (MP) replik.....	21
Anf. 35 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik	22
Anf. 36 MARIA FERM (MP) replik.....	22
Anf. 37 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik	22
Anf. 38 JESSIKA ROSWALL (M).....	22
Anf. 39 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik	23
Anf. 40 JESSIKA ROSWALL (M) replik	23
Anf. 41 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik	23
Anf. 42 JESSIKA ROSWALL (M) replik	24
Anf. 43 ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik	24
Anf. 44 JESSIKA ROSWALL (M) replik	24
Anf. 45 ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik	24
Anf. 46 JESSIKA ROSWALL (M) replik	25

Anf. 47	MARTIN KINNUNEN (SD)	25	Prot. 2021/22:59
Anf. 48	Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik	26	26 januari
Anf. 49	MARTIN KINNUNEN (SD) replik	26	-----
Anf. 50	Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik	26	
Anf. 51	MARTIN KINNUNEN (SD) replik	26	
Anf. 52	MAGNUS EK (C) replik	27	
Anf. 53	MARTIN KINNUNEN (SD) replik	27	
Anf. 54	MAGNUS EK (C) replik	27	
Anf. 55	MARTIN KINNUNEN (SD) replik	28	
Anf. 56	ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik	28	
Anf. 57	MARTIN KINNUNEN (SD) replik	28	
Anf. 58	ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik	29	
Anf. 59	MARTIN KINNUNEN (SD) replik	29	
Anf. 60	MARIA NILSSON (L) replik	29	
Anf. 61	MARTIN KINNUNEN (SD) replik	29	
Anf. 62	MARIA NILSSON (L) replik	30	
Anf. 63	MARTIN KINNUNEN (SD) replik	30	
Anf. 64	MARIA FERM (MP) replik	30	
Anf. 65	MARTIN KINNUNEN (SD) replik	30	
Anf. 66	MARIA FERM (MP) replik	31	
Anf. 67	MARTIN KINNUNEN (SD) replik	31	
Anf. 68	MAGNUS EK (C)	31	
Anf. 69	ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik	32	
Anf. 70	MAGNUS EK (C) replik	32	
Anf. 71	ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik	32	
Anf. 72	MAGNUS EK (C) replik	33	
Anf. 73	ILONA SZATMARI WALDAU (V)	33	
Anf. 74	JESSIKA ROSWALL (M) replik	34	
Anf. 75	ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik	34	
Anf. 76	JESSIKA ROSWALL (M) replik	34	
Anf. 77	ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik	34	
Anf. 78	MAGNUS EK (C) replik	35	
Anf. 79	ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik	35	
Anf. 80	MAGNUS EK (C) replik	35	
Anf. 81	ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik	36	
Anf. 82	SOFIA DAMM (KD)	36	
Anf. 83	Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik	36	
Anf. 84	SOFIA DAMM (KD) replik	37	
Anf. 85	Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik	37	
Anf. 86	SOFIA DAMM (KD) replik	37	
Anf. 87	ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik	38	
Anf. 88	SOFIA DAMM (KD) replik	38	
Anf. 89	ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik	38	
Anf. 90	SOFIA DAMM (KD) replik	39	
Anf. 91	MARIA FERM (MP) replik	39	
Anf. 92	SOFIA DAMM (KD) replik	39	
Anf. 93	MARIA FERM (MP) replik	39	
Anf. 94	SOFIA DAMM (KD) replik	40	
Anf. 95	MARIA NILSSON (L)	40	
Anf. 96	ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik	40	
Anf. 97	MARIA NILSSON (L) replik	41	

Anf. 98	ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik	41
Anf. 99	MARIA NILSSON (L) replik	41
Anf. 100	Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik	41
Anf. 101	MARIA NILSSON (L) replik	42
Anf. 102	Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik	42
Anf. 103	MARIA NILSSON (L) replik	42
Anf. 104	MARIA FERM (MP)	42
Anf. 105	ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik	43
Anf. 106	MARIA FERM (MP) replik	43
Anf. 107	ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik	43
Anf. 108	MARIA FERM (MP) replik	43
§ 2	Anmälan om fördröjt svar på interpellation	44
§ 3	Anmälan om faktapromemorior	44
§ 4	En konsultationsordning i frågor som rör det samiska folket	44
	Konstitutionsutskottets betänkande 2021/22:KU4	44
Anf. 109	KARIN ENSTRÖM (M)	44
Anf. 110	MIKAEL STRANDMAN (SD)	46
Anf. 111	LINDA MODIG (C)	46
Anf. 112	JESSICA WETTERLING (V)	49
Anf. 113	HANS EKSTRÖM (S)	50
Anf. 114	TINA ACKETOFT (L)	51
Anf. 115	CAMILLA HANSÉN (MP)	52
	(Beslut fattades under § 9.)	53
§ 5	Riksrevisionens rapport om myndigheters service till enskilda som inte kan eller vill vara digitala	53
	Konstitutionsutskottets betänkande 2021/22:KU7	53
	(Beslut fattades under § 9.)	53
§ 6	Rätt till ledighet för politiska uppdrag på lokal och regional nivå i ett annat land	54
	Konstitutionsutskottets betänkande 2021/22:KU9	54
Anf. 116	FREDRIK LINDAHL (SD)	54
Anf. 117	PER-ARNE HÅKANSSON (S)	55
Anf. 118	ERIK OTTOSON (M)	56
	(Beslut fattades under § 9.)	57
§ 7	Tryck- och yttrandefrihet, massmediefrågor	57
	Konstitutionsutskottets betänkande 2021/22:KU33	57
Anf. 119	ERIK OTTOSON (M)	57
Anf. 120	LARS ANDERSSON (SD)	58
Anf. 121	LINDA MODIG (C)	60
Anf. 122	MIA SYDOW MÖLLEBY (V)	62
Anf. 123	TINA ACKETOFT (L)	62
Anf. 124	ANNA SIBINSKA (MP)	64
Anf. 125	JOSEF FRANSSON (SD)	66
Anf. 126	LAILA NARAGHI (S)	67
Anf. 127	MIKAEL STRANDMAN (SD)	69
Anf. 128	LAILA NARAGHI (S) replik	70
Anf. 129	MIKAEL STRANDMAN (SD) replik	70
Anf. 130	LAILA NARAGHI (S) replik	71

Anf. 131 MIKAEL STRANDMAN (SD) replik	71
Anf. 132 HANS EKSTRÖM (S)	72
Anf. 133 JOSEF FRANSSON (SD)	72
(Beslut fattades under § 9.)	72
§ 8 Utökade möjligheter att stänga skolor med allvarliga brister	73
Utbildningsutskottets betänkande 2021/22:UbU10	73
Anf. 134 LINUS SKÖLD (S)	73
Anf. 135 NORIA MANOUCHI (M)	75
Anf. 136 RICHARD JOMSHOF (SD)	76
Anf. 137 NIELS PAARUP-PETERSEN (C)	78
Anf. 138 DANIEL RIAZAT (V)	79
Anf. 139 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik	82
Anf. 140 DANIEL RIAZAT (V) replik	82
Anf. 141 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik	83
Anf. 142 DANIEL RIAZAT (V) replik	84
Anf. 143 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD)	84
Anf. 144 JOAR FORSSELL (L)	85
Anf. 145 DANIEL RIAZAT (V) replik	87
Anf. 146 JOAR FORSSELL (L) replik	87
Anf. 147 DANIEL RIAZAT (V) replik	88
Anf. 148 JOAR FORSSELL (L) replik	88
Anf. 149 ANNIKA HIRVONEN (MP)	89
Anf. 150 DANIEL RIAZAT (V) replik	90
Anf. 151 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	91
Anf. 152 DANIEL RIAZAT (V) replik	91
Anf. 153 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	92
Anf. 154 RICHARD JOMSHOF (SD)	92
Anf. 155 LINUS SKÖLD (S) replik	93
Anf. 156 RICHARD JOMSHOF (SD) replik	93
Anf. 157 LINUS SKÖLD (S) replik	94
Anf. 158 RICHARD JOMSHOF (SD) replik	94
Anf. 159 DANIEL RIAZAT (V)	95
(Beslut fattades under § 9.)	95
Ajournering	96
Återupptaget sammanträde	96
§ 9 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	96
KU4 En konsultationsordning i frågor som rör det samiska folket	96
KU7 Riksrevisionens rapport om myndigheters service till enskilda som inte kan eller vill vara digitala	97
KU9 Rätt till ledighet för politiska uppdrag på lokal och regional nivå i ett annat land	97
KU33 Tryck- och yttrandefrihet, massmediafrågor	97
UbU10 Utökade möjligheter att stänga skolor med allvarliga brister	99
§ 10 Bordläggning	100
§ 11 Anmälan om interpellationer	101

Prot. 2021/22:59
26 januari

§ 12 Anmälan om frågor för skriftliga svar	101
§ 13 Kammaren åtskildes kl. 16.11.	103

Tryck: Elanders Sverige AB, Vällingby 2022